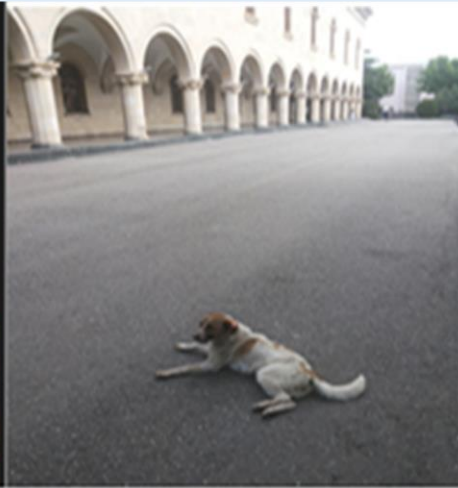
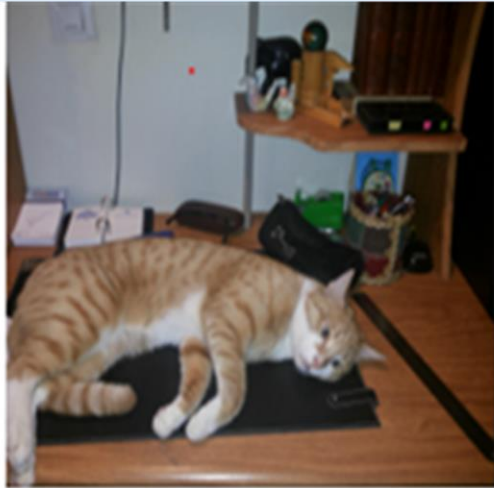

ویژه کارکنان بهداشت و درمان

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
معاونت بهداشت

دستورالعمل کشوری مراقبت، پیشگیری از حیوان گزیدگی و ماری در انسان

مرکز مدیریت بیماریهای واگیر

بهمن ۱۴۰۱

مجموعه دستورالعمل های کرده پیماری های قابل انتقال بین انسان و حیوان

کد: ۴۰۱۰۰۳

ICDC

<https://icdc.behdasht.gov.ir>

بسمه تعالی

پیشگیری از حیوان گزیدگی و هاری در انسان

انستیتو پاستور ایران
بخش تحقیقات و مرکز رفرانس هاری WHO

وزارت بهداشت درمان و آموزش
پزشکی
مرکز مدیریت بیماری های واگیر

• تدوین گروه مؤلفین:

دکتر محمد رضا شیرزادی: وزارت بهداشت و آموزش پزشکی ، مرکز مدیریت بیماریهای واگیر

دکتر روزبه بشر: انستیتو پاستور ایران، بخش هاری

دکتر فیروزه فرح تاج: انستیتو پاستور ایران، بخش هاری

جمشید پور مظفری: وزارت بهداشت و درمان مرکز مدیریت بیماریهای واگیر ، **معصومه قاسم زاده:** وزارت بهداشت و آموزش پزشکی ، مرکز مدیریت بیماریهای واگیر

سایر همکاران :

دکتر بهزاد امیری، دکتر محمد زینلی، دکتر محبوبه خاتون قنبری، دکتر سارا دوستی، خانم فرانک قراچورلو

فهرست:

۳	پیشگیری از هاری در انسان
	افزایش آگاهی مورد حیوان گزیده و خانواده و جامعه از طریق آموزش
۵	
۶	خطر و پیشگیری از هاری در پی مواجهه با ویروس
۷	مواجهه بدون گزش
۷	تعریف گزش
۷	انواع تماس مواجهه با گزش
۸	ارجاع به بیمارستان
۸	درمان موارد مبتلا به هاری
۹	درمان موضعی زخم
۹	دستورالعمل پیشگیری از هاری در انسان
۱۱	روش های تزریق واکسن هاری
۱۳	واکسیناسیون در افراد با اختلال سیستم ایمنی
۱۳	برنامه‌ی واکسیناسیون در صورت عدم مراجعه‌ی به موقع
۱۴	شکست پیشگیری پس از
۱۴	پیشگیری پس از تماس در افرادی که سابقه واکسیناسیون دارند
۱۴	پیشگیری پیش از مواجهه
۱۶	افراد حساس و در معرض خطر هاری
۲۱	ضمیمه ۱: دستورالعمل سازمان دامپزشکی کشور در خصوص کنترل بیماریها در دام
۳۷	ضمیمه ۲:
۳۸	ضمیمه ۳:

آموزش جامعه جهت پیشگیری حیوان گزیدگی واز هاری

نقش آموزش جامعه در پیشگیری از حیوان گزیدگی و هاری

مهمترین بیماری که توسط گزش منتقل می شود هاری است

تاریخچه بیماری هاری

علائم بیماری در انسان

راه های سرایت بیماری هاری

عامل بیماری

اهمیت بیماری

برای کنترل هاری چه کمکی میتوانم بکنم؟

اقدامات احتیاطی پیشگیرانه برای حمله سگ

توصیه ها هرگز سگ را خشمگین نکنید.

قوانین حیوانات صاحب دار

سرم ضد هاری

لیست مراکز هاری

پیشگیری از هاری در انسان

پیشگفتار:

علیرغم کشف روش‌های درمان بسیاری از بیماری‌هایی که قبلاً درمان‌پذیر نبوده‌اند، هنوز هاری به عنوان یک بیماری کشنده مطرح بوده و اهمیت جهانی خود را حفظ کرده است. با توجه به اینکه بیش از ۱۸ سال از آخرین دستورالعمل حیوان‌گزیدگی و هاری گذشته است تدوین و بازنگری این دستورالعمل از سال ۱۴۰۱ با توجه به آخرین توصیه‌های سازمان جهانی بهداشت، متون، اطلاعات و مقالات در دسترس درخصوص اپیدمیولوژی و کنترل حیوان‌گزیدگی و هاری در دنیا، خلاصه بیولوژی و ویروس هاری، جدیدترین اطلاعات در مورد واکسن‌ها و سرم ضدهاری و آخرین توصیه‌ها توسط گروه مبارزه با بیماری‌های قابل انتقال از حیوان به انسان، در مرکز مدیریت بیماری‌های واگیر و کمیته‌ی کشوری حیوان‌گزیدگی و هاری مطرح و مورد بازبینی قرار گرفت.

نقش حیوانات در انتقال هاری

□ حیوانات وحشی

خفاش‌ها در ۴۹ منطقه در دنیا وجود دارند و به عنوان مخازن مهمی برای انتقال هاری به انسان مطرح می‌باشند. انتقال ویروس هاری توسط خفاش‌ها نقش مهمی در بسیاری از کشورهای دنیا دارد. خفاش‌های silver haired، *estran pipis trellas*، *lasionycteris noctivagns* و *pipis trellas subflavus* با ویروس هاری مرتبط هستند.

تماس انسان و حیوان اهلی و خفاش‌ها باید کاهش یابد و خفاش‌ها نباید در دسترس افراد آموزش ندیده و غیر واکسینه قرار گیرند یا تحت عنوان حیوان خانگی نگهداری شوند. هر گونه تماس با خفاش نیاز به انجام اقدامات درمان پیشگیری پس از تماس (گروه ۳) دارد.

راکون‌ها، راسو‌ها و روباه‌ها حیوانات گوشتخواری هستند که می‌توانند بالقوه آلوده به ویروس هاری باشند از طرف دیگر تفسیر علائم بالینی در حیوانات وحشی قابل اعتماد نیست، کلیه گزش‌ها در پستانداران وحشی خطرناک است بنابراین کلیه گزش‌ها در حیات وحش بایستی آلوده به ویروس هاری در نظر گرفته شود.

پروپیلاکسی پس از تماس باید به سرعت پس از جراحی توسط پستانداران حیات وحش آغاز شود اگر حیوان برای تشخیص در دسترس باشد و امکان دسترسی به تست‌های تشخیصی آزمایشگاهی موجود باشد و جواب تست آزمایشگاهی بافت مغزی منفی گزارش شود ادامه واکسیناسیون قطع می‌شود.

مغز گوشتخواران وحشی که برای انجام آزمایش‌های تشخیصی در دسترس هستند، باید طی یک مرگ با ترحم (یوتانایز) در کمترین زمان ممکن ارسال شود (بدون اینکه سر حیوان از بین برده شود).

موارد ابتلا به هاری در گرگها، شغال ها، خرس، کفتار، گربه وحشی، سمور، راسو (موش خرما، خدنگ، قاقم)، گورکن، راکون، پلنگ و بسیاری پستانداران وحشی دیگر گزارش شده است لذا هر گونه جراحت توسط این حیوانات بایستی پیشگیری پس از حیوان گزیدگی انجام شود حتی در مواردی که فردی در خواب مورد گزش قرار گرفته است بایستی پیشگیری پس از حیوان گزیدگی برای آن ها انجام شود.

جوندگان مخازن ویروس هاری نیستند. جوندگان کوچک (مثل خرگوش، سنجاب، موش، همستر، خوکچه هندی و موش خانگی) به ندرت به ویروس هاری آلوده اند و انتقال بیماری هاری توسط آنها به انسان مشاهده نشده است.

طی سالهای ۹۶-۱۹۹۰، در نواحی از کشور امریکا هاری در راکون ها مشاهده شد. ۹۳٪ از ۳۷۱ مورد هاری که توسط CDC گزارش شده راکون بوده است.

حیوانات وحشی و هیبریدهای وحشی نباید تحت عنوان حیوانات خانگی نگهداری شده یا در دسترس عموم باشند. انسان هایی که با حیوانات وحشی در پارک های حیات وحش و موسسات تحقیقاتی در زمینه حیوانات وحشی سر و کار دارند باید در زمینه پیشگیری آموزش دیده و واکسیناسیون قبل از مواجهه انجام شود. حیوان گزیدگی مجدد، نیاز به دو دوز تزریق یادآور دارد.

❑ سگ ها، گربه ها و سمورهای اهلی (Ferret)

هر گونه جراحت توسط سگ و گربه بایستی هار گزیدگی قلمداد شود و پیشگیری پس از حیوان گزیدگی برای آن ها صورت گیرد. با توجه به برنامه حذف هاری در حیوانات صاحب دار امید است بتوان سابقه واکسیناسیون در حیوانات صاحب دار را پیگیری کرد.

واکسیناسیون گربه ها در مقایسه با دیگر حیوانات اهلی ممکن است کمتر باشد. کمبود اطلاعات مربوط به قلاده گذاری گربه ها و رفتار شبانه گربه ها، آنها را به عنوان کانون بزرگ خطر تماس با راکون ها، راسوها و خفاش ها و بخصوص در کشور ما سگ ها و روباه ها و شغال ها قرار داده است. در کشورهای در حال توسعه، سگ ها هنوز به عنوان مخزن اصلی و ناقل هاری و افزایش خطر هاری باقی مانده اند. در صورت گزش یا خراشیدگی توسط سگ ها، گربه ها، سمورهای اهلی، اقدامات پیشگیری پس از مواجهه در فردگزیده باید بلافاصله انجام شود. همه سگ ها و گربه ها تحت عنوان حیوانات خانگی بایستی علیه هاری واکسینه شوند. اگر علائم هاری بروز کرد و امکان قرنطینه مناسب (طبق دستورالعمل سازمان دامپزشکی) وجود نداشت حیوان بایستی با مرگ با ترحم از بین برده شود، و با هماهنگی ادارات دامپزشکی نمونه برداری مناسب انجام و با رعایت دستورالعمل ها به آزمایشگاه رفرانس هاری انستیتو پاستور ایران یا سازمان دامپزشکی کشور ارسال می شود.

سایر حیوانات اهلی: ابتلا سایر دام ها شامل گاو، اسب، الاغ، قاطر، شتر، گوسفند و بز، خوک، گاو میش، لاما به هاری وجود دارد لذا در صورت مواجهه لازم است اقدامات پیشگیری پس از تماس انجام شود و چون طول مدت بروز علایم در آن ها با سگ و گربه متفاوت است لذا واکسیناسیون در این افراد به همین دلیل، به طور کامل انجام می شود.

افزایش آگاهی مورد حیوان گزیده و خانواده و جامعه از طریق آموزش

کنترل و پیشگیری از هاری با آموزش همراه است. بدون درک دقیقی از چگونگی حذف هاری از طریق آموزش جامعه، احتمال کاهش بار هاری بسیار کم می شود. هرچند سویه های مختلف هاری در گونه های متفاوت پستانداران و خفاش در مناطق مختلف جغرافیایی در حال گردش می باشد ولی پیام آموزشی برای پیشگیری، درمان و مدیریت پس از گزش در همه جای دنیا مشابه است.

اولین و مهم ترین پیام آموزشی، برای همه ملیت ها بر روی این نکته متمرکز است که ویروس هاری ایجاد یک بیماری کشنده در انسان و حیوانات می کند و توانایی انتقال از حیوان آلوده به حیوان دیگر وجود دارد. بنابراین برای کنترل و پیشگیری از هاری لازم است این بیماری در حیوانات مخزن مورد توجه قرار گیرد، که یکی از اقدامات واکسیناسیون دوره ای و پایش ایمنی بر علیه هاری تا حذف بیماری می باشد. همچنین تمامی حیوانات مستعد ابتلا به هاری، بویژه سگ و حیوانات خانگی که با انسان در تماس هستند باید واکسینه شوند.

دومین پیام آموزشی، تاکید بر جلوگیری از حیوان گزیدگی است. هر گونه تماس (امکان آلودگی به ویروس هاری) با حیوان در کشورهای اندمیک هاری باید مواجهه با هاری محسوب شده و اقدامات لازم برای پیشگیری پس از مواجهه انجام شود. آموزش نحوه ی صحیح برخورد با حیوانات لازم است. همچنین افراد مناطق اندمیک لازم است آموزش لازم را برای جلوگیری از مواجهه با حیوانات وحشی و سگ های ولگرد و بی صاحب فرا بگیرند. از این طریق مواجهه ی انسان با حیوان کاسته شده، خطر انتقال هاری کاهش خواهد یافت.

سومین پیام آموزشی، اطلاع رسانی برای دریافت درمان و واکسیناسیون بعد از مواجهه می باشد. در کشورهای اندمیک هاری مانند ایران نیاز است در مناطق شهری، روستایی، مدارس و سربازخانه ها آموزش لازم در رابطه با لزوم مراجعه به مراکز کنترل و پیشگیری هاری در صورت بروز حیوان گزیدگی ارائه شود. هم چنین در گروه های پر خطر واکسیناسیون هاری پیش از تماس انجام شود.

خطر و پیشگیری از هاری در پی مواجهه با ویروس

خطر ابتلا به هاری در پی مواجهه با ویروس به محل آناتومیک گزش، شدت گزش، گونه ی حیوان گزنده و احتمالاً سویه ویروس هاری بستگی دارد. مطالعات منتشر شده، نشانگر آن است که احتمال بروز هاری بالینی در افراد غیر واکسینه به ترتیب زیر می باشد:

➤ احتمال بروز هاری در افراد غیر واکسینه پس از گزش های شدید و متعدد توسط گوشتخواران بزرگ در ناحیه سر ۵۰ تا ۸۰ درصد گزارش شده است.

➤ احتمال بروز هاری در افراد غیر واکسینه پس از گزش های شدید و متعدد توسط گوشتخواران بزرگ در ناحیه دست، بازو و انگشتان ۱۵ تا ۴۰ درصد گزارش شده است.

➤ احتمال بروز هاری در افراد غیر واکسینه پس از گزش های شدید و متعدد توسط گوشتخواران بزرگ در ناحیه پا ۳ تا ۱۰ درصد گزارش شده است.

تعریف گزش

گاهی حیوان گزیدگی در اثر دندان حیوان ایجاد می شود، در واقع حیوان گزیدگی نتیجه‌ی پاره شدن پوست می باشد؛ اما گاهی حیوان گزیدگی در اثر کوفتگی ناشی از فشار بیش از حد بافت ها توسط دندان نیز ایجاد می گردد. گاهی نیز خراش ایجاد می شود.

انواع تماس

همواره دو نوع مواجهه (گزش و غیرگزش) باید در نظر گرفته شود. خطرناک‌ترین و شایع‌ترین مواجهه‌ی هاری درمورد گزش پستانداران وحشی است. مواجهه با هاری هنگامی که ویروس از بزاق یا سایر مواد بالقوه آلوده (برای مثال بافت عصبی) با زخم‌های باز و تازه یا سطوح مخاطی (مواجهه غیرگزش) تماس می‌یابد نیز امکان پذیر است. تماس غیرمستقیم و فعالیت‌هایی نظیر نگهداری یا جابجایی حیوان، تماس خون، ادرار، مدفوع و بزاق با پوست کاملاً سالم^۱ مواجهه محسوب نمی‌شود. مواجهه با خفاش ارزیابی ویژه‌ای نیاز دارد، چون خطر بزرگ‌تری متوجه انسان است؛ چراکه خفاش گزش یا ضایعه‌ی کوچکی ایجاد می‌کند که از دید پنهان می‌ماند. انتقال انسان به انسان در موارد پیوند اعضا یا پیوند بافت ها مشاهده شده است.

مواجهه با گزش

هرگونه نفوذ دندان یا ناخن در پوست، گزش محسوب می‌شود. همه‌ی گزش‌ها بدون توجه به محل یا وسعت، آسیبی بالقوه خطرناک اند. خطر انتقال هاری از نظر گونه‌ی حیوان گزنده، محل گزش و شدت زخم متفاوت است. گرچه خطر انتقال هاری با شدت زخم افزایش می‌یابد، اما این خطر انتقال می‌تواند با حیواناتی مثل خفاش که آسیب‌های کوچکی در مقایسه با آسیب‌های بزرگی که گوشتخواران وارد می‌کنند افزایش یابد.

انواع گزش شامل: خراشیدگی، سوراخ شدگی، کنده شدگی، له شدگی می باشند.

مواجهه بدون گزش

مواجهه با حیوانات، بدون گزش، به ندرت باعث ابتلا به هاری می شود. ولی به دلیل وجود گزارشات بیماری از تماس‌های بدون گزش، لازم است این گونه تماس‌ها نیز بررسی و در صورت لزوم پیشگیری پس از تماس انجام شود.

در انواع مواجهه‌ی بدون گزش، بیشترین خطر، مربوط به تنفس میزان زیاد ویروس می باشد. در موارد پیوند اعضا نیز امکان ابتلا به هاری وجود دارد لذا، از فرد مشکوک به هاری نباید اهدا عضو انجام شود.

آلودگی زخم‌های باز یا ساییدگی (شامل خراش) یا آلودگی سطوح مخاطی با بزاق یا دیگر مواد عفونی (به عنوان مثال بافت عصبی) از حیوان هار نیز مواجهه‌ی بدون گزش محسوب می‌شود.

^۱ پوست بدون هیچگونه روزنه‌ی باز، پوسته پوسته یا جراحت، حتی در گوشه‌ی ناخن، کف دست و ...

☞ **نکته‌ی قابل توجه:** در حال حاضر مراقبین بیمار هار که از وسایل حفاظت فردی به طور کامل استفاده کرده‌اند، نیازی به دریافت پروفیلاکسی پس از مواجهه ندارند، مگر اینکه ثابت شود مورد گزش قرار گرفته‌اند یا تماس مستقیم با بافت‌های آلوده یا مخاطی وجود داشته یا اینکه بزاق آلوده با پوست غیرسالم، مخاط یا بافت عصبی وی تماس پیدا کرده باشد.

رعایت دستورالعمل استاندارد کنترل عفونت بیمارستانی نیاز به پروفیلاکسی پس از مواجهه را به حداقل می‌رساند. به ویژه در زمان تماس با بیمار هار به خصوص هنگام انتوباسیون و ساکشن بیمار همه کارکنان باید مجهز به ماسک، عینک، دستکش باشند. در موارد اورژانسی که پرسنل درمانی بدون استفاده از وسایل حفاظت فردی اقدام به عملیات احیا بر روی فرد مبتلا به هاری می‌نمایند پروفیلاکسی پس از تماس حتما انجام می‌شود.

ارجاع به بیمارستان

در برخی موارد به دلیل نیاز به انجام اقدامات و مراقبت‌های خاص لازم است بیمار به بیمارستان ارجاع داده شود که شامل موارد زیر می‌باشند:

- خونریزی غیر قابل کنترل
- کاهش فشارخون (فشار خون سیستولیک کمتر از ۱۰۰ میلی‌متر جیوه) یا کاهش فشار خون وضعیتی
- خواب‌آلودگی و اختلال هوشیاری به دلیل صدمه یا ضربه به سر
- احتمال شکستگی استخوان
- احتمال پارگی عضله و عصب
- نیاز به دبریدمان وسیع
- نیاز به تزریق سرم ضد هاری در بیهوشی
- احتمال صدمه به اعضا خاص مانند چشم، صدمه شدید به صورت و قفسه سینه و شکم و
- به صلاحدید بهورز و کارشناس مراقب سلامت و یا پزشک در صورت لزوم بیمار به بیمارستان ارجاع گردد
- در موارد فوق حتی الامکان شستشو داده شود و تزریق سرم و واکسن در بیمارستان انجام گیرد.
- حتی الامکان از بخیه زدن خودداری گردد مگر با صلاحدید پزشک متخصص و در شرایط ویژه ضمناً در این چنین موارد حتماً قبلاً سرم ضد هاری در زخم تزریق گردد و بخیه شل زده شود.

در صورت لزوم در طی واکسیناسیون (مانند حساسیت به واکسن) بیمار به بیمارستان ارجاع گردد.

درمان موارد مبتلا به هاری

درمان مؤثر برای موارد مبتلا به هاری وجود ندارد؛ ولی یک دستورالعمل به نام میلوآکی^۱ برای درمان موارد مبتلا پیشنهاد شده است. اولین موردی که با این دستورالعمل تحت درمان قرار گرفت یک دختر ۱۵ ساله است که یک ماه قبل از بروز علائم بیماری توسط خفاش مورد گزش قرار گرفته بود. وی با این روش بهبود یافت. این بیمار با علائم تب، ضعف، تحریک پذیری، حرکات غیرارادی در اندام‌ها و اختلال تکلم مراجعه کرد. بیمار با دوز بالای میدازولام و کتامین تحت درمان قرار گرفت. داروهای ضدویروسی شامل ریباویرین و آمانتادین نیز تجویز شد. چون قبلاً واکنش ایمنی در سرم و مایع مغزی نخاعی وجود داشت واکسن و ایمونوگلوبولین تجویز نشد. بیمار پس از ۷۶ روز با علائم دایم حرکات کره‌ای و غیرطبیعی و پرشی، از بیمارستان ترخیص شد. ۲۷ ماه پس از آن بیمار وارد دانشگاه شد و به طور عادی به زندگی روزانه ادامه داد و فقط عوارض خفیف عصبی به جای مانده بود. تاکنون فقط چند مورد تحت درمان فوق قرار گرفتند و بهبودی پیدا کرده‌اند اما اغلب موارد درمان شده فوت کرده‌اند. تا داده‌های بیشتری به دست نیامده هنوز درمان فوق به طور معمول توصیه نمی‌شود.

علیرغم مراقبت‌های شدید، میزان کشندگی هاری ۱۰۰٪ است و بیماران طی چند روز تا چند هفته پس از شروع بیماری فوت می‌کنند. از سال ۲۰۰۴ فقط ۳ مورد بهبود یافته گزارش شده است. همه‌ی آن‌ها در هنگام بروز علائم، در سرم و مایع مغزی نخاعی دارای آنتی‌بادی اختصاصی هاری بوده‌اند؛ ولی آنتی‌ژن‌های ویروسی یا RNA شناسایی نشده است. برای اقدامات درمانی در آینده، شناخت بهتر بیماری‌زایی ویروس، اثر داروهای ضد ویروسی و تجربه بر روی حیوانات آزمایشگاهی لازم است.

دستورالعمل پیشگیری از هاری در انسان

هاری بیشترین میزان کشندگی را در بین بیماری‌های عفونی دارد. وقتی علائم بالینی بیماری آغاز می‌شود درمان موثری برای هاری وجود ندارد.

درمان پیشگیری هاری، به منظور جلوگیری از ورود ویروس به سیستم اعصاب مرکزی که منجر به مرگ می‌شود انجام می‌شود. این اقدامات به ترتیب عبارتند از:

۱. درمان موضعی زخم بلافاصله پس از وقوع مواجهه
 ۲. تزریق واکسن هاری موثر بر اساس معیارهای سازمان بهداشت جهانی
 ۳. استفاده از سرم ایمونوگلوبولین هاری در صورتی که نیاز باشد
- درمان پیشگیری موثر بلافاصله پس از وقوع مواجهه می‌تواند از بروز علائم بالینی و مرگ ممانعت کند.

درمان موضعی زخم

بایستی بیمار کاملاً معاینه شده و همه زخم‌ها شناسایی گردد، مشاهده شده گاهی به خراشیدگی‌ها و زخم‌های کوچک توجه نشده که این امر ممکن است موجب ابتلا به هاری گردد. درمان زخم شامل کمک‌های اولیه‌ای است که درمورد زخم‌ها به مدت ۱۵ الی ۲۰ دقیقه برای هر زخم توسط فرد درمانگر بایستی انجام شود، شامل شستشوی

کامل با آب و صابون یا سایر شوینده ها و مقدار زیادی آب پرفشار میباشد، سپس توسط پویدین آیوداین (بتادین) و یا سایر ترکیبات از بین برنده ویروس، زخم ها ضد عفونی می شوند. قابل توجه اینکه هر زخم بایستی حداقل ۱۵ دقیقه شسته شود و موارد مبتلا به هاری به دلیل عدم توجه کافی به شستشوی کامل همه زخم ها گزارش شده و بخصوص به زخم های کوچک و سایر مناطق باید توجه ویژه شود.

تزریق واکسن هاری

جدول ۱- انواع مواجهه و درمان های توصیه شده

طبقه بندی انواع مواجهه با حیوان مشکوک به هاری	اقدامات درمانی پس از مواجهه
گروه I: لمس کردن یا غذا دادن به حیوان، لیسیدن پوست سالم توسط حیوان	شستشوی محل
گروه II: گازگرفتن پوست، خراشیدگی کوچک و کم، ساییدگی بدون خونریزی	درمان موضعی زخم ها و تزریق فوری واکسن
گروه III: گزیدگی و خراشیدگی های منفرد و یا متعدد عمیق پوست که حداقل خون دیده شود، لیسیدن پوست آسیب دیده (زخم قبلی)، آلوده شدن غشاهای مخاطی با بزاق حیوان مشکوک، مواجهه با خفاش، گزش یا خراشیدگی با خفاش، جراحت در سر و صورت، گردن، دست (مچ دست تا نوک انگشتان)، اندام تناسلی* هر نوع حیوان گزیدگی در افراد زیر بدون توجه به سابقه واکسیناسیون آن ها: افراد با اختلالات سیستم ایمنی و افراد در تماس با حیوان محتمل و یا قطعی هاری	درمان موضعی زخم ها تزریق فوری واکسن و سرم ضد هاری

روش های تزریق واکسن هاری

الف) روش های تزریق داخل عضلانی واکسن هاری:

۱. بر اساس آخرین توصیه سازمان جهانی بهداشت (۲۰۱۸) روش چهار نوبت و چهار تزریق مورد تایید و توصیه قرار گرفته است. در ایران نیز این روش مورد تایید کمیته کشوری هاری می باشد و شامل یک تزریق عضلانی واکسن در روزهای ۰، ۳، ۷، ۱۴ در داخل عضله ی دلتوئید می باشد.

۲. روش خلاصه شده ی چندجایی: بر اساس آخرین توصیه سازمان بهداشت جهانی (۲۰۱۸) این روش مورد تایید و توصیه قرار گرفته است. در ایران نیز این روش مورد تایید کمیته کشوری می باشد. این روش شامل ۳ نوبت و ۴ تزریق عضلانی (دلتوئید) به صورت ۱-۱-۲ نمایش داده می شود، بدین معنی که در روز اول مراجعه (روز صفر)، دو تزریق واکسن، یکی در عضله دلتوئید دست چپ و دیگری در عضله دلتوئید دست راست تزریق می گردد. سپس یک تزریق عضلانی واکسن در روز ۷ و بالاخره تزریق عضلانی آخر واکسن در روز ۲۱ تزریق خواهد شد. در صورت زنده ماندن سگ یا گربه مهاجم نوبت سوم (تزریق چهارم، روز ۲۱) تجویز نمی شود. روش ۱-۱-۲ یک پاسخ تولید پادتن زودرسی را به سیستم ایمنی بدن القاء می نماید.

📌 نکات مهم:

- آموزش فرد حیوان گزیده و خانواده او به منظور مراجعه به موقع برای ادامه واکسیناسیون بسیار مهم می باشد. وخطر ابتلا به هاری در صورت عدم تکمیل به موقع نوبت های واکسن وجود دارد.
- درمورد کودکان کمتر از ۲ سال واکسن در قسمت قدامی خارجی ناحیه فوقانی عضله ی چهارسرران تزریق می گردد.

❖ هرگز نبایستی واکسن هاری را در عضله سرین (عضله باسن) تزریق نمود.

- در صورت نیاز همزمان به تزریق واکسن هاری، با در نظر گرفتن وضعیت ایمنی بیمار علیه کزاز، بایستی از واکسن کزاز و یا سرم ضدکزاز نیز در بیماران حیوان گزیده استفاده نمود.
- در صورت تزریق سرم در زخم دست، واکسنی که باید در آن دست تزریق شود در قسمت قدامی خارجی ناحیه فوقانی عضله ی چهارسر ران تزریق می شود.
- دقت شود واکسن و سرم در یک عضو تزریق نشود.
- تزریق عضلانی شامل یک تزریق محتویات کامل ویال واکسن می باشد.
- در صورت سالم ماندن سگ یا گربه گزنده به مدت ۱۰ روز تزریق نوبت سوم واکسن در روز ۲۱ در روش ۱-۱-۲ و نوبت چهارم (روز ۱۴) در روش چهار نوبت انجام نمی شود.

(ب) روش تزریق داخل میان پوستی (اینترادرمال) واکسن:

در آخرین نشریه سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۱۸ فقط سه نوبت در روزهای صفر، ۳، و ۷ و هر نوبت ۲ تزریق در دو اندام مختلف که سرم تزریق نگردیده است را تایید کرده است که در ایران نیز این روش مورد تایید و استفاده قرار می گیرد.

در روش اینترادرمال مقدار ۱ / ۰ میلی لیتر از واکسن مورد تایید را به صورت داخل میان پوستی تزریق می گردد. در هر تزریق اینترادرمال از یک سرنگ جدید استفاده شود.

پس از حل نمودن واکسن، واکسن باقیمانده در ویال را با رعایت شرایط استریل می توان به مدت ۸-۶ ساعت، در دمای ۲ تا ۸ درجه سانتی گراد در یخچال نگهداری نمود و مورد استفاده قرار داد.

واکسن تجویز شده در روش اینترادرمال و سرم در یک عضو نباید تزریق شود و تزریق واکسن به صورت اینترادرمال در قسمت قدامی خارجی ناحیه فوقانی عضله چهار سر ران تزریق می شود. دقت شود باقیمانده سرم در باسن این ران تزریق نشود.

(ج) روش تزریق توام واکسن و سرم ضد هاری (ایمونوگلوبولین):

تزریق همزمان واکسن و سرم در مورد زخم های گروه III کاربرد دارد. ایمونوگلوبولین با منشاء انسانی در اطراف و داخل زخم ها به طور عمقی تزریق می شود. در صورت نیاز حداکثر میزان تزریق ایمونوگلوبولین ۲۰ واحد بین المللی به ازاء هر کیلوگرم وزن بدن می باشد. توجه داشته باشید که بعد از تزریق سرم در اطراف و داخل زخم ها نیاز نیست اضافه آن در ناحیه سرین تزریق شود. در موارد وجود جراحات شدید می توان سرم را با مقدار ذکر شده با حجم مساوی با نرمال سالین رقیق کرد.

در صورت در دسترس نبودن سرم ضد هاری، نباید شستشوی کامل و واکسیناسیون را به تعویق انداخت. و سرم را می توان تا یک هفته پس از شروع واکسیناسیون (اولین واکسن تزریق شده) تزریق نمود.

مهم:

- ❖ در صورت انجام دو تزریق واکسن در یک نوبت محل دو تزریق باید در دو عضو متفاوت باشند.
- ❖ در صورت تزریق سرم در دست، واکسنی که باید در آن دست تزریق شود در قسمت قدام ران تزریق می شود.

در صورت تاخیر در برنامه واکسیناسیون در شروع ویا در طی برنامه، در هر موقع که فرد مراجعه کرد برنامه واکسیناسیون طبق زمانبندی قبلی ادامه پیدا می کند.

در شروع واکسیناسیون پس از مواجهه بایستی وضعیت واکسیناسیون حیوان گزنده، در نظر گرفته شود. در صورت داشتن سابقه واکسیناسیون در سگ یا گربه گزنده اقدامات واکسیناسیون فرد طبق معمول انجام می شود.

چنانچه حیوان گزنده سگ و یا گربه باشد، اگر این حیوانات در دسترس بوده پس از پایش ۱۰ روزه، سالم باقی ماندند، بایستی واکسیناسیون پس از مواجهه افراد، متوقف و در غیر اینصورت، واکسیناسیون می بایست کامل گردد؛ ضمناً در طول این مدت با هماهنگی ادارات دامپزشکی، نمونه‌ی مغز حیوان مرده جهت تایید هاری، آزمایش شود و در صورت منفی شدن آزمایش نهایی تشخیص هاری، بایستی واکسیناسیون ضدهاری نیز متوقف گردد.

واکسیناسیون در افراد با اختلال سیستم ایمنی

در افراد با اختلال سیستم ایمنی ارثی و یا اکتسابی (مانند افراد آلوده به HIV که تحت درمان داروهای رتروویروس نیستند یا تحت درمان هستند ولی تعداد سلول های CD4 آن ها در سنین مساوی یا بیشتر از ۵ سال، بیش از ۲۰۰ سلول در میلیمتر مربع می باشد و یا در کمتر از ۵ سال درصد CD4 بیشتر از ۲۵ درصد می باشد) و یا داروهای سرکوب سیستم ایمنی و ضد سرطان مصرف می کنند، و این افراد مواجهه نوع II و نوع III داشته اند درمان پیشگیری شامل موارد زیر می باشد:

- ۱- شستشوی کامل همه زخم ها حداقل ۱۵ دقیقه برای هر ضایعه انجام می شود
- ۲- حتی در صورت وجود سابقه واکسیناسیون، واکسیناسیون کامل هاری انجام می شود
- ۳- در همه موارد (مواجهه نوع II و III) سرم ضد هاری در اطراف ضایعه تزریق می شود

در این افراد که مواجهه متعدد داشته اند و واکسیناسیون قبلی تزریق شده است. ۲ تا ۴ هفته بعد از تزریق اول واکسن فعلی، آنتی بادی بررسی و در صورت کافی بودن آنتی بادی (۰/۵ واحد بین المللی) از ادامه واکسن خودداری گردد.

برنامه‌ی واکسیناسیون در صورت عدم مراجعه‌ی به موقع

جامعه را بایستی به طور دقیق آموزش داد تا بلافاصله پس از حیوان گزیدگی مراجعه نمایند،

تاخیر در برنامه واکسیناسیون و نوبت های بعدی نیاز به آغاز مجدد واکسیناسیون ندارد. برای تغییرات که در برنامه واکسیناسیون اتفاق می افتد، واکسیناسیون طبق برنامه زمانبندی قبلی ادامه می یابد به طوری که بیمار در برنامه قرار گیرد. برای مثال، اگر بیمار تزریق روز سوم را از دست داد و در روز ۱۰ مراجعه کرد، تزریق روز سوم باید تجویز و برنامه ادامه یابد و فاصله های زمانی طبق برنامه زمان بندی شده رعایت می شود.

اگر نوبت روز اول را با تاخیر بیش از ۲۴ ساعت مراجعه کرد نیاز به افزایش تزریق در روش سه نوبت و ۴ تزریق عضلانی یا اینترادرمال وجود ندارد.

شکست پیشگیری پس از مواجهه

تاکنون شکست پیشگیری پس از مواجهه با واکسن های کشت سلولی و سرم ضد هاری که تزریق می گردد اتفاق نیفتاده است؛ ولی شکست در موارد زیر رخ داده است:

- برنامه پیشگیری پس از مواجهه با تاخیر انجام شده است
 - میزان کمتری سرم ضد هاری در اطراف و داخل ضایعه تجویز شده است
 - شستشو و ضد عفونی کردن تمام جراحات فرد حیوان گزیده به میزان کافی انجام نشده است
 - تلقیح واکسن در عضوی که سرم تزریق شده است.
 - واکسن هاری در عضله دلتوئید تزریق نشده است (به عنوان مثال واکسن در ناحیه باسن تجویز شده باشد)
 - تلقیح ویروس پس از گزش به روی عصب
- تاخیرهای طولانی بین زمان گزش و آغاز پیشگیری بسیار مهم است به خصوص در مورد زخم های شدید در ناحیه سر و گردن؛ چراکه ممکن است ویروس از این نواحی به سرعت از طریق نوروتروپیسم به سیستم عصبی راه یابد.

پیشگیری پس از تماس در افرادی که سابقه واکسیناسیون دارند

در صورت مواجهه ای افرادی که سابقه واکسیناسیون پس از تماس (سه نوبت و چهار تزریق عضلانی، ۵ نوبت عضلانی (روش قدیم)، ۳ نوبت اینترادرمال، ۴ نوبت عضلانی) دارند و کمتر از ۳ ماه از آخرین تزریق واکسن گذشته است فقط شستشو هر ضایعه به مدت حداقل ۱۵ دقیقه و ضد عفونی محل های جراحات ها انجام می شود. در صورتی که فردی در روند واکسیناسیون مورد گزش مجدد قرار گرفت همان واکسیناسیون قبلی ادامه می یابد. پیشگیری پس از تماس در افرادی که سابقه واکسیناسیون دارند طبق جدول زیر انجام می شود:

جدول پیشگیری پس از تماس در افرادی که سابقه واکسیناسیون دارند

روش قبلی واکسیناسیون انجام شده	کمتر از ۳ ماه از آخرین واکسن تزریق شده گذشته است	بیشتر از ۳ ماه از آخرین واکسن تزریق شده گذشته است
درمان پیشگیری پس از تماس کامل انجام شده است	سه نوبت و چهار تزریق عضلانی (در روز صفر، ۲ تزریق، روز ۷ یک تزریق و روز ۲۱ یک تزریق)	شستشوی همه جراحات حداقل ۱۵ دقیقه برای هر ضایعه
	۴ نوبت عضلانی (یک تزریق در روزهای صفر، ۳، ۷ و ۱۴)	یک تزریق عضلانی واکسن در روزهای صفر و ۳،
	سه نوبت اینترادرمال (دو تزریق در روزهای صفر، ۳ و ۷)	یا یک تزریق اینترادرمال در روزهای صفر و ۳

	۵ نوبت عضلانی (روش قدیم) (روزهای صفر، ۳، ۷، ۱۴ و ۲۸)	
شستشوی همه جراحات حداقل ۱۵ دقیقه برای هر ضایعه یک تزریق عضلانی واکسن در روزهای صفر و ۳، یا یک تزریق اینترادرمال در روزهای صفر و ۳	۲ نوبت عضلانی (در روز صفر ۲ تزریق و روز ۷ یک تزریق)	درمان پیشگیری پس از تماس غیر کامل انجام شده است
	۳ نوبت عضلانی (یک تزریق در روزهای صفر، ۳ و ۷)	
	۲ نوبت عضلانی (یک تزریق در روز صفر و یک تزریق در روز ۷)	پیشگیری پیش از تماس انجام شده است
	۲ نوبت اینترادرمال شامل ۲ تزریق در روز صفر و ۲ تزریق در روز ۷)	
در صورت تاخیر در نوبت های واکسیناسیون ادامه واکسیناسیون طبق زمانبندی قبلی صورت می گیرد		
در افرادی که حد اقل دارای دو نوبت سابقه واکسیناسیون دارند و اختلال ایمنی ندارد سرم ضد هاری تزریق نمی شود.		

پیشگیری پیش از مواجهه

واکسیناسیون پیش از مواجهه، ایمنی بدن را نسبت به هاری افزایش می دهد و در صورت بروز مواجهه، مدیریت پیشگیری ساده تر خواهد بود، این افراد نیازی به تزریق سرم ندارند. بعلاوه درمان پیشگیرانه باعث حفاظت فرد در مورد موارد مواجهه‌ی نامشخص می باشد.

اهداف واکسیناسیون پیش از مواجهه:

۱- گرچه با واکسیناسیون پیش از مواجهه، سایر اقدامات مورد نیاز پس از گزش حذف نمی شود ولی با حذف تزریق سرم ضد هاری و کاهش تعداد تزریقات، اقدامات پیشگیری را ساده می کند. این موضوع به ویژه برای افراد در معرض خطر هاری در مناطقی که امکانات ایمن سازی در دسترس نبوده یا کامل نیست، یا فراورده های بیولوژیک قابل اطمینان (واکسن های نسجی) موجود نیست، اهمیت دارد.

۲- واکسیناسیون پیش از مواجهه، باعث ایجاد ایمنی نسبی می شود و ممکن است برای افرادی که پیشگیری پس از تماس را با تاخیر انجام می دهند موثر باشد.

واکسیناسیون پیش از مواجهه، برای افراد پرخطر که ممکن است تماس های غیر قابل مشخصی داشته باشند به کار می رود. از جمله این افراد، دامپزشکان و کارکنان مراکز دامپزشکی، مربی های حیوانات، غارنوردان و...، کارکنان مراکز تحقیقاتی در زمینه هاری و کارکنان این آزمایشگاه ها، مراکز تولید واکسن هاری، پرسنل مشاغلی که در مراکز پرورش گونه های در معرض انقراض فعالیت دارند، و یا تماس های مکرر با حیوانات اهلی یا حیوانات وحشی،

خفاش ، راکون ، گربه ، راسو ، خدنگ و سگ دارند همچنین مسافریین بین المللی که به مناطق آندمیکی که واکسن و ایمونوگلوبولین هاری در دسترس نیست و در معرض خطر هستند سفر می کنند؛ مانند مسافریین جنگل های آمازون به دلیل وجود خفاش های خونخوار، این موضوع به خصوص برای کودکان حائز اهمیت است. واکسیناسیون پیش از مواجهه، برای مسافرینی که به مناطق غیرآندمیک سفر می کنند توصیه نمی شود. در این موارد آموزش درخصوص پیشگیری از حیوان گزیدگی اهمیت بیشتری دارد.

افراد حساس و در معرض خطر هاری

دامپزشکان و دانشجویان دامپزشکی، کارکنان مراکز درمان پیشگیری هاری، پرسنل و دانشجویان آزمایشگاه های تشخیصی و تحقیقاتی هاری، کارکنان مراکز تولید واکسن هاری، محیط بانان، جنگل بانان، کوه و صخره نوردان، غارنوردان، طبیعت گردان، آتشنشانان، پاکبانان و ... افرادی هستند که نسبت به سایر اعضای جامعه در معرض خطر بالاتری جهت ابتلا به هاری می باشند.

این افراد قبل از شروع به کار در این مراکز، ملزم به دریافت واکسیناسیون پیشگیرانه پیش از مواجهه می باشند. سطح پادتن اختصاصی علیه ویروس هاری به میزان بالاتر از ۰/۵ واحد بین المللی به ازای هر میلی لیتر سرم خون، می تواند افراد را در مقابل ابتلا به هاری محافظت نماید. لازم است این افراد سالانه سطح پادتن خود را بررسی و در صورت نیاز یک دوز واکسن یادآور دریافت نمایند.

در کشورهایی که بیماری هاری در جوامع حیوانی اندمیک است، افراد در معرض خطر بالا، باید آموزش های لازم در ارتباط با نزدیک شدن و غذا دادن به حیوانات و خطرات ناشی از آن را دریافت نمایند.

اغلب خفاش ها در مناطق تاریک و غارها زندگی می کنند. خفاش های آلوده به ویروس هاری، برای مدت طولانی آلوده می مانند و ویروس را از طریق مدفوع دفع می کنند. بنابراین مدفوع خفاش در محل زندگی آنها (غارها) انباشته می شود و تنفس هوای این محل حتی بدون گزش خفاش می تواند باعث ابتلا به هاری شود؛ لذا لازم است واکسیناسیون پس از مواجهه هاری را دریافت نمایند. در جوامعی مانند کشورهای قاره ی آمریکا، که هاری ناشی از خفاش وجود دارد، غارنوردان آموزش های لازم را دریافت می نمایند. خفاش خونخوار (ومپایر) خاص قاره ی آمریکا می باشد و میزبان گونه خاص ویروس هاری است که می تواند انسان و سایر پستانداران را به بیماری هاری آلوده کند و باعث مرگ شود. اگر چه در ایران تاکنون از وجود خفاش آلوده به هاری گزارشی دریافت نشده است؛ با این حال نیاز است در صورت بروز مواجهه با خفاش، واکسیناسیون علیه هاری را دریافت دارند.

واکسیناسیون پیش از مواجهه

بر اساس آخرین توصیه سازمان بهداشت جهانی واکسیناسیون جهت درمان قبل از مواجهه شامل ۲ نوبت دریافت واکسن می باشد که به دو صورت داخل عضلانی یا اینترادرمال می تواند انجام شود. واکسیناسیون در ایران، اغلب به

صورت داخل عضلانی، در عضله‌ی دلتوئید بازو انجام می‌شود. در صورت انجام واکسیناسیون پیش از مواجهه، واکسن کشت سلولی به طور عضلانی (۲ نوبت) یا دو نوبت اینترادرمال (هر نوبت ۲ تزریق) در روزهای صفر و ۷ تزریق می‌شود.

تزریق‌های یادآور پس از واکسیناسیون پیش از مواجهه

دوزهای یادآور دوره‌ای برای افرادی که در مناطق اندمیک زندگی می‌کنند، همچنین مسافران مناطق اندمیک که قبلاً درمان پیش یا پس از مواجهه دریافت کرده‌اند ضروری نیست. فقط افرادی که به واسطه شغل خود در معرض خطر دائمی یا متناوب ابتلا به هاری قرار دارند نیاز است دوزهای یادآور واکسن هاری را حتی در صورت عدم وجود مواجهه‌ی مشخص، دریافت نمایند. در صورت امکان تعیین تیتراژ پادتن خنثی‌کننده در فرد، تزریق واکسن یادآور توصیه می‌شود.

افرادی که در آزمایشگاه‌های تحقیقاتی، بر روی ویروس هاری یا تولید واکسن کار می‌کنند، گروه در معرض خطر دائمی^۳ بوده، در معرض بیشترین خطر می‌باشند. این افراد باید هر ۶ ماه از نظر پادتن خنثی‌کننده، بررسی شوند و در صورت پایین بودن پادتن خنثی‌کننده^۴ در سرم (زیر نیم واحد بین‌المللی) باید یک دوز یادآور واکسن دریافت کنند.

واکسیناسیون پیشنهاد شده توسط سازمان جهانی بهداشت برای پیشگیری قبل از مواجهه در جدول زیر ارائه شده است. از آنجایی که حافظه‌ی ایمنولوژیک ایجاد شده توسط واکسن هاری در اکثر افراد تا سال‌ها وجود دارد، واکسن یادآور بر اساس خطر در معرض قرار گرفتن فرد توصیه می‌شود.

جدول ۲- برنامه واکسیناسیون برای پیشگیری قبل از مواجهه

نوبت واکسیناسیون	نحوه تزریق	تعداد تزریق
مراجعه اول	یک تزریق داخل عضله یا دو تزریق اینترادرمال	در روزهای صفر*، ۷

^۳ Continuous

^۴ Neutralizing

یادآور**	داخل عضله یا اینترادرمال	یک تزریق
----------	-----------------------------	----------

* روز صفر، روزی است که بیمار اولین تزریق واکسن را دریافت کرده است.

**درخصوص افرادی که در معرض خطر دائمی (کارکنان آزمایشگاه که با ویروس هاری کار می کنند) هستند باید هر ۶ ماه یکبار سطح آنتی بادی خنثی کننده‌ی آنان را اندازه‌گیری کنند؛

بارداری

به دلیل خطر ابتلا به هاری، حاملگی دلیل منع واکسیناسیون و تزریق سرم پس از مواجهه نمی باشد.

حساسیت‌ها

واکسیناسیون فردی که سابقه‌ی حساسیت شدید به واکسن هاری یا اجزای واکسن هاری دارد، احتیاط خاصی نیاز دارد. برای فردی که با دوزهای اولیه دچار حساسیت می شود، ترجیحاً از واکسن دیگری استفاده شود یا اینکه دوزهای بعدی واکسن در بیمارستان تزریق گردد.

نکات مهم

- پس از بروز علائم کلینیکی هاری، درمان موثر ضد ویروسی وجود ندارد.
- اغلب بیماران مبتلا به هاری طی چند روز، یا حداکثر ۲ هفته بعد از کما می‌میرند.
- در سراسر جهان، سالانه بیش از ۱۰ میلیون نفر، واکسیناسیون بعد از تماس برای هاری دریافت می‌کنند.
- اقدام درمانی پس از گزش توسط حیوان مشکوک به هاری و ایجاد خراش یا زخم، شستن و ضدعفونی کردن محل گزش بدون بخیه نمودن آن می‌باشد.
- پیشگیری بعد از تماس بعد از شستشو و ضد عفونی کردن شامل تزریق فوری سرم و واکسن طبق دستورالعمل کشوری است.
- اندیکاسیون برای واکسیناسیون پس از قرار گرفتن در معرض با یا بدون ایمونوگلوبولین هاری بستگی به نوع تماس با حیوانات هار دارد.
- در افرادی که قبلاً علیه بیماری هاری واکسینه نشده‌اند و دچار زخم باز در اثر گزش حیوان مشکوک به هاری شده‌اند، واکسیناسیون پس از مواجهه، شامل استفاده از سرم ضد هاری (آنتی‌بادی‌های غیر فعال HRIG)^۵ و واکسن تاکید می‌شود (صرف نظر از فاصله زمانی بین در معرض قرار گرفتن و شروع درمان).

^۵human rabies immune globulin

- در ایران که از نظر هاری کشوری اندمیک است، گزش توسط هر پستاندار، بایستی به عنوان هارگزیدگی در نظر گرفته می شود و بایستی اقدامات پیشگیری بعد از مواجهه برای آن ها انجام شود.
- باید افرادی که قبلاً واکسینه شده اند و مجدداً مورد گزش قرار می گیرند طبق دستورالعمل فقط واکسن دریافت نمایند.
- پیشگیری قبل از تماس بایستی برای گروه های با خطر بالا شامل دامپزشکان، جنگل بانان، آتش نشان ها و کارکنان مراکز درمان پیشگیری هاری و ... انجام شود.

روش نمونه گیری از بیمار مشکوک به هاری:

الف) نمونه گیری قبل از مرگ:

- نمونه بزاق:

- از بیمار، با استفاده از دستکش و رعایت تمام موارد ایمنی، با استفاده از پمپ پاستور پلاستیکی سه نمونه بزاق هر کدام به میزان ۰/۵ تا ۱ میلی لیتر به فاصله زمانی سه تا شش ساعت گرفته می شود و درون یک ظرف کاملاً در بسته تمیز (فالکون، لوله آزمایش یا کرایوتیوب) بدون هیچ ماده نگهدارنده و با رعایت زنجیره دمایی سرد به آزمایشگاه انتقال داده می شود. آسپیراسیون تراشه و خلط برای آزمایش هاری مناسب نیست.

- بیوپسی پوست گردن:

- یک نمونه نسبتاً ضخیم پوست به قطر ۵ تا ۶ میلی متر بایستی از ناحیه خلفی گردن در قسمت حدفاصل رویش مو گرفته شود.
- نمونه بیوپسی پوست بایستی حداقل حاوی ۱۰ عدد فولیکول مو با عمق مناسب باشد که شامل اعصاب پوستی در قاعده فولیکول ها است. بیوپسی های تهیه شده را بایستی روی یک قطعه کوچک گاز استریل مرطوب شده با سرم فیزیولوژی گذاشت و این مجموعه را درون یک ظرف انتقال کاملاً در بسته قرار داد و با حفظ زنجیره سرما ارسال نمود.
- نمونه ها با رعایت زنجیره سرما در اولین فرصت ارسال گردد در غیر این صورت حداکثر در طی ۴۸ ساعت پس از نمونه گیری به انستیتو پاستور ارسال گردد

ب) نمونه گیری پس از مرگ:

- نمونه مغز:

- با هماهنگی پزشکی قانونی نمونه گیری از مغز پس از مرگ انجام و در لوله آزمایش یا ظرف مناسب، تمیز دارای گلسیرین مایع با رعایت زنجیره سرما در اولین فرصت ارسال گردد در غیر اینصورت حداکثر در طی ۴۸ ساعت پس از نمونه گیری به انستیتو پاستور ارسال گردد
- تشخیص پس از مرگ به طور قطعی برای تأیید بیماری هاری در حیوانات و انسان بر روی نمونه مغز انجام می‌شود. اگر آزمایشگاه مرجع ملی نتواند با نمونه قبل از مرگ هاری را تأیید کند، نمونه مغز پس از مرگ باید برای تأیید تشخیص به آزمایشگاه مرجع ارسال شود. تست آنتی‌بادی فلورسنت مستقیم (DFA) و تست تلقیح ویروس به موش (MIT) و تست‌های ایمونوهیستوشیمی سریع مستقیم (DRIT) که بر روی بافت مغز انجام می‌شود، استانداردهای طلایی برای تشخیص هاری پس از مرگ هستند. سنجش ایمونوسوربنت متصل به آنزیم (ELISA) و واکنش زنجیره‌ای پلیمرز ترانس کریپتاز معکوس (RT-PCR) نیز استفاده می‌شود؛ اما حساسیت تست‌ها به مرحله بیماری، وضعیت ایمنی، دفع ویروس و تخصص فنی نیز بستگی دارد.
- درمورد حیوانات مشکوک به هاری، نمونه گیری براساس دستورالعمل استاندارد تهیه شده انستیتو پاستور ایران و توسط کارشناسان سازمان دامپزشکی کشور انجام می‌شود.

ضمیمه ۱: دستورالعمل سازمان دامپزشکی کشور در خصوص کنترل بیماریها در دام

سازمان دامپزشکی کشور

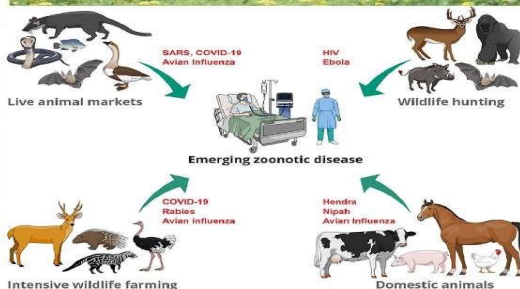
معاونت بهداشتی و پیشگیری

دفتر بهداشت و مدیریت
بیماری های دامی

وزارت جهاد کشاورزی

برنامه و دستورالعمل های سال ۱۴۰۱

برنامه و دستور عملهای اجرایی

دفتر بهداشت و مدیریت بیماری های دامی

سازمان دامپزشکی، معاونت بهداشتی و پیشگیری، دفتر بهداشت و مدیریت بیماری های دامی

سال ۱۴۰۱

عنوان: برنامه و دستور عملهای اجرایی دفتر بهداشت و مدیریت بیماری های دامی در سال ۱۴۰۱ تهیه شده در دفتر بهداشت و

مدیریت بیماری های دامی اسامی پدید آورندگان (به ترتیب الفبا):

دکتر علیرضا اکبرشاهی، دکتر کریم امیری، دکتر اکرم بحرینی پور، دکتر یوسف بهیار، دکتر امیر جواد، دکتر نرگس خرمی، دکتر محمد رضایی، دکتر محمد سعیدی، دکتر محمدرضا شعلهباش، دکتر داراب عبدالحی، دکتر سید مصطفی عزیزیان، دکتر سبحانعلی علوی، دکتر زینب محمد خانی، دکتر احسان مقدس و دکتر سیامک نیکخواه
و با تقدیر و تشکر از تمامی همکاران بزرگواری که در تدوین این دستورالعمل سهیم بوده و همواره راهنماییهای آنها باعث غنای محتویات دستورالعمل بوده است و هم چنین همکاران استانی که در تهیه و تدوین بخشهایی از این مجموعه ضمن ارسال نظرات اصلاحی خود با این دفتر همکاری داشته اند.

تدوین و تنظیم: دکتر کریم امیری، دکتر اکرم بحرینی پور، دکتر یوسف بهیار هماهنگ کننده: دکتر محمد سعیدی

صفحه آرایی، ویراستاری و نظارت بر چاپ و طراحی جلد: دکتر احسان مقدس تاریخ تدوین: اردیبهشت

۱۴۰۱

سازمان دامپزشکی کشور - نشریه درون سازمانی

آدرس: تهران، خیابان ولیعصر، دو راهی سید جمال الدین اسدآبادی سازمان دامپزشکی کشور صندوق پستی ۶۳۴۹-

۱۴۱۵۵.

این کتاب بر اساس مجوز شماره ۰۲۷/۹۵/۷۴۲ مورخ ۱۳۹۵/۴/۲ وزارت جهاد کشاورزی چاپ شده است و انتشار مطالب آن با ذکر منبع بلامانع است.

۹	یشگفتار.....
۱۱	بخش اول: کلیات مراقبت از بیماری های دامی
۱۳	آئین نامه مبارزه با بیماری های دامی و جلوگیری از سرایت و انتشار آنها
۱۸	تاریخچه مراقبت بیماریهای دامی
۲۳	بخش دوم: بیماری های اولویت دار (استراتژیک)
۲۵	بروسلوز دامی
۷۳	سل گاوی
۱۱۱	سل در حیات وحش
۱۱۵	هاری
۱۲۹	مشمشه
۱۶۵	شاربن
۱۸۸	شاربن در حیات وحش
۲۰۳	تب خونریزی دهنده کریمه کنگو
۲۱۷	تب برفکی
۲۵۳	بیماری لمپی اسکین
۲۶۳	طاعون نشخوار کنندگان کوچک
۲۷۹	آبله گوسفند و بز
۲۸۵	بخش سوم: بیماری های غیر استراتژیک
۲۸۷	بیماریهای انگلی - انگلهای خارجی
۳۰۵	مياز و میازیس
۳۱۵	مطالعه آلودگی کرمی گوسفند و بز
۳۲۱	مبارزه با انگلهای داخلی
۳۲۴	مبارزه با انگلهای تک یاخته ای خونی
۳۳۳	بیماری یون
۳۴۶	بیماری یون در حیات وحش

۳۵۱	 لکوز
۳۶۵	 پلورو پنومونی گاو
۳۷۵	 بیماری زبان آبی
۳۷۹	 اکتیمای واگیر
۳۸۳	 تب سه روزه یا تب بی دوام
۳۸۷	 لپتوسپیروز
۳۹۳	 پاستورلوز
۳۹۹	 پاستورلوز در حیات وحش
۴۰۹	 آگالاکسی
۴۱۳	 پلورو پنومونی واگیر بز
۴۱۷	 شاربن علامتی
۴۲۱	 هپاتیت نکروزان (فانقاریای کبدی)
۴۲۵	 آنترتوکسمی
۵۲۹	بخش چهارم: بیماری های تک سمیان
۴۳۱	مراقبت بیماریهای تکسمیان
۴۳۲	فهرست بیماریهای اخطار کردنی تکسمیان
۴۳۳	بررسی و مراقبت طاعون اسبی .
۴۳۷	بررسی و مراقبت کم خونی عفونی اسب
۴۳۹	بررسی و مراقبت آنفلوآنزای اسبی
۴۴۰	بررسی و مراقبت آنسفالیت های آربوویروسی اسب
۴۴۲	بررسی و مراقبت تورم سرخرگی ویروسی اسب
۴۴۴	بررسی و مراقبت تورم تاولی دهان اسب
۴۴۶	بررسی و مراقبت رینوپنومونی ویروسی اسب
۴۴۸	بررسی و مراقبت متریت واگیر اسب
۴۵۱	بررسی و مراقبت سورا
۴۵۳	بررسی و مراقبت دورین
۴۵۵	بررسی و مراقبت پیروپلاسماوز اسب

۴۵۶	 بررسی و مراقبت کزاز اسب
۴۵۹ .	 بخش پنجم: بیماری های دام های کوچک
۴۶۱	 بیماری دیستمپر
۴۷۱	 بیماری لشمائیوز احشایی
۴۸۲ .	 بیماری کرونا ویروس در گربه
۴۸۸	 آنتریت کرونا ویروسی
۵۱۱	 بیماری لپتوسپیروز در سگ و گربه
۵۳۷	 دستورالعمل واکسیناسیون در حیوانات خانگی
۵۴۳	 درمان و کنترل متداولترین انگل های گوارشی (کرم) در سگ و گربه
۵۵۹ .	 بخش ششم: حیات وحش
۵۶۱	 مدیریت بیماری در حیات وحش
۵۶۶	 امنیت زیستی در باغ وحش
۵۷۶	 اقدامات پیشگیرانه در باغ وحش
۵۹۲	 مروری بر روش های مرگ آرام در حیوانات
۶۱۳	 قسمت ضمائم بخش ششم
۶۲۳ .	 بخش هفتم: بیماری های اگزوتیک
۶۲۵ .	 اسکرو ورم دنیای جدید
۶۲۵	 آنسفالیت اسفنجی شکل گاوان
۶۲۶	 آنسفالیت- آرتریت بزبان
۶۲۶ .	 پلورو پنومونی واگیر گاوان
۶۲۶	 بیماری خونریزی دهنده اپیزوتیک
۶۲۶	 هارت واتر
۶۲۷	 مدی- ویزنا
۶۲۷	 بیماری گوسفندان نایروبی
۶۲۷ .	 انسفالیت نیوا ویروس
۶۲۸	 تورم اپیدیدیم گوسفندان
۶۲۸	 تب دره ریفت

۶۲۹	 اسکرینی
۶۳۰	 تولارمی
۶۳۰	 تورم دهان وزیکولی
۶۳۰	 تریکومونیاژیس
۶۳۱	 اوژسکی
۶۳۱	 تب کیو
۶۳۳	 بخش هشتم: راهبرد کنترل سقط جنین
۶۳۵	 سقط جنین در گوسفند و بز
۶۴۴	 تب کیو
۶۴۶	 کلامیدیا آبورتوس
۶۴۸	 کمپیلوباکتریوز
۶۵۰	 لیستریوز
۶۵۱	 توکسوپلاسموز
۶۵۴	 زبان آبی
۶۵۷	 آکابان
۶۶۱	 بیماری مرزی
۶۶۹	 بخش نهم- تعاریف، دستورالعمل های ویژه و ضمائم
۶۷۱	 ضمیمه ۱ - اصول امحاء لاشه دام.....
۶۸۹	 ضمیمه ۲ - فرمهای موجود در سامانه مراقبت از بیماری های دامی
۶۹۷	 ضمیمه ۳- تعاریف، لغات، لغات مخفف و اصطلاحات
۷۰۱	 SOP FOR VACCINATION TEAM -۴ ضمیمه
۷۰۵	 ضمیمه ۵ - نحوه بررسی وقوع بیماری تب برفکی
	 ضمیمه ۶ - راهنمای برداشت و ارسال نمونههای مرضی دام

هاری

در اجرای آئین نامه مبارزه با بیماریهای دامی و جلوگیری از سرایت و انتشار آنها، به شماره ۱۲۸۱۰۲/ت ۴۵۹۴۹ در مورخ ۱۳۹۱/۰۶/۲۹ (مصوب هیئت محترم وزیران)، این دستورالعمل اداری به منظور به روز کردن روشهای اجرایی در واحدهای اپیدمیولوژیک تحت پوشش سازمان دامپزشکی کشور برای مراقبت، مبارزه و تحدید هاری صادر میگردد:

تعاریف

ماده ۱ - اصطلاحات به کار رفته در این شیوه نامه دارای معانی زیر هستند:

- سازمان: سازمان دامپزشکی کشور
- اداره کل: اداره کل دامپزشکی استان
- شبکه: شبکه دامپزشکی شهرستان
- قانون: منظور قانون سازمان دامپزشکی کشور مصوب ۱۳۵۰ میباشد.

بیماری: هاری

حیوان حساس: به کلیه حیواناتی که استعداد آلودگی به ویروس هاری را داشته و در صورت ابتلا علایم بیماری را از خود نشان دهند، اطلاق میگردد .

حیوان هار: به هر حیوانی که با تایید آزمایشگاههای تشخیص هاری (سازمان و یا بخش تحقیقات و مرکز رفرانس هاری انستیتو پاستور ایران و یا هر آزمایشگاه مورد تایید سازمان) هار تشخیص داده شود، اطلاق میگردد .

حیوان مشکوک : کلیه حیوانات حساس به هاری که دارای یک یا کلیه علایم زیر باشند مشکوک به هاری تلقی میشوند:

علایم عصبی به هر شکل، فلجی بدون ضایعات تشریحی اندام ها، فلجی ناحیه گلو که معمولاً از عدم توانایی دام در بلع غذا و آشامیدن مشخص میگردد.

حمله و گزش و یا گوشه گیری و ترس غیر متعارف (در خصوص گوشتخواران)

ریزش غیر معمول بزاق (سیلان بزاق)

همچنین کلیه حیوانات و دام های حساس که در گله های با بروز هاری تایید شده و یا مشکوک به هاری موجود می باشند تا زمان حصول اطمینان از عدم ابتلاء حیوان به هاری، مشکوک به هاری تلقی می گردند.

هارگزیده: به هر حیوانی که توسط حیوان هار یا حیوان مشکوک خراش برداشته و یا مجروح شده باشد، اطلاق میگردد .

نسخوار کنندگان اهلی: گاو، گاومیش، گوسفند و بز و شتر در سنین مختلف .

تک سمی های اهلی: اسب، قاطر و الاغ در سنین مختلف .

گوشتخواران اهلی: سگ، گربه در سنین مختلف .

حیوان صاحب دار: کلیه حیوانات حساس که توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی نگهداری شده و یا پرورش داده میشوند .

شناسنامه بهداشتی: به برگه و یا دفترچه حاوی مشخصات حیوان که اقدامات بهداشتی، پیشگیری و درمان در آن درج میشود اطلاق میگردد .

ایمن سازی: عبارت است از ایجاد مقاومت اکتسابی دام در برابر عوامل بیماریزا اعم از عفونی و غیره .

حیوان ولگرد: به کلیه گوسفندخوانان اهلی که بدون صاحب و فاقد شناسنامه بهداشتی باشند اطلاق میشود .
واحد اپیدمیولوژیک: مجموعه‌ای از دام‌های موجود در یک موقعیت جغرافیایی تعریف شده نظیر روستا؛ دامداری؛ که از تماس مستقیم برخوردار بوده و به راحتی امکان انتقال بیماری بین آنها وجود دارد .

مراقبت فعال: اعمال برنامه مبارزه با هاری از طریق مراجعه به واحدهای اپیدمیولوژیک و بمنظور، واکسیناسیون، نمونه برداری و یا هرگونه روش مبارزه با بیماری در حیوانات واحدهای اپیدمیولوژیک مذکور به عنوان مراقبت فعال در نظر گرفته میشوند.

مراقبت غیر فعال: سرکشی به واحدهای اپیدمیولوژیک بمنظور بررسی گزارشات مربوط به رخداد بیماری، نمونه برداری و جمع آوری داده‌ها، پردازش و تجزیه و تحلیل آنها به منظور ایجاد اطلاعات در راستای بهبود تصمیمگیری در برنامه‌های پیشگیری، کنترل و مبارزه با بیماری.

آزمایشگاه مرجع: آزمایشگاهی که به عنوان مرجع نهایی مورد تایید سازمان برای تشخیص بیماری میباشد .

نمونه مرضی: نمونه‌هایی که از دام به منظور تشخیص یا تایید تشخیص بیماری و انجام مطالعات اپیدمیولوژیکی بیماری برداشت میشود .

ضد عفونی: استعمال مواد پلشتبر اختصاصی مؤثر بر روی عامل بیماری و یا سوزاندن محوطه و جایگاه دام به وسیله شعله افکن و یا روشهای دیگری که برای از بین بردن عامل بیماری انجام می‌گیرد .

کانون: بروز و یا تشخیص یک مورد بیماری در یک واحد اپیدمیولوژیک در یک مقطع زمانی به عنوان یک کانون محسوب میگردد .

مبارزه: اقدامات همه جانبه شامل کنترل، پیشگیری و ریشه کنی برای مقابله با بیماری

منطقه مبارزه: محدوده معین و مشخص جغرافیایی که عملیات مبارزه در آن محدوده، مطابق با دستورالعمل و ضوابط ابلاغی سازمان انجام می‌گیرد.

قرنطینه: کلیه اقداماتی که در رابطه با حیوان هارگزیده و یا مشکوک برای مدت معینی در محل مخصوصی صورت می‌پذیرد، به طوریکه با محیط خارج و یا سایر حیوانات تماس نداشته و نکات بهداشتی در رابطه با مخاطرات انسانی و دامی در آن اعمال گردد .

واحد مبارزه: اداره مبارزه و بررسی در اداره کل دامپزشکی استان که مسئولیت هماهنگی، نظارت و اجرای مبارزه با بیماری را در سطح استان عهده دار میباشد.

اکپ مبارزه: بسته به روش مبارزه با بیماری در زمان مربوطه گروهی متشکل از دکتر دامپزشک، کاردان یا تکنسین و واکسیناتور دامپزشکی است که عهده دار اجرای عملیات مبارزه در سطح منطقه عملیاتی می‌باشند .

حذف دام: به انجام عملیات جداسازی، معدوم سازی حیوانات، لاشه ها و کلیه مواد و لوازم غیرقابل ضدعفونی، به طریق بهداشتی و مطابق با دستور العمل های سازمان که به منظور جلوگیری از انتقال و انتشار عامل بیماری گردد، اطلاق میشود .

تقویم بها: تعیین بهای واقعی حیوان معدوم شده و غرامت متعلقه

اطلاع رسانی: در این دستورالعمل به کلیه فعالیت های ذیل اطلاق می گردد:

- ۱- آماده سازی واحد های اپیدمیولوژیک جهت اعمال مبارزه با بیماری
- ۲- ارتقاء سطح آگاهی افراد دست اندر کار و در معرض خطر نسبت به بیماری (بازرسی کشتارگاهی، مالکان و کارشناسان مسئول در سطح درمانگاه ها و داروخانه های دامپزشکی و کارشناسان دست اندر کار بیمه دامها).
- ۳- هماهنگی لازم با واحدهای شبکه بهداشت جهت انجام اقدامات پیشگیرانه و آمادگی برخورد باموارد احتمالی انسانی در صورت تشخیص موارد مشکوک و یا بیمار
- ۴- هماهنگی لازم با واحدهای سازمان حفاظت محیط زیست جهت انجام اقدامات پیش گیرانه و آمادگی برخورد با موارد احتمالی در حیات وحش در صورت تشخیص موارد مشکوک و یا بیمار.
- ۵- هماهنگی لازم با مسئولین دست اندر کار کنترل و جمع آوری حیوانات بدون مالک با تاکید بر گوشتخواران جهت انجام اقدامات پیشگیرانه و آمادگی برخورد با موارد احتمالی در صورت تشخیص موارد مشکوک و یا بیمار.
- ۶- هماهنگی لازم با مسئولین مربوطه در نیروی انتظامی در صورت نیاز.
- ۷- اعلام پایان عملیات مبارزه و نتیجه حاصل به مالکان و مسئولین دست اندر کار در معرض خطر در کانون های بیماری.
- ۸- هماهنگی لازم با مسئولین در سطح شهرستان و یا استان.

مقدمه:

هاری یک بیماری ویروسی مخصوص دستگاه عصبی مرکزی پستانداران است، که در صورت ابتلاء و بروز علائم صد در صد کشنده خواهد بود، اما به راحتی قابل پیشگیری است. بواسطه حالت بالینی خاص بیماری در انسان و حیوانات، از دیرباز هاری به عنوان یک بیماری مرگ آور در جوامع بشری مطرح بوده است. بیماری در اکثر کشورهای جهان شیوع دارد.

از نظر همه گیری شناسی بیماری به دو شکل عمده در نظر گرفته میشود:

- ۱- **هاری شهری:** در این نوع سگ نقش اصلی را بعهده دارد .
- ۲- **هاری وحشی:** کلیه پستانداران گوشتخوار وحشی (گرگ، روباه، شغال و ...) و خفاشهای خونخوار و حشره خوار در این نوع بیماری میتوانند نقش ایفا نمایند .

۳- اگر چه بعضاً بینابین این دورا نیز به عنوان حالت سوم (مرحله انتقالی) در نظر می گیرند لیکن عمده ترین وضعیت بیماری همان دو فرم توضیح داده شده در بالا میباشد .

عامل بیماری ویروسی از خانواده رابدو ویریده، جنس لیزاویروس بوده که با تهاجم به دستگاه اعصاب مرکزی حیوانات خونگرم (پستانداران) منجر به بروز علایم خاص بیماری و در نهایت مرگ جاندار میگردد .

از زمان آلودگی حیوان با ویروس عامل بیماری تا بروز علایم بالینی ممکن است بین ۲ هفته تا ۶ ماه طول بکشد و بسته به محل مورد هجوم ویروس و آلودگی ایجاد شده علایمی متفاوت مشاهده میگردد که عمدتاً با تغییر ناگهانی رفتار حیوان توأم خواهد بود بدین صورت که حیوان رفتار متضاد با رفتار قبلی خود بروز میدهد لذا این اصل را باید همواره به خاطر داشت .

در هرگونه تغییر رفتار ناگهانی حیوانات (به ویژه حیات وحش) باید به هاری مشکوک شد، مگر آنکه خلافش ثابت شود

بر اساس مطالب فوق، دو فرم بالینی برای بیماری (عمدتاً در سگ) متصور میشوند:

نخست، هاری آرام:

بیشتر حیوانات مبتلاء به این فرم به گوشه ای پناه برده و فلجی از ناحیه اندام های حرکتی شروع شده و به فلج دستگاه تنفسی و مرگ منجر میشود .

دوم، هاری خشمگین:

در این فرم، حیوان رفتاری همانند پریشانی، اضطراب و حالت توحش داشته و به کلیه اشیاء اطراف خود حمله نموده و آنها را گاز می گیرد. حیوان بدون هدف محل زندگی خود را ترک نموده و به هر حیوان و شیء بر سر راهش حمله نموده و از عواملی همانند آتش و سر و صدا ترسی نداشته و بیمه ابا حمل هور میشود (حیوانات معمولاً از این دسته عوامل گریزانند) و در صورت عدم کشته شدن در نهایت حیوان به واسطه فلجی و مرگ تلف خواهد گردید . نکته مهم آنکه در هر دو شکل بیماری حیوان مبتلاء قادر به بلع آب و غذا نمیباشد .

راه انتقال بیماری:

عمده ترین راه انتقال بیماری (ویروس) از طریق گزش و یا خراش توسط حیوانات آلوده و مبتلا بوده که بواسطه حضور ویروس در بزاق این جانداران، به ابتلاء حیوان مورد گزش منجر خواهد شد .

اگر چه عمده ترین راه انتقال همانگونه که در بالا ذکر شد از طریق گزش بوده لیکن روشهای دیگر نظیر تنفسی، خوراکی، انتقال جنینی و پیوند اعضاء آلوده (در انسان) نیز مشاهده و سبب انتقال بیماری گردیده اند .

فصل اول: رصد و پایش Epidemio-Surveillance

هدف نهایی تعیین شده در برنامه بهداشت و مدیریت هاری، کاهش موارد بروز هاری در بین دامها و در نهایت نیل به هدف جهانی حذف موارد هاری انسانی ناشی از انتقال از طریق سگ تا سال ۲۰۳۰ می باشد. این مهم جز از طریق کاهش و در نهایت قطع موارد بروز بیماری در جمعیت دامی و حیات وحش به دست نخواهد آمد. در شرایط

کنونی و نظر به بررسی های گذشته نگر به عمل آمده بیشترین میزان ابتلاء در جمعیت دامی مربوط به نشخوارکننده سنگین از نوع گاو بوده که بواسطه عدم نقش آفرینی این دسته از حیوانات در زنجیره انتقال بیماری به سایر حیوانات، صرفاً به عنوان آینه و بازتاب حضور و چرخش ویروس در محیط می باشد.

در جمعیت حیوانات گوشتخوار بروز بیشترین موارد بیماری مربوط به سگ بوده که کاهش بروز این دسته از موارد، بعنوان آینه کامل موفقیت و یا برعکس عدم موفقیت برنامه های اعمال شده می باشد. شایان ذکر است مشخص گردیده که موارد بروزهای سگ صاحبدار به نسبت سگ های بدون مالک در حال افزایش می باشد.

فصل دوم: تشخیص Diagnosis

بمنظور تایید تشخیص بیماری می بایست نسبت به نمونه برداری از حیوان مشکوک اقدام نمود. به

منظور تسهیل در نمونه برداری و ارسال آن به مراکز تشخیصی مربوطه، کیت های نمونه برداری طراحی و در اختیار ادارات کل دامپزشکی استانها قرار داده شده است.

هر بسته کیت نمونه برداری واجد یک پاکت پستی حباب دار ضدآب و ضربه پذیر است که در آن پاکت پلاستیکی زیپ دار واجد یک فقره نی پلاستیکی نوک تیز، استوانه پلاستیکی در پیچ دار حاوی محلول ویژه نگهدارنده نمونه، که بمنظور به حداقل رساندن خطر نشت محلول مذکور، در میان توده ای از پنبه قرار داده شده است. بمنظور نمونه برداری ابتدا کانال نخاعی را از ناحیه اتصال سر به گردن باز نموده، نوک تیز نی را به درون کانال به سمت مغز هدایت نموده و پس از چندین بار نفوذ نی در بافت مغزی، پس از گرفتن قسمت انتهایی نی (بمنظور عدم تخلیه بافت موجود در نی)، آن را از کانال بیرون کشیده و قسمت نفوذ داده شده را با یک تا سه برش حداکثر ۳ سانتی متری بصورت مستقیم در استوانه حاوی محلول قرار داده و درب آن را محکم بسته و در توده پنبه بطور مناسب قرار داده می شود. لازم به یادآوری است تمامی ابزار مورد استفاده همانند قیچی و یا وسایل برنده بلافاصله می بایست ضدعفونی و سایر ادوات غیر قابل استفاده همانند نی و ... در محل بطریق بهداشتی ممکن امحاء گردد. طرز استفاده و نمونه برداری بصورت شماتیک در هر بسته ارائه گردیده است.

نکته مهم:

((واکسینه بودن عامل نمونه برداری بر علیه هاری ضروری بوده و افراد غیر واکسینه مجاز به این فعالیت نمی باشند))

دقت و حصول اطمینان از وجود نمونه اخذ شده در ظرف حاوی محلول الزامی است.

پس از اخذ نمونه و درج اطلاعات لازم می بایست بسته مربوطه را به مرکز تشخیص هاری مورد تایید سازمان دامپزشکی ارسال نمود. مراکز تشخیص هاری انستیتو پاستور ایران واقع در تهران و همچنین شهرستان آمل و مرکز تشخیص هاری اداره کل دامپزشکی استان آذربایجان شرقی واقع در شهرستان تبریز، مراکز مورد تایید سازمان دامپزشکی کشور می باشند. ارسال کیت از زمان نمونه برداری تا زمان ارسال نمونه به مراکز تشخیصی در حداقل زمان ممکن و در شرایط خاص نباید بیش از ۴۸ ساعت بطول بیانجامد. مسئولیت صحت نمونه برداری و ارسال نمونه با مسئول محترم اداره دامپزشکی خواهد بود.

پاسخ ارائه شده از سوی مراکز تشخیصی ممکن است به صورت مقدماتی (مرحله اول) و یا نهایی (مرحله دوم) اعلام گردد. چنانچه اعلام مرکز مربوطه دال بر مثبت بودن نتیجه آزمایشات مقدماتی مبنی بر تایید تشخیص هاری بود، اداره کل دامپزشکی استان می بایست نسبت به تشدید فعالیت بهداشتی قرنطینه ای اقدام نماید. در صورت منفی اعلام شدن مرحله مقدماتی، اقدامات بهداشتی قرنطینه ای تا حصول پاسخ نهایی مبنی بر مثبت یا منفی بودن نمونه تداوم خواهد یافت (حدود یک ماه).

فصل سوم: اقدامات کنترلی Control Measures

۱- کنترل و پیشگیری از بیماری در جمعیت دام های اهلی با تاکید بر گوشتخواران
۲- کنترل هاری در حیات وحش
۳- کنترل جمعیت حیوانات گوشتخوار بدون مالک و به ویژه سگ
بر اساس قوانین موجود متولی موارد ۲ و ۳ به ترتیب سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت کشور (سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور) بوده و متولی بند ۱ سازمان دامپزشکی کشور میباشد.
شایان ذکر است نحوه همکاری سازمان دامپزشکی در راستای کنترل بیماری در موارد ۲ و ۳، صرفاً همکاری فنی می باشد.

کنترل و پیشگیری از هاری در جمعیت دام های اهلی با تاکید بر گوشتخواران (سگ های صاحبدار) قبل از هرگونه توضیح، این مهم را باید به خاطر داشت و اجراء نمود:
" تمامی پرسنل دست اندرکار دامپزشکی باید علیه هاری واکسینه و یا تجدید واکسیناسیون شوند و سپس به فعالیت های مبارزه با بیماری همت گمارند "
به طور کلی در کشورهایی که با انجام واکسیناسیون منظم، بیماری هاری در سگ ها کنترل میشود هاری از نوع انسانی نادر است و واکسیناسیون در کاهش یا ریشه کنی هاری فقط هنگامی موافقت آمیز خواهد بود که جمعیتی کافی از جمعیت هدف را بتوان واکسینه کرد.
بر اساس آمار و قوانین اپیدمیولوژی ارائه شده در کتب مرجع دامپزشکی در صورتی که ۷۵٪ جمعیت سگ های صاحبدار بر علیه هاری ایمن شوند احتمال بروز و انتقال بیماری در جمعیت این دسته از حیوانات نزدیک به صفر خواهد رسید.

این شعار سازمان جهانی بهداشت را باید به خاطر داشت که:

More Vaccination , Less Destruction واکسیناسیون بیشتر، امحاء کمتر

با در نظر گرفتن وضع موجود و بروز بیماری در قریب به اتفاق استانهای کشور، نحوه پوشش واکسیناسیون در جمعیت سگ های صاحبدار باید به ترتیب ذیل انجام گردد:

پوشش واکسیناسیون در جمعیت سگ های کله و نگهبان:

کلیه اکیپ های مایه کوب هم زمان با انجام هر گونه مایه کوبی، باید نسبت به واکسیناسیون جمعیت سگ های صاحبدار واحد اپیدمیولوژیک مربوطه اقدام نمایند به گونه ای که هر سگ صاحبدار طی یک سال، یک بار مورد واکسیناسیون قرار گیرد.

کانون های هاری در مقطع زمانی بروز بیماری:

جمعیت سگ های صاحبدار واحد اپیدمیولوژیک که هاری در آن بروز نموده باید در کمترین زمان ممکن (در صورتی که موانع طبیعی موجود نباشد حداکثر ۴۸ ساعت پس از بروز بیماری) تحت پوشش واکسیناسیون تمام با قلابه گذاری و صدور برگه های بهداشتی مربوطه، قرار گیرند.

پوشش واکسیناسیون باید به گونه ای باشد که حتی المقدور ۱۰۰ درصد جمعیت سگ های صاحبدار این دسته از واحدهای اپیدمیولوژیک مورد واکسیناسیون قرار گیرند.

شایان ذکر است در صورت بروز هاری در کانونی که واجد جمعیت تک سمیان نیز می باشد این دسته از دام ها نیز باید با اطلاع و موافقت دفتر بهداشت و مدیریت بیماریهای دامی، مورد واکسیناسیون قرار گیرند.

۳- واحدهای اپیدمیولوژیک اطراف کانون بروز هاری:

پس از اتمام واکسیناسیون کانون بروز، باید افزایش سطح پوشش واکسیناسیون در واحدهای اپیدمیولوژیک اطراف آن را در نظر داشت (بدین صورت که کانون به عنوان مرکز و واحدهای اطراف در محدوده شعاع کانون، تحت پوشش واکسیناسیون قرار خواهند گرفت).

شعاع دایره بسته به توان اجرایی دامپزشکی منطقه درگیر با بیماری و حیوان گزنده متغیر بوده و از ۳ تا ۳۰ کیلومتر متغیر خواهد بود. (مناطق درگیر با هاری وحشی و حیوان گزنده ای همانند گرگ تا شعاع ۳۰ کیلومتر و در مناطق درگیر با حیات وحش از نوع شغال و روباه ۳ کیلومتر، شعاع پوشش واکسیناسیون در کانون های ناشی از گزش سگ احبار، سگ ولگرد و یا عامل ناشناخته، بسته به نظر دکتر دامپزشک منطقه و مابین این دو محدوده می بایست تعیین شود). ۴- واحدهای اپیدمیولوژیک درگیر با بیماری در سال های قبل:

در صورت تکمیل پوشش واکسیناسیون در کانون و واحدهای اپیدمیولوژیک اطراف آن، کانون های سال قبل نیز باید پس از گذشت یک سال از زمان بروز هاری و واکسیناسیون قبلی دوباره مورد واکسیناسیون قرار گیرند.

مناطق اعلام شده به تشخیص دکتر دامپزشک منطقه:

اعمال برخی اقدام ها و تغییرات زمینه ساز بروز بیماری هاری خواهد شد مانند:

اعلام منطقه حفاظت شده و یا قرق و در نتیجه افزایش تراکم حیات وحش در واحد سطح، تغییر در سیستم جمع آوری و امحاء زباله، مشاهده حیوانات غیر متعارف با بوم زیست منطقه (دخیل در انتقال هاری) و... در اینگونه موارد به تشخیص کارشناس مربوطه باید جمعیت سگ های صاحبدار واحدهای اپیدمیولوژیک و یا اطراف مناطق ذکر شده مورد پوشش واکسیناسیون قرار گیرند.

نحوه برخورد با حیوان هارگزیده و گله درگیر با هارگزیدگی

در برخورد با حیوانات هارگزیده و خصوصاً گوشتخواران غیر واکسینه، معدوم نمودن این دسته از حیوانات در اولویت قرار گیرد و چنانچه واکسیناسیون متعاقب گزش در مورد این دسته از حیوانات انجام شود، جداسازی و قرنطینه آنها همراه با نظارت های مستمر لازم است صورت پذیرد.

در صورت مشاهده علایم هاری در دام، لازم است با اطلاع و در حضور صاحب دام و یا نماینده وی، دام کشتار (Euthanize) و پس از اخذ نمونه، جمع آوری اطلاعات و انجام سایر مقررات قانونی و بهداشتی، نسبت به امحاء لاشه بطرق بهداشتی اقدام نمود. لازم بذکر است که جایگاه نگهداری، قرنطینه و ذبح یا معدوم سازی دام می بایست بطرق مقتضی گندزدایی شود.

در صورت گزیده شدن دام توسط حیوان نامشخص و یا مشکوک به هاری، حیوان گزیده شده به عنوان هارگزیده تلقی شده و تحت نظارت دکتر دامپزشک مسئول، حذف (کشتار و یا ذبح) و یا قرنطینه خواهد شد. بدیهی است در صورت سابقه بروز بیماری در محل، اولویت با حذف دام هارگزیده می باشد.

در صورت عدم امکان حذف دام/دامهای هارگزیده، باید نسبت به قرنطینه نمودن آنها بشرح زیر اقدام نمود:

الف اگر قبلاً علیه هاری واکسن دریافت کرده و از زمان واکسیناسیون آن بیش از طول دوره ایمنی حاصل از واکسن نگذشته باشد، مجدداً دام مذکور مایهکوبی و به مدت ۴۵ روز در قرنطینه نگهداری شود.

در صورتی که واکسن دریافت نکرده باشد، مدت قرنطینه دام مورد نظر ۶ ماه می باشد.

تذکر ۱: یک ماه قبل از خروج دام از قرنطینه لازم است نسبت به واکسیناسیون آن علیه هاری اقدام نمود.

تذکر ۲: در مدت قرنطینه شیر دام/دامهای مشکوک، فقط مجاز به انتقال و فرآوری در مراکز پاستوریزاسیون فرآورده های لبنی می باشد.

تذکر ۳: در مدت قرنطینه، صاحبان دام های قرنطینه شده به هیچ وجه مجاز به معاوضه یا فروش این حیوانات نبوده و نباید دامها را از محل قرنطینه خارج و به محوطه ها، چراگاه ها و غلفزارها ببرند، مگر در مواقعی که خروج آنها توسط شبکه مجاز اعلام شود.

تذکر ۴: در صورت بروز و مشاهده اولین علایم دال بر بیماری در دام قرنطینه شده، دام مزبور با در نظر گرفتن شرایط مناسبت زیر نظر اداره دامپزشکی، معدوم و پس از نمونه برداری امحاء خواهد شد.

چنانچه قرنطینه نشخوارکنندگان و تک سمی های اهلی پس از گزش امکان پذیر نباشد و یا با تشخیص اداره دامپزشکی، نگهداری این قبیل دام ها برای سلامت مردم خطر داشته باشد، به شرح زیر اقدام میگردد:

الف⁻ ذبح دامهای حلال گوشت و مصرف لاشه آنها در ۴۸ ساعت اولیه متعاقب گزش و با رعایت سایر شرایط بهداشتی مصرف گوشت

ب⁻ کشتار دامهای غیر حلال گوشت و امحاء بهداشتی اجساد آنها.

تذکر ۱: گوشت دامهای حلال گوشت هارگزیده در ۴۸ ساعت ابتدایی متعاقب گزش، پس از ذبح و حذف امعاء و احشاء و سیستم اعصاب مرکزی و محلهای گزیده شده، و طی مراحل بهداشتی مربوطه قابل مصرف می باشد.

تذکر ۲: در صورتی که نزدیک شدن به دام مبتلای دارای علائم بالینی، با احتمال خطر گاز گرفتگی

همراه باشد، از طریق جلب همکاری نیروی انتظامی، نسبت به معدوم نمودن دام، اقدام گردد.

تذکر ۳: کلیه اشیاء و محل‌هایی که با بزاق حیوان‌ها و یا مشکوک به هاری آلوده شده است و همچنین پس مانده خوراک حیوان باید توسط اداره دامپزشکی و با توجه به وضعیت آنها ضد عفونی و یا معدوم گردد.

تذکر ۴: مالک و یا مالکان دام‌های هار و یا مشکوک به هاری ملزم به همکاری لازم در زمینه معدوم سازی و گندزایی می‌باشند.

(Post Exposure Vaccination) : واکسیناسیون متعاقب گزش

در صورت برخورد با موارد هارگزیده و یا احتمال قریب به یقین بروز هاری در جمعیت علفخواران، ضرورت دارد ضمن انجام اقدامات مندرج در بند ۶، با هماهنگی و تایید سازمان نسبت به واکسیناسیون کل دام‌های موجود در گله با یک دز واکسن هاری، اقدام گردد.

اقدامات قانونی در خصوص معدوم سازی دام مبتلا به هاری و نحوه پرداخت غرامت به دامداران با توجه به اجباری شدن بیمه دام‌ها در برابر حوادث و بیماری‌ها از تاریخ ۱۳۹۸/۰۶/۲۷ هرگونه غرامت به دامدار توسط صندوق بیمه محصولات کشاورزی و دامی پرداخت خواهد شد و دامپزشکی ملزم به رعایت دستورالعمل بیمه اجباری می‌باشد.

چنانچه دامدار، دام مبتلا به هاری را در وقت مقرر طبق این شیوه نامه معدوم ننماید سازمان بر اساس ماده ۱۲ " آئین نامه مبارزه با بیماری‌های دامی و جلوگیری از سرایت و انتشار آن‌ها " با موافقت وزارت جهاد کشاورزی و هماهنگی با نیروی انتظامی، دام مذکور را معدوم و در صورت تکرار تخلف وفق ماده (۶) قانون سازمان، دامدار متخلف تحت پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

برابر ماده (۶) قانون سازمان، دامدارانی که موارد ذیل را رعایت ننمایند، توسط سازمان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

۱- صاحب دامداری یا نماینده او موظف است در مورد ضوابط قرنطینه‌ای و شرایط بهداشتی و مدیریت دامداری دستورات دامپزشکی را رعایت و نسبت به رفع معایب و نواقص دامداری که مانع از اجرای اصول امنیت زیستی در دامداری می‌گردد، در مدت تعیین شده از طرف دامپزشکی اقدام نماید.

۲- صاحب دامداری (دارای موارد مثبت یا مشکوک به هاری) تا زمان روشن شدن وضعیت سلامت دامداری، مجاز به ورود دام جدید و یا خروج دام از محل دامداری خود نمی‌باشد.

فصل چهارم: آموزش و ترویج Extension & Training

این شعار سازمان جهانی بهداشت را باید به خاطر داشت که:

Share Information Save The Lives

از آنجا که مرز مابین اطلاع رسانی در خصوص هاری و ایجاد بعضاً اضطراب های ناشی از خطرات بیماری، بسیار نزدیک بوده و عواقب غیر قابل پیش بینی را بدنبال خواهد داشت، ظرافت های اجرایی این مهم بگونه ای می بایست انجام پذیرد تا با حداقل استرس بیشترین سطح آگاهی را ایجاد نماید.

کسب موفقیت دستگاههای بهداشتی در گرو آموزش گروههای مختلف شامل مجریان برنامه، ذی نفعان و افراد در معرض بیماری می باشد. در طول اجرای برنامه باید از مناسب ترین شیوه های آموزش و ترویج از جمله کلاس های ترویجی، برنامه های رادیویی و گردهماییهای آموزشی برای افراد در معرض، ذینفعان و همچنین مجریان برنامه استفاده نمود.

Monitoring & Evaluation فصل پنجم: ارزیابی و نظارت

□ نظارت مستمر بر فعالیت های پیش گیرانه از جمله واکسیناسیون و بازدید کانونهای هاری لازم است همواره انجام و در سیستم ثبت گزارشات بیماریهای دامی ثبت گردد.

از آنجائیکه مراقبت هاری با روش مراقبت غیر فعال آغاز می گردد (گزارش بروز علائم توسط اشخاص مختلف)، تداوم کار از طریق گزارش گیری از افراد نسبتاً آگاه (همانند دهیار، مسئولین خانه بهداشت و ..) انجام خواهد شد.

بمنظور آگاهی یافتن از میزان تاثیر اقدامات کنترلی، لازم است ارزیابی بصورت دوره ای و بشرح زیر انجام شود. بازدید میدانی در راستای ارزیابی و راستی آزمایی گزارشات واکسیناتورها ارزیابی اثربخشی واکسن هاری در محدوده زمانی اعلامی توسط دفتر بهداشت و مدیریت بیماری های دامی (زمان ارزیابی و تعداد نمونه مورد نیاز توسط دفتر برای هر استان مشخص خواهد شد).

شماره:
تاریخ:
پیوست:

انستیتو پاستور ایران

فرم ارسال نمونه مشکوک به هاری
(فرم شماره ۲ - مربوط به نمونه انسانی)
مشخصات موسسه فرستنده

موسسه فرستنده : مرکز بهداشت شهرستان			
نام فرستنده (برداشت کننده نمونه) :			
تاریخ ارسال :		آدرس : استان	
Email:		شهرستان	
		فکس :	
خیابان			

مشخصات نمونه ارسالی

نوع نمونه	نام و نام خانوادگی	نام پدر	سن	جنس (مذکر/مونث)	محل سکونت (استان/شهرستان/روستا)	محل حادثه (استان/شهرستان/روستا)
☐ ۱- مغز ☐ ۲- پوست گردن ☐ ۳- قرنیه ☐ ۴- سرم ☐ ۵- بزاق ☐ ۶- CSF ☐ ۷-						

تاریخ حادثه (گزش)	تاریخ مراجعه به پزشک (ظهور علامت)	محل جراحت در بدن و نوع جراحت (سطحی/متوسط/عمیق)	محل بستری	اقدامات انجام شده				تاریخ فوت
				تاریخ تزریق واکسن هاری	تاریخ تزریق سرم هاری	تاریخ تزریق گزاز	تاریخ تزریق واکسن	

مشخصات حیوان گزنده

نوع حیوان	مشخصات
ولگرد / ☐ خانگی ☐	متواری ☐ / کشته شده ☐ / تحت نظر ☐

شرح واقعه :

نام و نام خانوادگی مسئول :
امضاء :

این قسمت در بخش هاری انستیتو پاستور ایران تکمیل می شود			
تاریخ وصول :	تاریخ ارسال جواب مقدماتی :	تاریخ تزریق به حیوانات حساس آزمایشگاهی :	تاریخ ارسال جواب نهایی :
نتیجه آزمایش مستقیم (ایمونوفلورسانس):		نتیجه آزمایش تزریق به حیوانات حساس آزمایشگاهی :	نام آزمایش کننده ایمونوفلورسانس : نام تایید کننده : امضاء :
توضیحات :			

فکس: ۶۶۴۸۰۷۷۷

تلفن: ۶۶۴۰۳۴۹۶

نشانی: تهران- خیابان پاستور- پلاک ۶۹ کد پستی: ۱۳۱۶۹۴۳۵۵۱

بخش تحقیقات هاری و مرکز همکاری با سازمان WHO

پست الکترونیکی: office@institute.pasteur.ac.ir

صفحه الکترونیکی: http://www.pasteur.ac.ir

جمهوری اسلامی ایران

شماره:

تاریخ:

پیوست:

انستیتو پاستور ایران

فرم ارسال نمونه مشکوک به هاری
(فرم شماره ۱ - مربوط به حیوان)
مشخصات موسسه فرستنده

موسسه فرستنده : ۱ - اداره کل دامپزشکی استان	۲ - شبکه دامپزشکی شهرستان	۳ - مرکز بهداشت شهرستان	۴ -
نام فرستنده (برداشت کننده نمونه) :		تاریخ ارسال:	
آدرس: استان	شهرستان	خیابان	Email:
تلفن :	فاکس :	مشخصات نمونه ارسالی	

نوع حیوان	مشخصات حیوان	نام صاحب حیوان	نحوه ارسال نمونه	تعداد مجروحین انسانی	حیوانات مجروح شده و تعداد آنها	محل واقعه شهر/ روستا	تاریخ حادثه
	ولگرد □ / خانگی □ سایر مشخصات:		۱- کیت □ ۲- سر □ ۳- لاشه □ ۴- □				

مشخصات مجروحین انسانی و اشخاص در تماس با حیوان مشکوک (اعم از پرسنل دامپزشکی یا صاحب دام)

نام و نام خانوادگی	سن	محل حادثه	تاریخ حادثه	محل جراحت در بدن و نوع جراحت (سطحی/متوسط/عمیق)	معالجات مقدماتی (شستشو)	تاریخ تزریق واکسن و سرم و مقدار تزریق	سری و نوع واکسن
					بلی □ / خیر □		

شرح واقعه :

نام و نام خانوادگی مسئول :
امضاء :

توجه : لطفاً برای هر نمونه فرم جداگانه تکمیل نمایند.

این قسمت در بخش هاری انستیتو پاستور ایران تکمیل می شود			
تاریخ وصول:	تاریخ ارسال جواب مقدماتی:	تاریخ تزریق به حیوانات حساس آزمایشگاهی:	تاریخ ارسال جواب نهایی:
نتیجه آزمایش مستقیم (ایمونوفلورسانس) :	نتیجه آزمایش تزریق به حیوانات حساس آزمایشگاهی :	نام آزمایش کننده ایمونوفلورسانس: نام تایید کننده :	امضاء:
توضیحات:			

نشانی: تهران- خیابان پاستور- پلاک ۶۹ کد پستی: ۱۳۱۶۹۴۳۵۵۱

تلفن: ۶۶۴۰۳۴۹۶

فاکس: ۶۶۴۸۰۷۷۷

بخش تحقیقات هاری و مرکز همکاری با سازمان WHO

پست الکترونیکی: office@institute.pasteur.ac.ir

صفحه الکترونیکی: http://www.pasteur.ac.ir

تلفن مرکز: ۶۶۴۰۳۴۹۶ - ۰۲۱
فکس مرکز: ۶۴۱۱۲۸۱۳ - ۰۲۱

انستیتو پاستور ایران
بخش تحقیقات و
مرکز رفرانس هاری WHO

Result of rabies diagnosis on suspected samples				فرم نتیجه آزمایش نمونه مشکوک به هاری			
Letter No. شماره نامه:		Shipment Date تاریخ ارسال:		Shipper Centre مرکز ارسال کننده نمونه:			
Sample Species نوع نمونه:		سگ		Director of shipping center مسئول مرکز ارسال کننده نمونه:			
Sample code کد نمونه:		Sample history اطلاعات اولیه که همراه نمونه واصل شده است:					
Date/No. primary result شماره و تاریخ پاسخ آزمایش:		Test Date تاریخ آزمایش:		Fax No. of Shipper Center شماره فکس مرکز دریافت کننده پاسخ:			
		Work Instruction دستورالعمل:		Fax No. of Shipper Center شماره تلفن مرکز دریافت کننده پاسخ:			
		63- LA- WI- 005- 00					
Date/Signature تاریخ / امضا:		Supervisor سوپروایزر:		FAT Test Result نتیجه آزمایش ایمنوفلورسانس:			
Date/Signature تاریخ / امضا:		QC Officer مسئول QC:		هاری: مثبت			
Date/Signature تاریخ / امضا:		Lab Director رئیس آزمایشگاه:					
Remarks توضیحات تکمیلی:							

نشانی انستیتو پاستور ایران: تهران - خیابان پاستور - پلاک ۷۵ کد پستی: ۱۳۱۶۹۴۳۵۵۱ تلفن: ۶۶۹۵۲۳۱۱ - ۲۰ - فکس: ۶۶۴۶۵۱۳۲
صفحه الکترونیکی: <http://www.pasteur.ac.ir>

63-LA-FO-007

نقش آموزش جامعه در پیشگیری از حیوان گزیدگی و هاری

- *مهمترین اقدام جهت پیشگیری از هاری پیشگیری از حیوان گزیدگی است
- *ارتقا آگاهی جامعه به منظور پیشگیری از حیوان گزیدگی نقش اصلی در پیشگیری از هاری دارد
- *جامعه باید اهمیت حیوان گزیدگی را بداند
- *جراحت محل گزش
- *بیماری هایی که به دنبال گزش منتقل می شود
- *جامعه باید بداند پیشگیری از گزش چگونه است
- *به منظور عدم مواجهه با حیوانات چه اقداماتی انجام دهد
- *در صورت مواجهه با حیوانات چه بکند که مورد گزش قرار نگیرد یا شدت گزش کاهش یابد
- *در صورت گزش چه اقداماتی انجام دهد

مهمترین بیماری که توسط گزش منتقل می شود هاری است

- *در واقع، هاری یک عفونت حاد سیستم عصبی مرکزی است که همیشه کشنده است
- *که مخصوص گوشتخواران اهلی و وحشی، می باشد؛
- *انسان و سایر حیوانات خونگرم پستاندار به طور تصادفی و غالباً از طریق گزش به آن مبتلا می شوند.

تاریخچه بیماری هاری

بیماری هاری است که از هزاران سال قبل شناخته شده است
بوعلی سینا دانشمند نامدار ایرانی بیماری را با عنوان ترس از آب معرفی کرده است.
در سال ۱۸۱۲ لوئی پاستور نشان داد که هاری یک عفونت مغز و نخاع (اعصاب مرکزی) است .

به طور کلی کشورهای مختلف از نظر آلودگی به سه دسته تقسیم می شوند

۱. کشورهایی که هاری شهری و وحشی در آنها به صورت بومی (اندمیک) وجود دارد. به ترتیب همه کشورهای آسیایی، آفریقایی و کشورهای آمریکای لاتین جزء این دسته هستند.
۲. کشورهایی که در آنها هاری شهری کنترل شده ولی هاری وحشی همه گیر است. مانند کشورهای اروپای غربی ، کانادا و ایالات متحده آمریکا.
۳. کشورهایی که از نظر بیماری هاری پاک هستند. (هر کشوری که ۲ سال بیماری هاری را گزارش ندهد به عنوان کشوری پاک از این بیماری محسوب می شود). عبارتند از : استرالیا ، نیوزلند ، نیوگینه ، ژاپن ، هاوایی ، تایوان ، اقیانوسیه ، ایرلند ، ایسلند ، قسمت های مرکزی نروژ ، سوئد ، فنلاند ، پرتغال ، یونان و بعضی از جزایر ویستا ایندیز و جزایر آتلانتیک ، انگلستان، سوئیس ، آلمان و

اهمیت بیماری

میزان کشندگی بالا (صد درصد): پس از ظهور علائم بیماری چه در انسان و چه در حیوان درمان پذیر نبوده و بیمار محکوم به مرگ می باشد.

افزایش روند موارد حیوان گزیدگی انسانی به ویژه در ایران که به ناچار سالانه مبالغ زیادی صرف خرید سرم و واکسن ضد هاری جهت درمان و پیشگیری می گردد.

تلفات دام ها و خسارات اقتصادی زیاد به دلیل آن

و ...

عامل بیماری

ویروسی است که تمایل به سیستم عصبی دارد

ویروس هاری در حرارت ۵۰ درجه سانتی گراد در مدت ۱۵ دقیقه و در حرارت ۶۰ درجه در مدت ۳۵ ثانیه و در حرارت ۱۰۰ درجه سانتی گراد در مدت چند ثانیه از بین می رود.

بنابراین برای ضد عفونی وسایل آلوده می توانید چند دقیقه آنها را بجوشانید و یا از فنل و الکل استفاده نمایید

راه های سرایت بیماری هاری

اصلی ترین راه سرایت بیماری از طریق گاز گرفتن حیوانات می باشد.

در مورد گربه و گربه سانان از طریق پنجه کشیدن انتقال بیماری صورت می گیرد.

راه پوست: بیماری هاری از راه پوست سالم قابل سرایت نیست، ولی اگر کوچکترین خراش یا زخمی در پوست وجود داشته باشد قابل سرایت می باشد .

راه مخاطها: لیسیدن مخاط (لب - چشم و بینی) توسط سگ و گربه

انتقال از راه دستگاه گوارش: انتقال بیماری از این طریق بعید به نظر می رسد،

ولی باید از خوردن گوشت و سایر فرآورده دامهای مبتلا به هاری خودداری نمود

پنجه گربه حتی در حد خراش نیز می تواند موجب انتقال بیماری هاری گردد ؛ چراکه گربه عادت به لیسیدن پنجه های خود دارد لذا لازم است فوری نسبت به درمان پیشگیری از هاری (شستشوی زخم و واکسیناسیون) اقدام نمود.

ویروس هاری حتی از زخم های بسیار کوچک و در حد خراش هم می تواند باعث هار شدن فرد گردد ؛ پس زخم هر چند کوچک (حتی خراش پوستی) بایستی فوری تحت درمان پیشگیری از هاری (شستشوی زخم و واکسیناسیون) قرار گیرد

تنفس: آلودگی از طریق تنفس به ویژه در غارهای محل زندگی خفاش های آلوده ،

جفت: از مادر مبتلا به هاری به جنین

وسایل آلوده: ویروس هاری بسیار حساس است و در مقابل نور و خشکی به سرعت از بین می رود ؛ لذا هاری از طریق وسایل آلوده فقط در موارد استثنایی منتقل می شود.

انسان به انسان:

الف) تا به حال موارد معدودی از طریق پیوند اعضا در دنیا گزارش شده است.

ب) ولی بایستی در مواجهه با بیمار مبتلا به هاری بسیار دقت کرد

علائم بیمار یهاری در حیوان

معمولاً ۲ تا ۳ هفته پس از آلودگی سگ یا گربه علائم در آن ها ظاهر می شود (ولی ممکن است چند ماه هم طول بکشد)

گاو و گوسفند نیز به این بیماری مبتلا می شود ولی ممکن است پس از ماه ها علائم در آن ها ظاهر شود. مهم ترین علائم تغییر در رفتار و عادات حیوان می باشد، به گونه ای که حیوان بیش از اندازه به صاحب خود انس می گیرد و به گوشه ای پناه می برد و بالاخره در اثر فلج اندامی و دستگاه تنفسی تلف می شود.

یا در بیشتر مواقع حیوان مضطرب و کم کم به صورت وحشی و درنده درآمده و به هر کس و هر حیوان که سر راه او باشد حمله می کند، کف از دهانش سرازیر شده و به علت عدم امکان بلع بر اثر گرسنگی - تشنگی و سرانجام بر اثر فلج دستگاه تنفسی میمیرد

معمولاً ۲ تا ۸ هفته پس از آلودگی در انسان علائم ظاهر می شود (۲۰ تا ۶۰ روز) گاهی کمتر از ۵ روز

آموزش پیشگیری از حیوان گزیدگی و هاری به زبان ساده

برای کنترل هاری چه کمکی میتوانیم بکنیم؟

حیوانات خانگی را نزد دامپزشکتان برده تا واکسن های مناسب را تزریق کند. از در معرض تماس قرار گرفتن حیوان خانگیتان با سایر حیوانات جلوگیری کنید. گربه و سگ هایتان را درون منزل نگهدارید و بر سگ هایتان هنگامی که خارج از منزل هستند نظارت داشته باشید. حیوانات خانگی خود را عقیم کنید تا از تولد نوزاد ناخواسته آن ها جلوگیری کنید.

غذای حیوان خود را بیرون از منزل قرار ندهید. این کار باعث جذب حیوانات وحشی و ولگرد میشود. حیوانات وحشی نباید به عنوان حیوان خانگی نگهداری شوند. این کار نه تنها غیرقانونی است بلکه این حیوانات می توانند صاحبان خود و سایرین را به هاری مبتلا کنند.

حیوانات وحشی را از فاصله دور مشاهده کنید. حیوان وحشی هار ممکن است رام به نظر آید ولی هرگز به آن نزدیک نشوید. به کودک خود بیاموزید که "هرگز" به حیوانات ناآشنا نزدیک نشود، حتی در مواردی که حیوان آرام به نظر میرسد.

در صورتی که رفتار غیر معمول در یک حیوان مشاهده کردید آن را به ادارت دامپزشکی اطلاع دهید. اگر در مناطقی هستید که خفاش زیاد است، منزل خود را عایق بندی کنید تا از ورود خفاش به خانه جلوگیری شود

فرض بگیرید همه سگ های خطرناک هستند تا زمانی که خلاف آن ثابت شود.

از سگ ها دوری کنید

به کودکان آموزش دهید هرگز به سگ ها نزدیک نشوند.

اقدامات احتیاطی پیشگیرانه برای حمله سگ

مراقب علائم هشداردهنده باشید.

گریدن، خرخر کردن و نشان دادن دندان ها نشانه های آشکار تهاجمی بودن سگ است و باید متناسب با آن رفتار کنید.

سگ عصبانی ممکن است سفیدی چشمانش را نشان دهد به خصوص اگر در حالت عادی دیده نمی شود.

وقتی نوک گوش‌ها به عقب کشیده می‌شود و در امتداد سر قرار می‌گیرد نشانه روش تهاجم است در صورتی که گوش‌های شل و آویزان یا ایستاده معمولاً نشانه بی‌تفاوتی است.

اگر سگ نزد شما بیاید درحالی که بدنش ریلکس است و بخش میانی بدنش انحنای شیب‌دار دارد، احتمالاً نمی‌خواهد حمله کند. سگی که بدنش سفت، صاف و کشیده است (سر، شانه‌ها و ران‌ها در یک ردیف قرار گرفته‌اند) در حالت تهاجم قرار دارد.

راه رفتن یورتمه‌ای به این معنی است که سگ می‌خواهد بازی کند و شما را بررسی کند. وقتی سگ با سرعت به سمت شما می‌دود ممکن است خطرناک باشد.

هرگز سگ را خشمگین نکنید.

بیشتر حمله‌های سگ‌ها به علت عدم بستن یا محدود کردن کافی سگ، تعلیم نامناسب، یا اذیت کردن آن‌ها اتفاق می‌افتد.

متأسفانه بسیاری از مواقع صاحبان سگ سهل‌انگاری می‌کنند بنابراین منطقی است که آمادگی داشته باشید. هیچ حیوانی را خشمگین نسازید.

هرگز سگی را که در حال غذا خوردن است یا توله به همراه دارد، تحریک نکنید. سگ‌ها در این شرایط بسیار حساس شده و از خود محافظت می‌کنند.

از خندیدن به سگ خودداری کنید. ممکن است چهره دوستانه به او نشان دهید اما یک سگ مهاجم فکر می‌کند دارید دندان‌هایتان را برای مبارزه به او نشان می‌دهید.

سگ‌هایی که مدت زیادی به چیزی بسته شده‌اند یا زنجیر دارند بیشتر احتمال دارد که تهاجمی رفتار کنند بنابراین به آن‌ها نزدیک نشوید

توصیه‌ها

به چشمان سگ نگاه نکنید به‌ویژه وقتی خیز برداشته است.

در مواجهه با سگ به کودک بگویید ساکت باشد و آرام بماند و به شما نگاه کند.

به کودکان یاد بدهید هرزمانی که با یک سگ خشمگین مواجه شدند، یادشان باشد هرگز از سگ فرار نکنند و جلوی او ندوند بلکه همانند یک درخت باشند.

اگر سوار بر دوچرخه هستید، از دوچرخه پیاده شده و آن را بین خود و سگ حائل کنید. به این ترتیب مانعی برای محافظت از خود ایجاد می‌کنید. اگر سگ تنها پارس نکرده و به شما حمله‌ور شد از دوچرخه به‌عنوان سلاحی برای حمله به سگ استفاده کنید. دوچرخه را از تنه نگه‌دارید و از کپری (فرمان) و زین بگیرید و تایلر دوچرخه را بچرخانید و به سگ ضربه بزنید. سعی کنید دوچرخه را رها نکنید، اگر چنین شود ابزار دفاعی باارزشی را از دست داده‌اید.

قوانین حیوانات صاحب دار

شناسنامه دار کردن حیوان

واکسیناسیون حیوان

قلاده گذاری حیوان

بستن حیوان

با توجه به وجود مشکلات بهداشتی ناشی از حیوانات (بخصوص سگ و گربه) از جمله بیماریهای هاری، کیست هیداتیک، توکسوپلاسموز، بیماریهای انگلی روده ای؛ لیشمانیوز جلدی و احشایی و... و از آنجا که متأسفانه برخی صاحبان این قبیل حیوانات بدون هیچگونه احساس مسئولیتی، حیوانات خود را رها و موجب ضرر و زیان بهداشتی، جانی، اقتصادی و... در اطرافیان به ویژه همسایگان خود می گردند؛ لذا دولت قوانین ۶۸۸ و ۳۵۷ مجازات های اسلامی را جهت حمایت از سلامت مردم وضع نموده است.

تذکر مهم:

- کلیه موارد حیوان گزیدگی چه اهلی و چه وحشی را باید هار تلقی نمود و بلافاصله به نزدیکترین مرکز جامع سلامت مراجعه کرد.

- تاخیر در مراجعه موجب ابتلا به بیماری کشنده هاری می گردد

حتی در صورت وجود سابقه واکسیناسیون در سگ یا گربه شما در - - صورت گزش توسط آن ها بلافاصله به مراکز خدمات جامع سلامت مراجعه کنید

سرم ضد هاری

در صورت لزوم سرم ضد هاری در اطراف و داخل ضایعه تزریق می شود.

موش خرما نیز موجب انتقال هاری می شود

درباره آسیب دیدگان گاز گرفته توسط موش خرما و راسو درمان پیشگیری ضروری است

نکته: از آنجا که بسیاری از مردم در تشخیص حیوانات دچار اشتباه می شوند و اساساً انواع موشها را نمی شناسند و یا در گویش های مختلف نام حیوانات، متفاوت می باشد لازم است از افراد حیوان گزیده که مدعی اند توسط یکی از این حیوانات آسیب دیده اند مشخصات حیوان مهاجم سؤال و در صورت عدم اطمینان از نوع حیوان (موش خانگی، صحرایی، خرگوش با موش خرما، راسو و...)، فوراً نسبت به درمان پیشگیری اقدامات لازم انجام پذیرد.

ابتلا به هاری = مرگ حتمی

ابتلا به هاری = مرگ حتمی

ابتلا به هاری = مرگ حتمی

لیست مراکز هاری

تهیه شده توسط: جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بیماری‌های و حیوان‌گزیدگی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زئونوز دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور سال ۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری	آبادان	آبادان	آبادان	سایت هاری بی‌مارستان ولی‌عصر	6153544801-3	مهدی رخی‌می	9136747964	خیابان چهل متری، بی‌مارستان ولی‌عصر، سایت هاری
1	آبادان	آبادان	آبادان	سایت هاری بی‌مارستان ولی‌عصر	6153544801-3	مهدی رخی‌می	9136747964	خیابان چهل متری، بی‌مارستان ولی‌عصر، سایت هاری
2		خرمشهر	خرمشهر	بی‌مارستان شهید معرف‌ی زاده		عبدالرضا سباعی	9163324007	بی‌مارستان شهید معرف‌ی زاده
3		شادگان	شادگان	سایت هاری دارخوین		حسن حزبه نیان	9331986203	دارخوین-مرکز شبانه روزی دارخوین
1	آذربایجان غربی	ارومیه	ارومیه	ارومیه	4432250796	ابراهیم خوشنرم	9141871994	ارومیه، خ عطایی، کوچه دلگشا(صحیه)، ستاد مرکز بهداشت ارومیه
2		اشنویه	اشنویه	مرکز هاری اشنویه	4444626604	عزیز عزیزی	9144446727	اشنویه، فلکه انقلاب –ستاد مرکز بهداشت شهرستان-واحد هاری
3		بوکان	بوکان	علی آباد	44-46256505	اسعد محمد شیخه	9144817703	بوکان ، علی آباد، جنب اداره بهزیستی شهرستان
4		پلدشت	پلدشت	بی‌مارستان امام پلدشت	4434286692	ناصر قردودی می‌لان	9142667249	پلدشت بلوار کشاورز روبروی پایانه مسافربری بی‌مارستان امام خمینی
5		پیرانشهر	پیرانشهر	مرکز بهداشت پیرانشهر	4444222779	سلیمان حسینی زاده	9146073082	خیابان پزشک ستاد مرکز بهداشت شهرستان
6		تکاب	تکاب	شبکه بهداشت	4445522871-6	یحیی فتحی	9141806910	تکاب خیابان انقلاب روبروی مسجد ولی‌عصر
7		چالدران	چالدران	شماره یک	4434267295	رسول محمدپور	9148115128	چالدران – بلوار ولایت فقیه – روبروی آتش نشانی – مرکز خدمات جامع سلامت شماره یک
8			آواجیق	آواجیق	4434333911	بهرام بخشی‌زاده	9149626216	آواجیق – خیابان امام – مرکز خدمات جامع سلامت
9		چابهار	قره ضی‌الدین	مرکز خدمات جامع سلامت شماره یک	4436729033	خلیل سپیدکار	9210321982	میدان انقلاب
10		سردهشت	سردهشت	مرکز درمان و پیشگیری هاری سردهشت	44-44332010	آزاد شریفی	9141674151	سردهشت – خیابان امام (ره – روبروی مخابرات – ستاد مرکز بهداشت شهرستان سردهشت) بی‌مارستان سابق (
11		سلماس	سلماس	مرکز بهداشت سلماس	4435244041	جلال محمدی	9144865409	خیابان سلطان زاده تقاطع شهدا مرکز بهداشت سلماس
12		شاهین دژ	شاهین دژ	مرکز بهداشت بی‌مارستان شهیدرانی	4446331382	امیر حضرتی وند	9141855296	مرکز بهداشت :انتهای خیابان شهیددوادی-بی‌مارستان شهیدرانی :انتهای خیابان دستغیب
13		شوط	شوط	مرکز بهداشت شوط	4434277354	مصطفی محبی	9149620297	شوط – فلکه ساعت – شبکه بهداشت و درمان شهرستان
14		ماکو	ماکو	مرکز بهداشت شهرستان ماکو	4434228490	ولی صادق پور	9145166180	ماکو – خیابان امام –جنب مهمانسرای جهانگردی
15		مهاباد	مهاباد	مرکز بهداشت	4442440202	امید پارسا	9181704312	مهاباد بلوار توحید روبروی آموزش و پرورش ساختمان مرکز بهداشت مهاباد
16		میاندوآب	میاندوآب	بخش درمان و پیشگیری هاری	4445262618	مناف علی‌پور	9149820859	میاندوآب خیابان پاسداران جنب درمانگاه حلال امر شبکه بهداشت و درمان
17			چهاربرج	بخش درمان و پیشگیری هاری	4445322433	علیرضامعزاده	9143203750	چهاربرج مرکز خدمات جامع سلامت شبانه روزی چهاربرج
18		نقده	نقده	مرکز شفا	4435670484	قاسم رامشگر	9148553942	خیابان 20 متری باکری جنب فضای سبز مرکز بهداشتی درمانی سینا
1	اردبیل	سرعین	سرعین	مرکز پیشگیری و درمان هاری سرعین	4532137507	مهناز وحدت	9143544097	اردبیل – شهرستان سرعین -اول خیابان معلم شرقی -مرکز خدمات جامع سلامت شبانه روزی سرعین
2		بيله سوار	بيله سوار	مرکز شماره یک	4532822108	زهرآ محمودی	9149515518	بيله سوار-خیابان امام -خیابان شهید باکری -بی‌مارستان امام خمینی -مرکز خدمات جامع سلامت شماره یک
3			جعفرآباد	مرکز جعفرآباد	4532882677	منیره برگ سبز	9901577814	جعفرآباد میدان معلم -خیابان معلم -واحد درمان و پیشگیری مرکز خدمات جامع سلامت شبانه روزی جعفرآباد
4			شورگل	مرکز شورگل	4232873069	مطلب دشتی	9145935856	دهستان شورگل-واحد درمان و پیشگیری هاری مرکز خدمات سلامت روستایی شورگل
5		گرمی	گرمی	مرکز خدمات جامع سلامت شهید بهشتی	45-32623113	احد نصیری	9145370580	شهرستان گرمی-خیابان معلم-مرکز خدمات جامع سلامت شهری بهشتی
6			زهرآ	مرکز خدمات جامع سلامت زهرآ	45-32674320	سلطانعلی دبیری	9914579403	زهرآ کندی-مرکز خدمات جامع سلامت روستای زهرآ کندی
7			انگوت	مرکز خدمات جامع سلامت انگوت	4532652339	هادی عبیدی	9147472972	شهرستان انگوت-مرکز خدمات جامع سلامت شهری روستای انگوت
8		پارس آباد	پارس آباد	بی‌مارستان امام ره	4532726500	مطلب عطاپور	9149878801	پارس‌آباد – خیابان امام – بی‌مارستان امام ره پارس‌آباد
9			اصلاندوز	اصلاندوز	4532742503	اباذر عبدالله وند	9147095442	شهرستان اصلاندوز – جنب CNG عبیدی

10		نیر	شهر نیر	مرکز نیر	4532284715	رباب بری	9143592710	نیر - خیابان امام خمینی مرکز اورژانس نیر
11			شهر کورایم	مرکز کورایم	4532262255	فرشاد رحیمی	9906186011	شهر کورایم - خیابان امام خمینی - مرکز خدمات جامع سلامت کورایم
12		مشگین شهر	مشگین شهر	مرکز خدمات جامع سلامت 5 شهری	45-32543691	رعنا میکانی خیای	9144977552	مشگین شهر - خیابان باهنر جنوبی - بالاتر از سینما - مرکز خدمات جامع سلامت 5 شهری روستای
13			رضی	مرکز خدمات جامع سلامت رضی	45-32582810	حسین عادل رزی	9117569463	مشگین شهر - شهر رضی - مرکز خدمات جامع سلامت رضی
14		نمین	نمین	بی‌مارستان امام خمینی(ره) نمین	4532322200	بهنام عبادی	9143584218	نمین - بی‌مارستان امام خمینی(ره) - واحد هاری
15			آبی بی‌گلو	مرکز خدمات جامع سلامت شبانه روزی آبی بی‌گلو	4532382181	آرزو پرمهری	9014439255	آبی بی‌گلو - خیابان تربیت بدنی رو بروی جهاد کشاورزی - مرکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی آبی بی‌گلو

تهیه شده توسط جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بیماری‌های و حیوان‌گزیدگی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زونوز دانشگاههای علوم پزشکی کشور سال۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکزهای					مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
4	البرز	طالقان	طالقان	شهیدالبرزی	44724127	رابعه باقری	9199112441	طالقان- شهرک اداری ،میدان امام خمینی،جنب فرمانداری،شبكة بهداشت ودرمان طالقان
5		فردیس	فردیس	مرکزپیشگیری و درمان هاری فردیس	2636504363	مهدی کاندی	9960861998	فردیس بلوار شهداء کانال غربی روبروی کتابخانه علامه امینی نیش خیابان امام رضا
6		اشتهارد	اشتهارد	اشتهارد	2637721050	فرهاد کلهر	9123674152	اشتهارد- بلوار آی ت ا... خامنه ای - جنب بانک ملی - مرکز خدمات جامع شهید ملاحسنی
1	اهواز	امیدیه	امیدیّه	بی‌مارستان امام رضا (ع)	6152630701	مریم زیدانی	۹۹۱۸۶۹۱۱۰۶می‌دی-بلوار شهدا -بی‌مارستان امام رضا (ع)	
2			جای‌زان	مرکز جامع سلامت جای‌زان	6152673310	مهدی شفیعی قنوتی	۹۳۳۶۵۷۰۹۷۲می‌دی-ه -جای‌زان-مرکز جامع سلامت جای‌زان	
3		اندیکا	اندیکا	مرکز خدمات جامع سلامت قلعه خواجه	6143288690	روح اله داودی	9163803348	اندیکا بخش مرکزی مرکز خدمات جامع سلامت قلعه خواجه
4		اندیمشک	اندیمشک	بی‌مارستان امام علی(ع)	6142641872	مهناز پازش	9165895625	اندیمشک خ اسحاق روشنی - 45متری دوم بی‌مارستان امام علی (ع)
5		اهواز	اهواز شرق	بی‌مارستان ابونذر	6134443054	صبیری خدایی	9030265264	اهواز-زیتون کارمندی بلوار پاسداران خ پرستار
6			اهواز غرب	بی‌مارستان رازی	6133362972	الهام احسان کی‌ا	۹۳۳۹۱۳۵۸۱۹اهواز - خیابان فلسطین - روبروی فرمانداری-بی‌مارستان رازی	
7		ایذه	ای‌ذه	بی‌مارستان شهداء	6133632821	شیرین افکانه	9163924396	ای‌ذه-خیابان حر-بی‌مارستان شهداء ای‌ذه
8		باغ‌ملک	باغ‌ملک	بی‌مارستان علامه طباطبایی	6143722322	محمد رفیع نامرادی	9169929963	باغ‌ملک-میدان بختیاری-بی‌مارستان شهید طباطبایی
9		بای	ملاثانی	مرکز خدمات جامع سلامت ملاثانی	6136522224	سعید عامری	۹۳۸۴۲۷۳۸۱۲ملاثانی-خ معلم-مرکز خدمات جامع سلامت ملاثانی	
10		حمیدیه	حمیدیّه	بی‌مارستان محلی	6136722444	حامد دستخوان	9176615840	حمیدیّه - کوی توحید - شامی آباد -بی‌مارستان محلی
11		دشت آزادگان	سوسنگرد	بی‌مارستان شهید چمران	6136746151	حمید داغری زاده	۹۱۶۶۰۷۵۷۳۵سوسنگرد- خیابان امام بی‌مارستان شهید چمران	
12		دزپارت	دهدز	مرکز خدمات جامع سلامت شماره یک	6143684205	خ کرم پور	9014274688	خیابان پاستور- مرکز خدمات جامع سلامت شهری روستای دهدز
13		رامشیر	رامشیر	بی‌مارستان رسول اکرم	6143596715	جواد ماسپی	9900870245	رامشیر-خیابان امام علی(ع)-بی‌مارستان رسول اکرم (ص)
14		رامهرمز	رامهرمز	بی‌مارستان مادر	6143534363	زینب چریکی	9163929244	رامهرمز- پشت ترمینال شهر بلوار اسدآبادی بی‌مارستان مادر
15		شوش	شوش	بی‌مارستان نظام مافی	6142781663	خ حسن زاده	9388659159	جاده اهواز شوش-بی‌مارستان نظام مافی
16		کارون	کارون	مرکز خدمات جامع سلامت شماره یک	6135554653	ارش کیانی	۹۱۳۸۸۹۲۲۰۲کارون-خیابان سینا مرکز شماره یک شهری جنب شبکه بهداشت و درمان	
17		کرخه	عبدالخان	مرکز خدمات جامع سلامت سید عباس	6144986201	حدیث خیریان	9393093745	جاده اهواز شوش-سیدعباس-مرکز خدمات جامع سلامت سید عباس
18		گتوند	گتوند	بی‌مارستان کارون	6136327600	خانم صانعی	9916428782	گتوند- کوی ولی‌عصر بی‌مارستان کارون مرکز درمان هاری
19		لالی	لالی	بی‌مارستان امید	6143293001	سکینه احمدی	9106080547	لالی- بلوار بسیج بی‌مارستان امید لالی
20		بندرماهشهر	بندر ماهشهر	بی‌مارستان حاجیه ترگس معرفی	6152327007	امین مکتوفی	9394269098	ماهشهر- خیابان مطهری بی‌مارستان حاجیه ترگس معرفی
21				بی‌مارستان صنایع پتروشیمی	6152434008	خدیه رضایی	9169516589	کیلومتری ماهشهر-حدافاصل شهرشهریچمران و شهرک نفت 15
22		مسجدسلیمان	مسجدسلیمان	بی‌مارستان 22 بهمن	6143234973	خدیه جلیلی	9168842771	مسجدسلیمان -نمره 2 بی‌مارستان 22 بهمن
23		هفتگل	هفتگل	بی‌مارستان محلی	6143582064	بختیار بخشی زاده	9166976756	هفتگل -کوی شهدا-بی‌مارستان محلی
24		هندیجان	هندی‌جان	بی‌مارستان شهداء	6152571585	صفرا زیدونی	۹۱۶۳۵۱۷۰۸۶هندی‌جان-هندی‌جان شمالی-بی‌مارستان شهداء هندی‌جان	
25		هوبزه	هوی‌زه	بی‌مارستان محلی علامه کرمی	6136782004	محمد بوعمار	9168122720	هوی‌زه-منطقه کوت خیابان امام رضا(ع)بی‌مارستان محلی علامه کرمی
1	ایران	مرکز بهداشت شمالغرب	تهران	مرکز خدمات جامع سلامت کن	44353108	آقای میلاد رحمتی	۹۳۵۰۸۷۶۸۷۲تهنای اتوبان ایرانپارس - بلوار کوهسار - خیابان شهید ادیمی - کوچه درمانگاه	
2		مرکز بهداشت غرب	تهران	مرکز خدمات جامع سلامت تقی نیا	66696373	آقای وحید مستوفی	۹۱۲۸۵۷۳۱۰۲سه راه آذری-خیابان شاه پرووی-روبروی نمای‌ندگی ایران خودرو-	

3	ملارد	ملارد	مرکز خدمات جامع سلامت حضرت ابوالفضل	65162586	آقای بهزاد کنج خواه	۹۱۲۹۶۷۵۰۶۲ ملارد - خیابان امام خمینی-روبروی پارک-کوچه ابارشی-
4	بهارستان	بهارستان	مرکز خدمات جامع سلامت نسیم شهر	56617128	خانم روناک قهرمانی	نسیم شهر- خیابان بیست متری کوهپای
5	رباط کریم	رباط کریم	بی‌مارستان فاطمه زهرا	56433770	آقای محسن وفائی	رباط کریم- خیابان بخشدار بعد از آستان مقدس امامزاده عماد 3-56433770
6			مرکز سعادت‌مندی	564332821	خانم مریم فری‌دونی	رباط کریم - خیابان امام خمینی-خیابان جهاد -روبروی مسجد حضرت ابوالفضل
7	قدس	شهر قدس	بی‌مارستان شهید سلیمانی	46149353	خانم زهرا نوقانچی	۹۱۲۵۱۲۹۵۹۷ میدان قدس -انتهای خیابان امام زاده
8			نیمه شیعیان	46820600	خانم معصومه باقرزاده	شهر قدس-خ آزادی - خ 8 متری شورا ۹۳۷۱۶۲۶۸۰۹

تهیه شده توسط جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بیماری های و حیوان گزیدگی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زئونوز دانشگاههای علوم پزشکی کشور سال ۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری				مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
9	ایران	شهریار	شهریار	مرکز جامع سلامت شهید سهراب علی بخشی	65224322	خانم فاطمه فریدانی	۰۲۲۰۸۶۹۴۵	شهریار- خ انقلاب - جنب امامزاده اسماعیل
1	ایرانتههر	قصرقند	قصرقند	مرکز هاری قصرقند	5435232563	جمشید شیبانی		مرکز هاری قصرقند
2			سرباز	مرکز سرباز کلات	5437312009	ذکریا اربابی	152772590	مرکز هاری سربازکلات
3		راسک	راسک	مرکز راسک	ندارد	نوید کلکلی	9150884815	راسک بیمارستان ولایت
4			پیشین	مرکز پیشین	ندارد	محمد کری می	9158145760	مرکز خدمات جامع سلامت شهری پیشین
5		بمپور	بمپور	مرکز بمپور	ندارد	هاجره امیری	9372745151	بمپور خیابان معلم شمالی مقابل فرمانداری مرکز خدمات جامع سلامت شبانه روزی بمپور
6			بهراباد	مرکز بهراباد	ندارد	خان محمد سپاهی	9159627695	بمپورستان مرکز خدمات جامع سلامت بهراباد
7			اشار	مرکز هاری اشار	ندارد	یحیی رییسی	9158735463	مرکز خدمات جامع سلامت اشار
8		ایرانتههر	ایرانتههر	بیمارستان خاتم الانبیاء	5437227412	داوود دهمیری	9391436964	بیمارستان خاتم الانبیاء بلوار بلوچ
9			بزمان	مرکز بزمان	ندارد	افشین سهرابزهی	9152955038	مرکز خدمات جامع سلامت بزمان
10		فنوج	فنوج	مرکز هاری فنوج	ندارد	یوسف ملازهی	9158685519	بلوار شهرداری جنب مسجدالغدیر مرکز هاری فنوج
11			محترم آباد	مرکز هاری محترم آباد	ندارد	سعید رییسی	9154615317	چاده کمربندی کتیج ورودی شهر محترم آباد مرکز هاری
12		نیک شهر	نیکشهر	بیمارستان محمدرسول الله	ندارد	عبدالرحمان بلیده	9153461872	نیکشهر بیمارستان محمد رسوا الله
13			بنت	مرکز شبانه روزی بنت	ندارد	کامییز کدخدا	9151994058	نیکشهر مرکز بنت
14		چابهار	چابهار	بیمارستان امام علی	05435333011-17	ارامش مریم قایلی	9359346563	چابهار بیمارستان امام علی
15			اورکی	مرکز اورکی	ندارد	علی اکبر تیاب	9116487503	چابهار اورکی مرکز اورکی
16		دشتیاری	نوبندیان	مرکز نوبندیان	ندارد	اسماعیل ریگی	9157522386	دشتیاری مرکز خدمات جامع سلامت نوبندیان
17			درگس	مرکز درگس	ندارد	حسین بلوچ	9156067998	دشتیاری بخش باهو کلات
18		کنارک	کنارک	بیمارستان امام حسین	5435384671	امیر صالح پور	9154460069	بمپورستان کنارک
19			زر آباد	مرکز زر آباد	ندارد	حامد حوتی	9158906169	مرکز زر آباد
20			گلمورتی	مرکز گلمورتی	5437332126	خدابخش خرمی	9151988699	مرکز گلمورتی
21			چگردک	مرکز جلگه چاه هاشم	5437339101	محمد بامری صفا	9159474257	مرکز جلگه چاه هاشم
1	ایلام	آبدانان	آبدانان	بیمارستان	8433624170	علی حسنوند	9188464285	آبدانان - چاده کمربندی - بیمارستان حضرت رسول اکرم (ص)
2			مورموری	مورموری	8433654061	رعنا محمدیان	9120284813	مورموری - مرکز خدمات جامع سلامت مورموری
3		ایلام	ایلام	مرکز بهداشت شهرستان	8433334544	عبدالرضا پور نجف	9101937615	ایلام خ خرمشهر مرکز بهداشت شهرستان ایلام
4			بخش سیوان	مرکز روستای میدان	8432382494	حمید رضا عبیدی	9185889794	بخش سیوان روستای میدان مرکز روستایی

5			روستای پاکل گراب	مرکز روستای پاکل	8432382351	حیران نوری	9188432912	روستای پاکل گراب مرکز روستای پاکل
6			ایوان	بی‌مارستان	084-33232951	کامران پوررشیدی	9188434854	ایوان بی‌مارستان امام رضا (ع)
7			زرنه	مرکز شهید هاشمی نژاد	084-33523270	مریم باقری نیا	9900827973	زرنه مرکز شبانه روزی شهید هاشمی نژاد
8		بدره	بدره	مرکز هاری بدره	8435722405	محمد رضا منعی	9182383358	بدره مرکز هاری بدره - میدان شهدا - مرکز جامع سلامت شهید جهانگیری زاده بدره
9		سپروان	لومار	شهید فیاض بخش	8434723291	محمد رضایی	9189897954	سپروان - لومار - مرکز خدمات جامع سلامت شهری روستای لومار
10			سرابله	مرکز هاری بی‌مارستان امام علی (ع)	9904892800	شکوفه آقایان	9189191036	سرابله بی‌مارستان امام علی (ع)
11		چرداول	سرابله	مرکز درمان هاری مرکز شهید بهشتی	084-34226605	اسفندیار ولیزاده	9180676026	سرابله بی‌مارستان - پدر آباد - مرکز شهید بهشتی سرابله
12				چوار	8432722424	محسن ندری	9904893978	چوار - خیابان امام خمینی - بلوار شهید دهاوه - میدان بسیج - مرکز خدمات جامع سلامت شهر چوار
13		چوار	چوار	کنجوان	8432723302	علیبرزکاره	9182898196	چوار - روستای کنجوان
14		ملکشاهی	ارکواز	مرکز خدمات جامع سلامت شماره 1 ولیعصر (عج)	843852025	مهراب جنتی	9184213917	ملکشاهی - میدان شهید بهشتی - خیابان آیت - خیابان شهید مدرس - جنب دانشگاه پیام نور

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری					مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
15	ایلام	مهران	مهران	مرکز شماره یک مهران	8433822722	احمد ترخان	181410987	مهران میدان امام خمینی درمانگاه شماره یک
16			صالح آباد	مرکز شماره دو صالح آباد	8433823220	ی‌دانه اکبری	188403578	فصالح آباد درمانگاه شبانه روزی شهید کشوری
17		هلی‌لان	کهره	مرکز شبانه روزی شهید دستغیب کهره	8434343455	علی قدمی	9931257551	شهرستان هلی‌لان-شهر کهره-مرکز شهید دستغیب کهره
18		دهلران	دهلران	دهلران	8433723459	محمد ابراهیمی	9182403071	دهلران بیمارستان شهیدا
19			زریں آباد	زریں آباد	8433723219	رعنا محمدی	9189890027	زریں آباد
20			دشت عباس	دشت عباس	8433765389	علی سرخی	9185874348	دشت عباس
21			موسیان	موسیان	8433753311	حیدر آتش فراز	9106836505	موسیان
22	بابل	دره شهر	کوی طالقانی	بیمارستان	8435222982	خدیجه محمدی	9185889701	دره شهر کوی طالقانی
23			مازین	مرکز شهید هاشمی نژاد	8435372315	مصطفی شیریمحمدی	9187451916	مازین مرکز بهداشت
1		بابل	بابل	معاونت بهداشتی	1132368874	فاطمه رحمانی	9113128813	بابل - خیابان مدرس - روبروی بنیاد شهید
2			روستای فیروزجاه	فیروزجاه	1132436060	علی اصغر احمدی	9118121031	بابل - بندپی شرقی - مرکز خدمات جامعه سلامت فیروزجاه
1	بیم	بیم	بیم	مرکز واکسیناسیون هاری	34-44344968	نیره کمشکی	9133462341	بیم بلوار امام جنب کلینیک تخصصی الزهرا
2			ریگان	محمداباد	34-44361202	اقای مجید خورشیدی	9132442599	ریگان - خیابان آزادگان
3			فهرج	شماره 1	34-44280112	اقای خورشیدی	9210401930	فهرج - خیابان شفا-مرکز خدمات جامع سلامت شهری شماره 1
4			نرماشیر	رستم آباد	34-44271053	اقای منصور ولندیزی	9132460335	رستم آباد-مرادآباد
1	بهبهان	بهبهان	بهبهان	مرکز گزش بیمارستان شهیدزاده(CDD)	6152827070	اقدس نصرتی	9161720690	خوزستان شهرستان بهبهان خیابان شهید زی‌بای بیمارستان شهیدزاده پایگاه بهداشتی CDD
2			سردشت زی‌دون	مانگاه بهداشتی درمانی شبانه روزی سردشت زی‌د	6152893130	مهدی شکاری	9163722470	خوزستان بهبهان سردشت زی‌دون انتهای خیابان امام خمینی ره درمانگاه شبانه روزی
3			آغاچاری	مرکز شماره یک آغاچاری	6152662014	داوود خاضعی نسب	9302783663	خوزستان شهرستان آغاچاری خیابان ارشاد بلوار پرستار مرکز شماره یک آغاچاری
1	بوشهر	بوشهر	بوشهر	مرکز بهداشت شهرستان	77-3323548	علی‌رضا اخلاقی	9177764953	بوشهر- خیابان طالقانی- بلوار والفجر- مرکز بهداشت شهرستان بوشهر
2		تنگستان	دلوار	مرکز هاری دلوار	77-35232777	سودابه محمود وند	9167342618	تنگستان دلوار مرکز خدمات جامع سلامت شهدای بخش دلوار
3			اهرم	مرکز هاری اهرم	77 35222771	فاطمه صبور	9171734626	تنگستان اهرم مرکز خدمات جامع سلامت شهید رجایی اهرم
4		جم	ریز	مرکز خدمات جامع سلامت امام سجاد ریز	77-37683110	حسین چنگیزی	9173724632	شهرستان جم شهر ریز مرکز خدمات جامع سلامت امام سجاد
5			جم	مرکز خدمات جامع سلامت امیر المومنین	77-37626235	حکیمه اسماعیل پور	9101171367	شهرستان جم . روبرومیدان امام حسین
6		دشتستان	برازجان	بیمارستان شهید صادق گنجی	7734260011	احمد صداقت	9172688897	برازجان -اول دهقادی بیمارستان شهید صادق گنجی
7			تنگ ارم	تنگ ارم	7734452284	موسی رحیمی	9179736954	تنگ ارم مرکز خدمات جامع سلامت شهری
8			برازجان	مرکز خدمات جامع سلامت ولی‌عصر (عج)	7734228520	حسین خواجه	9173784842	برازجان خیابان جمهوری اسلامی مرکز خدمات جامع سلامت ولی‌عصر(عج)

9	دشتی	خورموج	امام حسن مجتبی	77-35329090	مجتبی غریبی	۹۱۷۲۶۸۳۱۳۵خورموج -بلوار بسیج -مرکز خدمات جامع سلامت امام حسن مجتبی (ع)
10	دیر	دیر	مرکز حضرت مهدی عج	77-35422666	فخرالدین ارجمند	شهرستان دیر شهر دیر خیابان سلامت مرکز خدمات جامع سلامت حضرت مهدی(عج)
11		بردخون	مرکز شهید بردستانی بردخون	77 35457411	سیده الهام جعفری	شهرستان دیر شهر بردخون
12	دبلم عسلویه	دیلم	مرکز حضرت فاطمه (س)	77-33246229	مرتضی متانت	مرکز خدمات جامع سلامت حضرت فاطمه (س) جنب اورژانس 115
13		عسلویه	واحد ستادی درمان هاری	77-37266974	میلاذ ناخایی	عسلویه خیابان دولت شبکه بهداشت و درمان شهرستان عسلویه 677184-09179
14		چاه مبارک	مرکز چاه مبارک	77-37242420	محمود مندی	چاه مبارک خیابان فرودگاه مرکز خدمات جامع سلامت شهری چاه مبارک 9179629367
15	کنگان	کنگان	شبکه بهداشت کنگان	77-37224111	ندا نعیمی	خیابان هلال احمر، شبکه بهداشت و درمان شهرستان کنگان 9179746178
16		سیراف	مرکز بهداشت سیراف	77-37253314	مسلم محمدیان	خیابان اصلی،بلوار خلیج فارس،روبروی اسکله ،مرکز خدمات جامع سلامت سیراف 9170403225
17	گناوه	گناوه	اتاق درمان پیشگیری از هاری شهرستان گناوه	۷۷-۳۳۱۲۳۴۱۱	پریسا منوچهری	خیابان معلم، شبکه بهداشت و درمان شهرستان گناوه ۹۱۷۱۷۸۴۸۰
1	بیرجند	بیرجند	بیرجند	5631632898	ابراهیم سنجری	مرکز بهداشت شهرستان بیرجند 9159633067

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری				مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
2	بی‌رجند	درمیان	اسدیّه	اسدیّه	5632129657	عبدالله شعبانی	9159622722	اسدیّه-مرکز خدمات جامع سلامت اسدیّه
3			قهستان	قهستان	5632143852	غلامرضا امینی	9157204654	قهستان-پایگاه بهداشتی قهستان
4			بشرویّه	بشرویّه	5632780540	مهدی چوپان وفا	9153342629	بشرویّه-بلوار قایم-قایم 9 مرکز بهداشت شهرستان
5		سربیشه	سربیشه	سربیشه	5632664654	حسین سرزمی	9155619301	سربیشه-شبکه بهداشت و درمان سربیشه
6			فردوس	فردوس	5632727304	ابراهیم نادری	9153350694	فردوس-بی‌مارستان شهید چمران
7		خوسف	خوسف	خوسف	5632074227	محمد بی‌دار مغز	9337283277	خوسف-مرکز بهداشت بی‌رجند
8		زیرکوه	زیرکوه	زیرکوه	5632503028	جعفر ملکی	9159352047	زیرکوه-مرکز بهداشت شهرستان بی‌رجند
9		سرایان	سرایان	سرایان	5631629660	سیدابوالفضل ابراهیمی‌ان	9153661057	سرایان-بی‌مارستان امام علی (ع)
10		طیس	قاین	قاین	5632499023	حسین برنا	9153630714	مرکز بهداشت شهرستان قاین
11				طیس	5632829942	مرتضی بورنگ	9132532329	مرکز بهداشت شهرستان طیس
12				عشق آباد	5632853212	محمد رضا جعفریان	9929536418	مرکز خدمات جامع سلامت عشق آباد
13				دی‌پهوک	5632842503	محسن حسین پوری	9139534460	مرکز خدمات جامع سلامت دی‌پهوک
1		تبریز	آذرشهر	آذرشهر	شماره یک آذرشهر	41-34236242	خانم ریاب بابازاده	9143050247
2	اورژانس بی‌مارستان آذرشهر				41-34597660	مقصود نصیری	9143052459	آذرشهر-شهرک بهاران -بی‌مارستان شهید مدنی
3	اسکو		اسکو	اورژانس بی‌مارستان اسکو	41-33220831	میثم صفرزاده	9148391059	اسکو -خ امام بی‌مارستان امام خمینی (ره) -مرکز درمان پیشگیری هاری
4	اهر		اهر	بی‌مارستان باقرالعلوم اهر	41-44343770	فرحناز قهرمانیان	9906278993	اهر- فلکه دادگستری-بی‌مارستان باقرالعلوم
5	بستان آباد		بستان آباد	مرکز شماره دو بستان آباد	41-43334982	غلامرضا امامی	9144015977	بستان آباد میدان مولوی روبروی بانک ملی مرکز سلامت شماره دو
6	بناب		بناب	شهرستان بناب	41-37730899	غلامرضا قلی پور	9143219381	بناب میدان بسیج کوی اکبرآباد جنب آزمایشگاه مرکز بهداشت بناب
7	تبریز		تبریز	مرکز درمان وپیشگیری هاری تبریز	41-32819996	حسن یکرنگ	9144715123	تبریز خیابان بهار شرقی روبروی پارک بانوان
8	جلفا		هادی‌شهر	بی‌مارستان دکتر ساجدی هادی‌شهر	4142055550	مجید شیرعلی‌زاده	9141934823	هادی‌شهر-خیابان ولایت فقیه-بی‌مارستان دکتر ساجدی هادی‌شهر
9				مرکز سلامت سیه رود	41-42082111	فاطمه مرتضایی	9058671232	شهرستان جلفا. سیه رود. مرکز سلامت سیه رود.
10	چاراویماق		چاراویماق	مرکز سلامت قره آغاچ	41-52723147	عزیز آقا حبیبی	9148959508	قره آغاچ-خیابان امام-روی‌روی بانک کشاورزی-مرکز بهداشتی درمانی قره آغاچ
11	شهبستر		خمارلو	خمارلو	41-44663050	فری با لطف زاده	9146958439	شهرستان خداآفرین - خمارلو- مرکز بهداشتی ودرمانی خمارلو
12				روح زنده2	41-42422052	حسین امیریان	9144713453	شهبستر -خیابان امام مرکز سلامت روح زنده 2
13				صوفیان	41-42522545	کبری قادری	9142416908	صوفیان -مرکز شبانه روزی صوفیان
14	عجب شیر		عجب شیر	مرکز جامع سلامت یک شهری روستائی	41-37634269	لیلا عبدصمیمی	9141766369	بلوار 22بهمن -رویه روی شهرداری

15	تربت جام	کلیبر	کلیبر	ستاد مرکز بهداشت	41-44446379	رقیہ صبوری	9148123055	کلیبر - خیابان شہید ایمانزادہ - بی‌مارستان امام مرکز درمان و پیشگیری ہاری ستاد مرکز بهداشت
16			آبش احمد	آبش احمد	41-44462077	ساناز بای‌پوردی	9147812713	آبش احمد مرکز جامع سلامت آبش احمد مرکز درمان ہاری
17		مرند	مرند	کلی‌نیک عمومی شہید باکری	41-42262183	ولی محبوبی	9141901049	شہرستان مرند خیابان امام کلی‌نیک عمومی شہید باکری
18		ملکان	ملکان	اورژانس بی‌مارستان فارابی ملکان	41-37841252	حکیمہ آمالی	9141777382	ملکان - بی‌مارستان فارابی - واحد پیشگیری و درمان ہاری
19		میانہ	میانہ	بی‌مارستان برکت امام خمینی	41-52227009	زہرا آسیابی	9012303771	میانہ - خیابان امام خمینی - بی‌مارستان برکت امام خمینی - اورژانس قدیم
20		ورزقان	ورزقان	بی‌مارستان ورزقان	9144154522	محمد جانی	9144154522	ورزقان، بی‌مارستان علامہ جعفری ورزقان
21		ہریس	ہریس	ہری‌س 1	41-43435487	نعمت نعمتی	9145683560	مرکز جامع سلامت ہریس
22		ہشت‌رود	ہشت‌رود	بی‌مارستان ہشت‌رود	41-52628843	عقیل نوری	9141001089	بی‌مارستان امام حسین ہشت‌رود
23		ہوراند	ہوراند	مرکز درمان و پیشگیری ہاری ہوراند	41-34263063	رقیہ اسماعیل زادہ	9141063240	ہوراند - خیابان ہشت سر - مرکز جامع سلامت شہری و روستایی ہوراند
1	تربت جام	تربت جام	تربت جام	مرکز درمان و پیشگیری ہاری تربت جام	51-52526134	حمید رعنائی	9156958029	تربت جام - خیابان شہید بہشتی - دانشکدہ علوم پزشکی و خدمات بہداشتی درمانی تربت جام - مرکز بهداشت

تهیه شده توسط جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بی‌ماری‌های وحیوان‌گزینی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زئونوز دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور سال ۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علوم پزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری					مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
2	تربت جام	نصرآباد	مرکز درمان و پیشگیری هاری نصرآباد	51-52623205	حامد نودمانی	379826256	تربت جام - بخش بالاچام - شهر نصرآباد - مرکز خدمات جامع سلامت شبانه روزی نصرآباد	
3		صالح آباد	مرکز درمان و پیشگیری هاری صالح آباد	51-52753011	امید پیمان فر	379117336	شبهک بهداشت و درمان صالح آباد	
1	تربت حیدریه	تربت حیدریه	مرکز درمان و پیشگیری هاری مرکز رازی	5152246033	محسن عین الهی	3158330742	تربت حیدریه - خیابان رازی - معاونت آموزشی دانشگاه - مرکز درمان و پیشگیری هاری رازی	
2		مه ولات	مرکز درمان و پیشگیری هاری مرکز شیردل	5156721202	هادی اقبال	3159306047	تربت حیدریه - مه ولات - شهر فیض آباد - خیابان بهشتی - بهشتی 4 - مرکز خدمات جامع سلامت شیردل	
3		زاوه	مرکز درمان و پیشگیری هاری دولت آباد	5153726236	علی اصغر خسروی	3159318330	تربت حیدریه - زاوه - شهرستان زاوه - شهر دولت آباد - امام رضا 20	
1	تهران	جنوب تهران	انستیتیوپاستور ایران	21-64112367	طیبه ذوالقدر	3128090838	تهران - خ 12 فروردین - نرسیده به میدان پاسنور - پلاک 69	
2			مرکز درمان و پیشگیری هاری شهید احمدی	21-55940240	مریم بابایی	3193809016	تهران - قلعه مرغی - خ زمزم - چهارراه صالح نیا - کوچه باغ - مرکز جامع سلامت شهید احمدی	
3		شهر ری	مرکز جامع سلامت بدر	21-33887275	حمید اسکندری	33977798144	تهران - شهرک مطهری - بلوار روحبخش - خیابان شهید قاضی زاده - شبهک بهداشت و درمان شهرستان ری	
4			حسن آباد فشافویه	مرکز جامع سلامت شبانه روزی حسن آباد	21-56222111	صلاح میهمی	3187813039	تهران - حین آباد فشافویه - مرکز جامع سلامت شبانه روزی حسن آباد
5		اسلامشهر	مرکز پیشگیری و درمان هاری چهاردانکه	21-55268557	دکتر مریم ولی پور	0	چهاردانکه حسین آباد مغر روبروی بلوار جانبازان . مرکز سلامت شبانه روزی چهاردانکه	
1	چهرم	چهرم	مرکز درمان پیشگیری هاری معاونت بهداشتی	71-54449177	حسن باباییان	3172435245	چهرم انتهای بلوار شهید بهشتی - حوزه معاونت بهداشتی	
2		چهرم	مرکز درمان پیشگیری هاری دوزه	71-54460162	فاطمه رستگار	3101681405	چخش سیکان - شهر دوزه - مرکز درمان بستر شهر دوزه	
3		خفر	مرکز درمان پیشگیری هاری خفر	71-54502250	زهرآ نجاتی	3178585380	شهرستان خفر - مرکز بهداشتی درمانی شهید محمدزادگان	
1	جیرفت	جیرفت	جیرفت	34214520	حکیمه رستمی	3016350119	جیرفت - خیابان قرنی - مرکز بهداشت شهرستان	
2		جیرفت	دهنو فتح المبین	ندارد	علی مرسلی	3131497243	جیرفت - روستای فتح المبین - مرکز جامع سلامت	
3		اسفندقه	دولت آباد	ندارد	زینب آذریبک	3135009168	جیرفت - اسفندقه - خانه بهداشت دولت آباد	
4		درب بهشت	درب بهشت	ندارد	احسان کریمی	3135006134	جیرفت - درب بهشت - خانه بهداشت درب بهشت	
5		کهنوج	کهنوج	ندارد	حسین وزیری	3132498671	کهنوج - بلوار شاهد - خیابان آزادگان - مرکز جامع سلامت آزادگان	
6		اسلام آباد	اسلام آباد	3443367455	محمد حسین سنجرى	3921465481	رویدار جنوب - اسلام آباد - مرکز بهداشت شهرستان	
7	رویدار جنوب	زهکلوٲ	زهکلوٲ	3443379690	سهراب بامری	3140293824	رویدار جنوب - زهکلوٲ - مرکز جامع سلامت زهکلوٲ	
8		عنبرآباد	عنبرآباد	3443294481	فاطمه عباسی	31384668500	عنبرآباد - مرکز شماره یک شهری	
9		عنبرآباد	مردک	ندارد	کشور پهلوا ن نژاد	3135051821	عنبرآباد - روستای مردک - پایگاه مردک	
10	منوجان	منوجان	قلعه	ندارد	حسن نیک اندیش	3103080958	منوجان - قلعه - مرکز بهداشت شهرستان	
11		نودژ	نودژ	ندارد	خلیل پور صالحی	3382918438	منوجان - نودژ - مرکز جامع سلامت نودژ	
12	قلعه گنج	قلعه گنج	محمد آباد	3443390915	ماریا احمدی	3177600661	قلعه گنج - محمد آباد - مرکز جامع سلامت محمد آبد	
13			سرخ قلعه	ندارد	کرامت ریگی	3139491995	قلعه گنج - سرخ قلعه - مرکز جامع سلامت سرخ قلعه	

14			رمشک	رمشک	رمشک	ندارد	علی آدینه	9133498120قلعه گنج - رمشک- مرکز جامع سلامت رمشک
15		فاریاب	فاریاب	فاریاب	فاریاب	3443395204	مهناز تاجیک	9137258506فاریاب- مرکز جامع سلامت فاریاب
1	چهارمحال بختیاری	اردل	اردل	شبهه بهداشت شهرستان اردل	03834342498	اسماعیل نصیری	9139802891اردل فلکه سه شیر شبکه بهداشت و درمان شهرستان اردل	
2			آلیکوه	مرکز آلیکوه	03834365039	حمید حاجتی	9134801766اردل روستای آلیکوه مرکز خدمات جامع سلامت آلیکوه	
3			سرمور	مرکز سرمور	03834371047	عزیز خسروی	9139859085اردل روستای سرمور مرکز خدمات جامع سلامت سرمور	
4			عزیز آباد	مرکز عزیزآباد	ندارد	شاهپور حکیم زاده	9139858938اردل روستای عزیزآباد مرکز خدمات جامع سلامت عزیزآباد	
5			سرخون	مرکز سرخون	03834352463	مهرانگیز عزیززی	9162183085اردل شهر سرخون مرکز خدمات جامع سلامت سرخون	
6			شلیل	مرکز شلیل	03834354794	افشین کیانیان	9139120341اردل روستای شلیل مرکز خدمات جامع سلامت شلیل	
7		بروجن	بروجن	شبهه بهداشت شهرستان بروجن	03834259025	مهرداد توکلی	9131847014بروجن - شبهه بهداشت و درمان شهرستان بروجن	
8		بن	بن	مرکز شبانه روزی بن	03833720033	محمد رحمانی	9136756323بن-میدان امام علی- بلوار کشاورز مرکز شبانه روزی بن	

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری					مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
9		سامان	سامان	مرکز بهداشت شهرستان سامان	03833527484	پیران فرجی	9132826192	سامان - شبکه بهداشت و درمان شهرستان سامان
10			هوره	مرکز شبانه روزی هوره	03833543184	ابراهیم بهارلو	09132842661	سامان - هوره - مرکز شبانه روزی هاری
11			شهرکرد	مرکز بهداشت شهرستان شهرکرد	03832224489	حسن رئیسی وانانی	9133183726	شهرکرد خ باهنر جنب مصلی شهر
12				بی‌مارستان آیت الله کاشانی شهرکرد	03832253752	خانم زهراسلمی	9132845714	شهرکرد بلوار پرستار بی‌مارستان آیت الله کاشانی
13			فرخشهر	بی‌مارستان امام علی(ع)فرخشهر	03832424725	خانم فاطمه عسگری پور	9132871974	فرخشهر .بی‌مارستان امام علی(ع)فرخشهر
14		شهرکرد	هفشجان	مرکز خدمات جامع سلامت شهدای صنعت هفشجان	03832573461	احمدرضا اسماعیلی	9139788127	هفشجان خ کاشانی مرکز خدمات جامع شهدای صنعت هفشجان
15			سورسجان	مرکز خدمات جامع سلامت سورسجان 1	03833440809	ناهید چراغی	9138825094	سورسجان انتهای بلوار انقلاب جنب کلانتری مرکز خدمات جامع سلامت شهری روستای سورسجان
16		فارسان	فارسان	فارسان	03833225553	علی داودی	9132857293	فارسان -بلوار آیت اله خامنه ای -روی روی کلانتری مرکزی
17	چهارمحال بختیاری	خانمیرزا	آلونی	آلونی	03834464007	علی حبیبی	9132810644	چهارمحال بختیاری شهرستان خانمیرزا - شهر آلونی -روستای سینی
18			شهرویه	شهرویه	03834461399	محمد صدایی	9138861866	چهارمحال بختیاری شهرستان خانمیرزا - شهر آلونی -شهرویه
19			سونک	سونک	03834491146	محسن قیاسی	9132700173	چهارمحال بختیاری شهرستان خانمیرزا - شهر آلونی -سونک
20			چلگرد	شبکه بهداشت	0383362-2515	مراد محمد حسینی	9138821885	بی‌مارستان امام سجاد(ع) شهرستان کوهرنگ
21		چهارمحال بختیاری	چلگرد	مرکز چلگرد	03833622854	ی‌اور دابور	9132373008	مرکز خدمات جامع سلامت چلگرد رو به رو فرمانداری
22			می‌په	مرکز می‌په	03833625455	جهانگیر اکبری- سپهدار عبداللهی	09133844409 09132844622	مرکز خدمات جامع سلامت می‌په
23			دهنو	مرکز دهنو	03833627115	البرز یوسفی	9131850328	مرکز خدمات جامع سلامت دهنو
24		کوه‌رنگ	صمصامی	مرکز صمصامی	03833633129	مهدی مرادی	9136761404	مرکز خدمات جامع سلامت صمصامی
25			مورز	مرکز مورز	03833635115	رضا بهزادی-منوچهر دینا	09132812123 09162202164	مرکز خدمات جامع سلامت مورز
26			چمن گلی	مرکز چمن گلی	03833632113	حمید محمدی -حمید رضا خداوردی-علی جانی	09139837110 09133807279	مرکز خدمات جامع سلامت چمن گلی
27			دهناش	مرکز دهناش	03833632725	واد ظاهری -قیصر علی‌جا	09132812348 -	مرکز خدمات جامع سلامت دهناش
28			خوی	مرکز خوی	ندارد	همن دابور-خدایار عبدالله	09132845014 09137877465 -	مرکز خدمات جامع سلامت خوی
29		کیار	شلمزار	مرکز پیشگیری ودرمان هاری	03832622688	علی‌رضا پورحسن	9133802909	شلمزار بلوار شهدا مرکز بهداشت شهرستان کیار
30				مرکز پیشگیری ودرمان هاری	03832642546	محمود اسکندری	9137219162	ناغان روستای جهان خانه بهداشت جهان
31			ناغان	مرکز پیشگیری ودرمان هاری	03858384365	مهران عزیزی	9139886488	ناغان روستای جوزستان خانه بهداشت جوزستان
32		کیار		مرکز پیشگیری ودرمان هاری	03832644172	حسن نبی افجد	9934626473	ناغان روستای دورک شاهپوری مرکز خدمات جامع سلامت دورک شاهپوری
33				مرکز پیشگیری ودرمان هاری	03832649226	سلمان قیاسی	9135113124	ناغان روستای معدن خانه بهداشت معدن
34			مالخلیفه	مالخلیفه	03834482082	رعنا ویسی	9134843393	شهر مالخلیفه-جنب شهرداری-مرکز خدمات جامع سلامت مالخلیفه
35	لردگان	لردگان	قلعه مدرسه	مرکز قلعه مدرسه	ندارد	امیدوار محمدی	9139807231	شهرستان لردگان روستای قلعه مدرسه -مرکز پیشگیری ودرمان ضد هاری قلعه مدرسه
36			بارز	بارز	ندارد	رامین جوژی	9138074800	شهرستان لردگان-روستای بارز -مرکز پیشگیری ودرمان ضد هاری بارز
37			شاهنجنف	شاهنجنف	ندارد	بشیر اکبری	9132805395	شهرستان لردگان-روستای شاهنجنف-مرکز پیشگیری ودرمان ضد هاری شاهنجنف

1	فاروج	فاروج	مرکز پیشگیری ودرمان هاری	550583642587	خانم حوریه اکبری	9395750712	فاروج -خ عطاران 4-مرکز بهداشت شهرستان فاروج (بهداری سابق)-واحدپیشگیری و درمان هاری			
2				بجنورد	بجنورد	مرکز پیشگیری ودرمان هاری	5832226758	امین همفی	9159830547	بجنورد روبروی بیمارستان تامین اجتماعی خ حر مرکز بهداشت بجنورد
3							مرکز پیشگیری ودرمان هاری	5832453199	احمد صمدی	9159774085
4	خراسان شمالی	گره	مرکز پیشگیری ودرمان هاری					5832502870	محمدجواد نیازی	9157736671
5				مرکز پیشگیری ودرمان هاری	5832623224	زهرا نورانی		9159771063	شهر راز -مرکز خدمات جامع سلامت شهری راز	
6					راز و جرجلان	5832363095	شریف محمد کوهی	9151878595	شهر یکه صعود -پایگاه سلامت شهری یکه صعود	
7						غلامان	5832543366	محمد مخدومی	9153844874	شهر غلامان -مرکز خدمات جامع سلامت شهری غلامان

تپه شده توسط جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بیماری‌های ویروسی و بیماری‌های عفونی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زئونوز دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور سال ۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علوم پزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
8	خراسان شمالی	شیروان	شیروان	مرکز پیشگیری و درمان هاری شیروان	5836224011	لئی محمد نژاد	398613647	شیروان-بیمارستان امام خمینی (ره) خ امام رضا
9			جاجرم	بیمارستان جوادالائمه	5832276001-4	نوید محزون- علی یثوقی	868733-091542	جاجرم- بلوار امام رضا (ع)
10			سنخواست	مرکز خدمات جامع سلامت سنخواست	5832387325	ولی جهان پناهی	09159780314	سنخواست-بلوار امام رضا
11		جاجرم	شوقان	مرکز خدمات جامع سلامت شوقان	5832523248	مرتضی آل نبی	09151866791	شوقان---خیابان امام خمینی-روی روی دبیرستان دانش
12		مانه و سملقان	آشخانه	بیمارستان پورسینا	58-32340722	پوی دادگر	09153196423	شهرستان مانه و سملقان-شهر آشخانه-بیمارستان پورسینا
1	خلخال	خلخال	خلخال	درمان پیشگیری هاری	045-32427435	محمد جعفری	09113487957	بیمارستان امام خمینی روبروی داروخانه
1	خمین	خمین	خمین	مرکز هاری	8646332211	خانم پروین افراسیابی	09113487957	خمین- بلوار شهید بهشتی -بیمارستان امام خمینی (ره)
1	خوی	خوی	خوی	مرکز پیشگیری و درمان هاری خوی	044-36220007-8	سهراب عزیزی	09143615464	خوی خیابان شریعتی -نرسیده به میدان جهاد- جنب ساختمان آموزشگاه بهورزی معاونت بهداشت
2			زرآباد	مرکز پیشگیری و درمان هاری زرآباد	044-36545395	بشیر آقای	09146024626	خوی شهر زرآباد- مرکز خدمات جامع سلامت شهری روستایی زرآباد
3			قطور	مرکز پیشگیری و درمان هاری قطور	044-36533421	داور خلیل زاده	09142122583	خوی شهر قطور -مرکز خدمات جامع سلامت قطور
1	دزفول	دزفول	دزفول	بیمارستان گنجویان	06142422041-9	سکینه گیلوند	09106021752	شهرستان خوزستان -شهرستان دزفول روبروی پایگاه چهارم شکاری- بخش اورژانس بیمارستان گنجویان
1	رفسنجان	رفسنجان	رفسنجان	رفسنجان	034-34263200	آقای احسان علی‌مرادی	09132406113	رفسنجان- میدان علی ابن ابیطالب- اورژانس بیمارستان علی ابن ابیطالب
2		انار	انار	انار	034-34382115	آقای ولی نژاد	09139929905	انار- بلوار ولی‌عصر -بیمارستان ولی‌عصر
1	زابل	زابل	زابل	مرکز درمان و پیشگیری هاری حضرت علی (ع)	5432240793	محمد نووری	09385343121	زابل خیابان شهید سرگلزایی مرکز درمان هاری
2				اورژانس بیمارستان امام خمینی	543226069	حسین کریم فر	09155427225	زابل خیابان شهید موسی نوری قلعه نو -بیمارستان امیرالمومنین علی (ع)
3		زهک	زهک	مرکز درمان هاری زهک	5432612666	شبنم رضایی	09153465235	زهک-خیابان 22بهمن کوچه پرستار
4				بیمارستان سید الشهداء	542612614	نجمه زاهدی	09369933328	زهک-جاده چاه نیمه -بیمارستان سید الشهداء زهک
5		هیرمند	دوست محمد	مرکز درمان های هیرمند	5432622903	مهدی رفیعی	09153425150	خیابان مدرس مرکز درمان هاری
6				بیمارستان شهداء	5432623243	حلی‌مه شاه‌وزایی	09021562862	دوست محمد -خیابان امام خمینی(ره)-اورژانس بیمارستان سیدالشهداء
7	زاهدان	نیمروز	ادی‌می	مرکز درمان های شهید دستغیب	5432692002	ابراهیم دانایی	09153422935	خیابان امام خمینی (ره) مرکز درمان هاری
8		هامون	محمدآباد	مرکزدرمان هاری شهید رجایی	9153468113	فاطمه وفا	09153468113	خیابان امام خمینی (ره) مرکز درمان هاری
1	زاهدان	زاهدان	زاهدان	واحد درمان سالک و پیشگیری از هاری	5433229811	دکتر حسن مودنی نقندر	09153415017	زاهدان-خیابان شریعتی- جنب بیمارستان بوعلی
2		میرجاوه	میرجاوه	علی ابن ابیطالب(ع)	5433582414	عبدالاحد ریگی	09153783182	میرجاوه- بلوار بهداشت - مرکز خدمات جامع سلامت علی ابن ابیطالب(ع)- مرکز درمان پیشگیری هاری
3		خاش	خاش	مرکز شهید مطهری	5433723619	عبدالله ای‌زندگانی	09155492747	خاش- خیابان سعدی- تقاطع سعدی و جامی- داخل مرکز خدمات جامع سلامت شهری شهید مطهری
4		سیب و سوران	سوران	مرکز هاری‌س سراوان	5437629403			سراوان - خیابان عدالت -بیمارستان رازی سراوان
5				مرکز هاری سوران	5437692460	خانم ماهرنگ پورمند	09157306452	سیب و سوران- خیابان شهید باهنر - باهنر شمالی داخل مرکز خدمات جامع سلامت شهری سوران

1	زنجان	سلطانیه	سلطانیه	مرکز درمان پیشگیری هاری سلطانیه	024-35824445	سجاد هادی‌لو	912772910	سلطانیه - خیابان ورزش - جنب زمین چمن ورزشی سلطانیه - مرکز خدمات جامع سلامت آراین شفا مهر
2		ماه‌نشان	ماه‌نشان	مرکز درمان پیشگیری هاری ماه‌نشان	9124411686	صدی‌ف عابدی‌نی	9124411686	ماه‌نشان-مرکز درمان پیشگیری هاری (ساختمان سابق مرکز خدمات سلامت ماه‌نشان)
3		طارم	آبپر	مرکز درمان پیشگیری هاری طارم	024-32823096	فرهاد محمدی	9124421257	آبپر- خیابان رسالت جنب اداره ثبت احوال مرکز خدمات جامع سلامت آبپر
4		ایجرود	زری‌ن‌آباد	مرکز درمان پیشگیری هاری ای‌جرود	024-36722476	محسن حسینی	9380769951	شهر زری‌ن‌آباد-جاده جوقین انتهای خیابان جمهوری اسلامی- بیمارستان ای‌ثار
5		ابهر	ابهر	مرکز درمان پیشگیری هاری ابهر	024-35245868	رحیم شکوری	9125423783	ابهر-بلوار خرمشهر- بیمارستان امدادی -واحد هاری
6		خرمدره	خرم‌دره	مرکز درمان پیشگیری هاری خرمدره	024-35528000-9	معصومه مصطفوی	9127723127	خرمدره- خیابان امام (ره) جنب شرکت صنعتی می‌نو- بیمارستان بوعلی سینا
7		زنجان	زنجان	مرکز درمان پیشگیری هاری زنجان	024-33131091	محمدرحی‌اکبری	9921224070	زنجان-جاده گاوزنگ- بیمارستان آی‌ت‌اله موسوی
8		خدابنده	قیدار	مرکز درمان پیشگیری هاری خدابنده	024-34224779	کریم پرچکانی	9388823089	قیدار- خیابان شهرداری- مرکز شماره 2
1	ساوه	ساوه	ساوه	مرکز پیشگیری و درمان حیوان‌گزیدگی هاری ساوه	086-42437393	کریم شهیدی	9127554700	ساوه-خ‌مطهری-بلوار پرستار-جنب اورژانس بیمارستان مدرس
2		زرنديه	زرنديه	مرکز پیشگیری و درمان هاری زرنديه	086-45223100	عباس عبدلی	9193558869	زرنديه- آسیابک- خیابان شهید محمدیان-جنب اورژانس بیمارستان آسیابک

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری					مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
1	سبزوار	سبزوار	سبزوار	سبزوار	05144019048	موسی الرضا عباسپور	09153719663	خیابان طالقانی - نبش طالقانی 27 - روبروی حسینیّه نجم- مرکز بهداشت سبزوار
2		جوین	نقاب	نقاب	05145220689	محمد باقر پاکزاد	09159715771	خیابان امام رضا (ع)- شبکه بهداشت و درمان جوین
3		جغتای	جغتای	جغتای	05145623814-9	محمد حسین آبادی	09155727930	بلوار آزادگان-بیمارستان ولی عصر(عج)
4		خوشاب	سلطان آباد	سلطان آباد	05145024508	مجید لطفی	09153714073	انتهای بلوار امام رضا (ع) - مرکز خدمات جامع سلامت شبانه روزی سلطان آباد
5		داورزن	داورزن	داورزن	05144924402-4	ابوالفضل داورزنی	09151709661	میدان شهدا -روبروی اداره بهزیستی - مرکز خدمات جامع سلامت شبانه روزی داورزن
1	سراب	سراب	سراب	مرکز درمان و پیشگیری هاری سراب	04143240179	خانم رقیه لطفی	09146147511	استان آذربایجان شرقی-شهرستان سراب-اورژانس بیمارستان امام خمینی (ره)سراب
2			مهربان	مرکز درمان و پیشگیری هاری مهربان	04143122620	آقای ناصر قهرمانی	09144104751	استان آذربایجان شرقی-شهرستان سراب-شهر مهربان -مرکزخدمات جامع سلامت شهری مهربان
1	سمنان	سمنان	سمنان	سمنان	2333333650	محمدحسن مرادی	09126311124	سمنان - خیابان شهید رجایی - پلاک 1 - مرکز بهداشت شهرستان سمنان - کد پستی 3513698883
2		گرمسار	گرمسار	مرکز بهداشت گرمسار	2334228830	علی نیک روز	09193333722	گرمسار- خیابان شهید رجایی- مرکز بهداشت شهرستان گرمسار
3		دامغان	دامغان	مرکز درمان پیشگیری هاری دامغان	02335237312	محمدصادق شمس آبادی	09102868580	خیابان شهید فلاحتی - جنب ثبت احوال- شبکه بهداشت و درمان شهرستان دامغان - مرکز درمان پیشگیری هاری
4		مهدئ شهر	مهدئ شهر	شماره یک شهرستان مهدئ شهر	2333629448	حامد آدینه وند	09192007729	مهدئ شهر . خیابان صاحب الزمان . روبه روی هتل سنگسر . شبکه بهداشت و درمان مهدئ شهر . مرکز شماره 1 درمان و پیشگیری
5		سرخه	سرخه	مرکز درمان پیشگیری هاری	2333613786	علیرضا نورالدین	09196129786	سرخه - میدان بهشتی - ابتدای بلوار بسیج - جنب اداره گاز - شبکه بهداشت و درمان شهرستان سرخه
6		آرادان	آرادان	شبکه و مرکز بهداشت آرادان	2334543153	علی قاسمی	09030522312	آرادان-خیابان شهید کلانتری- شبکه بهداشت ارادان
1	سیرجان	سیرجان	سیرجان	مرکز پیشگیری و واکسیناسیون هاری سیرجان	3442232330	حسین مقامی	09132453122	چهارراه فرهنگ- ابتدای خیابان امیرکبیر- جنب پایگاه سلامت سینا
2	شاهرود	شاهرود	شاهرود	عظلی‌ما	2332221550	دکتر منصوره فاتح	09122735334	شاهرود - خیابان فردوسی - معاونت بهداشتی - مرکز سلامت عظلی‌ما
3		میامی	میامی	میامی	2332622288	علی نوروزی	09193751727	میامی - شبکه بهداشت شهرستان - مرکز هاری
4		روستای کالیپوش	روستای کالیپوش	کالیپوش	2332663300	احمد ولی‌زاده	09112793800	حسین آباد کالیپوش - مرکز سلامت روستایی - واحد هاری
1		پاکدشت	پاکدشت	اشرقی اصفهانی	02136027257	آقای یوسفی	09193943065	پاکدشت میدان شهید گمنام شبکه بهداشت ودرمان
2		پردیس	پردیس	ولی‌عصر بومهن	02176237826	آقای میرزایی	02176237826	بومهن-بلوار قریبی-خیابان محراب-کوچه درمانگاه-مرکز خدمات جامع سلامت ولی‌عصر بومهن
3	شهید بهشتی	دماوند	دماوند	شبکه بهداشت دماوند	02176315455	آقای حسینیان	09122960617	شهرستان دماوند-حلقه جی‌لار-خیابان شهید حسین فهمیده-جنب هنرستان دکتر حسینی-ستاد شبکه بهداشت و درمان شهرستان دماوند
4		شرق تهران	شرق تهران	ساختمان شماره 2 مرکز بهداشت شرق تهران	02177037392	خانم سیدمدنی	09127639012	دماوند، ایستگاه پل، اول خیابان سی متری نیروهوایی، کوچه خوب
5		شمال تهران	شمال تهران	مرکز بهداشت شمال تهران	02188524543	آقای جورسرای	09124165413	تهران-شرعیتهی نرسیده به پل سیدخندان(اول سه‌روردی شمالی-کوچه اشراقی پلاک 16/2
6		شمیرانات	شمیرانات	طالقانی	02122686724	آقای شعبانی	02122686724	میدان قدس، ابتدای خیابان شریعتی،جنب داروخانه طالقانی،طبقه اول
7			لواسان	لواسان	02126542626	خانم فاتحی	02126542626	لواسان میدان گلندوک، خ نجار کلا پائین، رو به روی مسجد
8		قشم	قشم	قشم	02126502031	خانم آقامحسینی	09128099675	قشم میدان قشم، روبروی پمپ بنزین
9		فیروزکوه	فیروزکوه	شبکه بهداشت فیروزکوه	02176443104	آقای جوکار	09177158943	فیروزکوه- میدان راه آهن - شبکه بهداشت فیروزکوه- واحد پیشگیری از هاری
10		قرچک	قرچک	شبکه بهداشت قرچک	02136135685	آقای بیات	09125095770	قرچک - باقراباد - خیابان اصلی جنب مجتمع یاس سفید
11		ورامین	ورامین	شبکه بهداشت ورامین	02136280038	آقای سنگسری	09125918971	ورامین خ شهید بهشتی روبروی فرمانداری
12		پیشوا	پیشوا	درمانگاه شهید مهدئ	02136781256	خانم موسوی	09125917625	پیشوا/انتهای شهرک طاق سپهر درمانگاه شبانه روزی شهید مهدئ
1	شوشتَر	شوشتَر	شوشتَر	در بیمارستان خاتم	061362-33890_2	مریم شیرالی	09163221905	گلک جابنابان بیمارستان خاتم الانبیاء

1	شیراز	بیضا	هرابال	مرکز جامع سلامت هرابال	7136782276	احمد زارع موی‌دی	بیضا بلوار سی‌بوی‌ه مرکز جامع سلامت شهری و روستایی هرابال
2		استهبان	استهبان	مرکز جامع سلامت استهبان	۰۷۱۵۳۲۲۱۵۲	داریوش رنجبر	استهبان وکیل آباد شبکه بهداشت و درمان استهبان
3		مرودشت	مرودشت	مرکز جامع سلامت خلیج فارس	7143312024	رحمت اله رضایی	مرودشت - ابتدای خیابان ثبت احوال - روبروی پارک پرستار - بیمارستان قدیم - مرکز جامع سلامت خلیج فارس
4			رامجرد	مرکز کوشک	07143452628	مهدی شمس	مرودشت - بخش درودزن - شهر رامجرد - مرکز جامع سلامت کوشک
5		بوئات	سیدان	مرکز سیدان	07143472266	مهدی وفایی مهر	مرودشت - بخش سیدان - شهر سیدان - مرکز جامع سلامت سیدان
6			سورین	بیمارستان حضرت ولی‌عصر	07144403068	محسن حسامپور	بوئات سورین شهرک ولی‌عصر بیمارستان حضرت ولی‌عصر

ی

تهیه شده توسط: جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بیماری‌های و حیوان‌گزیدگی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زئونوز دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور سال ۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علوم پزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
7	فراشبند	فراشبند	فراشبند	مرکز بهداشت فراشبند	7138755857	شادیپور شهریاری	9174244526	فراشبند خیابان سپاه مرکز جامع سلامت شهدای فراشبند
8		قادرآباد	قادرآباد	بی‌مارستان شهید بهشتی	۰۷۱۲۴۴۹۵۱۴۱	داود خوش صوت	9170641362	قادرآباد-بلوار مطهری-جنب پمپ بنزین
9		بختگان	آباده طشک	درماتگاه امام هادی	07153892060	منصور شهرجو	9171302584	شهرستان بختگان شهرآباده طشک خیابان امام خمینی درماتگاه امام هادی ع مرکز درمان هاری
10		سپیدان	اردکان	مرکز جامع سلامت رئیسی	07136722981	کامران اشکانی	9170970797	اردکان، میدان سائل، جنب هلال احمر مرکز خدمات جامع سلامت شهری رئیسی
11		ممسنی	نورآباد	مرکز بهداشت	۰۷۱۲۵۲۹۷۲۴	عبدالکریم خسروانی	۰۹۱۷۳۴۶۱۵۳	نورآباد ممسنی ، میدان مصلی ، مرکز بهداشت شهید خواجه ممسنی
12		پاسارگاد	سعادتشهر	بی‌مارستان امام جعفر صادق	۰۷۱۳۳۵۶۲۱۱	مصیب شیروانی	۰۹۱۷۹۲۷۸۱۰۲	سعادتشهر،بی‌مارستان امام جعفر صادق جنب اتفاقات
13		خرم بید	صفاشهر	مرکز بهداشت	07144454831	احد ناصری	9170490225	شهرستان خرم بید-قطب اداری-بلوار وحدت-شبکه بهداشت و درمان-واحد پیشگیری و مبارزه با بیماری‌ها
14		کازرون	کازرون	مرکز جامع سلامت شهید اسماعیلی	07142227342	شجاعی کارشناس بهداشت فردی3	09175219377	شهرستان کازرون-خیابان طالقانی - روبرو بانک ملی -مرکز جامع سلامت شهید اسماعیلی مرکز هاری
15	شیراز	زرین دشت	حاجی ایاد	مرکز بهداشت	07153728083	علی‌رضا جمالی	9173311296	ارس زرین دشت، حاجی ایاد، خ. بهداشت، مرکز بهداست زرین دشت
16			دبیران	مرکز شهید شریعتی	07153753760	بنفشه پارسه	9333579813	ارس زرین دشت ، دبیران، مرکز بهداشتی درمانی شهید شریعتی، خ. سلامت
17		علامرودشت	علامرودشت	حضرت فاطمه	07152782001	سعید رئیسی	09364094975	علامرودشت،بلوار امام حسین،مرکز حضرت فاطمه(س)
18		علامرودشت	خیرگو	شهید آگاهی	07152746930	اشکیبوس دی‌حور	9173826023	شهر خیرگو،مرکز شهید آگاهی
19		سروستان	سروستان	مرکز بهداشت شهری سروستان	07137842797	عباس حسینی	9172206493	سروستان،میدان بصیرت، مرکز بهداشت شهرستان سروستان
20			کوهنجان	پایگاه سلامت شهری کوهنجان	07137862155	محسن شکوه	9171086834	سروستان، شهرکوهنجان، مرکز بهداشت کوهنجان
21			مهارلو	مرکزروستایی مهارلو	07137867814	حسین صفری	9179685178	سروستان، روستای مهارلو، مرکز بهداشت مهارلو
22		شیراز ۲	شیراز	مرکز خدمات جامع سلامت بوستان	07136220601	سعید زارع	9173922086	شیراز-شهرک گلستان-خیابان صیاح- مرکز خدمات جامع سلامت بوستان
23				مرکز بهداشت شهدای انقلاب	07137381011	نجمه پاس	9173922086	شیراز- بولوار سی‌وی- دروازه کازرون - مرکز بهداشت شهدای انقلاب
24			شیراز 1	مرکز بهداشت شهدای ولنجر	07132931135	فرید یزدانی	9171120897	شیراز - پل حر - جنب فرمانداری -مرکز بهاشت شهرستان شیراز شهدای والفجر
25		کوار	کوار	مرکز خدمات جامع سلامت امیرالمومنین	07137822556	مهدی خانزاده	9178081713	کوار بلوار امام خمینی مرکز جامع سلامت شهری روستای امیرالمومنین
26		لامرد	لامرد	مرکز بهداشت لامرد	7152722866	محمد طاهر کشاورزی	091700616326	لامرد میدان امام شبکه بهداشت و درمان شهرستان لامرد
27		کوه چنار	قائمیه	مرکز بهداشت قائمیه	07142410058	یوسف احمدی	9171233445	شهرستان کوه چنار ، خ ولی عصر، مرکز خدمات جامع سلامت قائمیه
28	فیروزآباد	فیروزآباد		مرکز بهداشت	071-38734819	رضا بهزادی نژاد	9171388077	استان فارس- شهرستان فیروزآباد-خ شهید مقدسی-شبکه بهداشت
29			می‌مند	پایگاه ولی‌عصر	07138773206	حمیده نگهبان	9177013680	استان فارس- شهرستان فیروزآباد- شهر می‌مند- پایگاه ولی‌عصر (عج)
30		دهستان داندجان	دهستان داندجان	مرکز خدمات جامع سلامت داندجان	07158158478	روح الله نوروزی	9179996802	استان فارس- شهرستان فیروزآباد- منطقه کوهمره سرخی-مرکز خدمات جامع سلامت داندجان
31		داراب	داراب	مرکز بهداشت	071535447001	بهنام خوشرو	9173313393	اراب خیابان پیروزی مرکز بهداشت
32	سرچهان	کره ای	کره ای	مرکز جامع سلامت شهدای سرچهان	07144423234	مجید دلاور	9174134458	شهرستان سرچهان شهر کره ای بلوار صاحب الزمان مرکز جامع سلامت شهدای سرچهان

33	کامفیروز	کامفیروز	بی‌مارستان امام رضا	-	محمد حسینی رشیدی	9179270324	شهر کامفیروز جنوبی- کامفیروز جنوبی- بی‌مارستان امام رضا علی‌ه سلام
34	قیروکارزین	قیرو	مرکز جامع سلامت قیرو	۰۷۱۵۴۵۲۲۰۱۰	محسن نجفی	9173922083	میدان امام . مرکز جامع سلامت
35		مرند	مرکز افروز	۰۷۱۵۴۵۷۲۲۵۵	فرهاد قریانی	9361524779	مرند . مرکز جامع سلامت افروز
36	نی ریز	نی ریز	بی‌مارستان شهدای نی ریز	07153830111	علی‌رضا اجرایی	9171304413	نی ریز ، خیابان طالقانی ، بی‌مارستان شهدا
37		قطروی	مرکز خدمات جامع سلامت قطروی	07153853440	اسماعیل دیانت	9173312475	نی ریز ، شهر قطروی ، مرکز خدمات جامع سلامت قطروی
38		مشکان	مرکز خدمات جامع سلامت مشکان	07153863300	اسماعیل ولی زاده	9174501863	نی ریز ، مشکان ، مرکز خدمات جامع سلامت مشکان
39		ری‌زاب	مرکز خدمات جامع سلامت ری‌زاب	07153858265	حمید یاراحمدی	9175370597	نی ریز ، روستای ری‌زاب ، مرکز خدمات جامع سلامت روستای ری‌زاب
40	آباد	آباد	مرکز بهداشت	۰۷۱۴۴۴۹۱۹۲	احمد کریمی فرد	۰۹۱۷۳۰۸۱۰۱۲	میدان آزادی مرکز بهداشت شهرستان
41	ارستجان	ارستجان	مرکز خدمات جامع سلامت سینا	۰۷۱۴۳۵۲۴۲۰۹	اصغر اخوان	9171272763	ارستجان ، خیابان طالقانی ، مرکز خدمات جامع سلامت سینا
42	خرامه	خرامه	مرکز بهداشت	07132727546	آذر زارع	9176006503	خرامه ، فلکه امام خمینی ، شبکه بهداشت و درمان

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری				مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
43	شیراز	رستم	مصری	مرکز بهداشت	42642219	اسداله نیکنام	077769706	شهرستان رستم شهر مصری-جنب بانک کشاورزی
44		زرقان	زرقان	مرکز جامع سلامت ضیغمی	2630761-3262076	مریم فتحی	0179317050	زرقان-میدان امام خمینی-خ شهبدرضازاده
45		مهر	مهر	مرکز بهداشت	07152822325	حبیب حاجی پور	0175987425	فارس-شهرستان مهر-مهر-خ نماز جنب بانک کشاورزی
46			کله دار	مرکز بهداشت	07152852115	ی‌الله سحرگامی	0378425523	فارس-شهرستان مهر-کله دار-خیابان فضیلت
47			اقلید	مرکزبهداشت	7144556161	فریبا پشوتن	0171509235	فخرخیابان امام خمینی، مرکز بهداشت شهرستان
1	فسا	فسا	فسا	بیمارستان ولی عصر	07153315015-20	حامد صفدار	0171326094	فارس، فسا میدان ابن سینا بیمارستان ولی عصر(عج)
2			زاهدشهر	زاهدشهر	7153432299	محمد حسن کریمیان	0398785345	فارس، فسا، زاهدشهر، مرکز جامع سلامت زاهدشهر
3			ششده	ششده	7153463936	جاسم زارعی	0162797874	فارس، فسا، شهر ششده، مرکز جامع سلامت ششده
1	قزوین	بوتین زهرا	بوتین زهرا	شبکه بهداشت	2834223300	محمدحسن امیری	0124813549	بوتین زهرا خیابان شهید بهشتی خیابان گلبداد جنب فرماندهی نیروی انتظامی شبکه بهداشت و درمان بوتین زهرا
2			آوج	آوج	2834623823	حسین خمسه	0128814623	آوج - خیابان امام خمینی - شبکه بهداشت و درمان آوج
3				حصارولی‌عصر	2834768327	جواد عسگری	0192818963	آوج - روستای حصارولی‌عصر- مرکز خدمات جامع سلامت حصارولی‌عصر
4		البرز	الوند	مرکز هاری البرز	2832244410	علی یخچالیان	0188154916	فولاد میدان امام علی جنب دانشگاه پیام نور شبکه بهداشت و درمان شهرستان البرز
5		قزوین	قزوین	شهید بلندیان	2833653973	مجید عیسی زاده	0191821200	قزوین خیابان شهید بابایی جنب کانال آب
6			نظام آباد	نظام آباد	2833482646	فرشته کی‌ماسی	0192881153	قزوین، اتوبان قدیم قزوین رشت ،قبل از پلیس راه ،روستای نظام آباد، ابتدای خیابان بسیج
7			آقابابا	آقابابا	2833765440	اردشیر ملازلی	0193819636	قزوین، اتوبان قدیم قزوین رشت ،بعد از پلیس راه ،روستای آقابابا
8			کوهین	کوهین	2899762344	خانم احمدی	0195809383	قزوین، اتوبان قزوین رشت، کیلومتر 32، شهر کوهین، روبروی بهزیستی باران کوچه رازی
9			ماهین	ماهین	2858313121	گلبداد چراغی	0114807992	قزوین، اتوبان قزوین رشت، منطقه طارم سفلی، روستای ماهین
10			ترازان	ترازان	2858312508	آیت محمدخانی	0112312077	قزوین، اتوبان قزوین رشت ،قبل از نوشان، روستای ترازان
11			رجایی دشت	رجایی دشت	2833714262	عبدالرضا رجبی	0126821844	قزوین، الموت غربی، رجایی دشت
12			معلم کلایه	معلم کلایه	2833623040	خانم مهسا اسماعیلی	0373940874	قزوین ،الموت شرقی، شهر معلم کلایه
13			رازمیان	رازمیان	2833712230	افسانه باقری	0127899651	قزوین، الموت غربی، روستای رازمیان
14			دستجرد سفلی	دستجرد سفلی	2858382818	بهنام امانی	0124817908	قزوین، الموت غربی، روستای دستجرد
15			اورکن کرد	اورکن کرد	2833619300	علی چکنی	0128809272	قزوین، اتوبان قزوین رشت، منطقه طارم سفلی، روستای اورکن کرد
16			آلتین کش	آلتین کش	2833610436	افسانه عبدلی	0382499498	قزوین، اتوبان قزوین رشت، منطقه طارم سفلی، روستای آلتین کش
17			آبیک	واحد بیمایهای شبکه بهداشت آبیک	028-32826233	سمیه دشتگرد	03035932220	آبیک، خیابان طالقانی جنب بنیاد شهید
18		تاکستان	تاکستان	مرکز پیشگیری و درمان هاری شبکه بهداشت تاک	2835222922	مجید بختیاری	0196628364	تاکستان-خیابان فکوری -شبکه بهداشت و درمان شهرستان تاکستان

4	1	قم	قم	قم	مرکز بهداشت قم - مرکز درمان پیشگیری هاری	2536630540	صفرپور	127514618	209	متری شهید بهشتی - مرکز بهداشت شهرستان
4	1	کاشان	کاشان	کاشان	مرکز گلابچی	3155443939	مصطفی حسین زارع	133643154	کاشان	میدان امام خمینی - خیابان امام خمینی - مرکز درمان پیشگیری هاری گلابچی
4	2	آران ویدگل	آران ویدگل	آران ویدگل	مرکز درمان پیشگیری هاری	3154737766	محمدرضا اخباری راد	132601682	آران ویدگل	میدان امام - اورژانس امام - مرکز درمان پیشگیری هاری
4	1	یانه	یانه	یانه	مرکز درمان پیشگیری هاری یانه	087 - 34263800	طه رحمانی	183740803	یانه	خیابان پرستار - بیمارستان صلاح الدین ایوبی
	2	بیجار	بیجار	بیجار	مرکز درمان پیشگیری هاری شهرستان بیجار	087-38236067	محمود خالصی	180142103	بیجار	محمود آباد - بیمارستان امام حسین (ع) (کد پستی 6651844156)
	3	دهگلان	دهگلان	دهگلان	مرکز درمان پیشگیری هاری شهرستان دهگلان	87 - 35128001-800	شمس اله بهمنی	188729328	دهگلان	بلوار پیشمرگان مسلمان کرد - بیمارستان شهدای دهگلان
4	4	دیواندره	دیواندره	دیواندره	مرکز درمان پیشگیری هاری دیواندره	087 - 38722930	امجد سروریان	188729836	دیواندره	بیمارستان دیواندره - خیابان شهید باقری - بیمارستان امام خمینی
	5	سروآباد	سروآباد	سروآباد	مرکز درمان پیشگیری هاری سروآباد	780 - 34824101-4	فرید بشارتی	181769782	سروآباد	خیابان پرستار - بیمارستان شهید چمران
	6	سقز	سقز	سقز	مرکز درمان پیشگیری هاری سقز	087 - 36224444	ماجد فلسفی	181765820	سقز	خیابان رسالت - بیمارستان امام خمینی
	7	سنندج	سنندج	سنندج	مرکز درمان پیشگیری هاری سنندج	087 - 33611314	بهالالدین صلواتی	183797780	سنندج	بولوار محوی - روبروی بیمارستان تأمین اجتماعی - بیمارستان کوثر

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری					مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
8	کردستان	قروه	قروه	مرکز درمان پیشگیری هاری قروه	087-35241897	خانم فاطمه محمدی	0393148049	قروه - خیابان شهید بهشتی - بیمارستان شهید بهشتی قروه
9		کامیاران	کامیاران	مرکز درمان پیشگیری هاری کامیاران	087-35522925	علی اشرف فاتحی	03188700935	کامیاران -خیابان پرستار - بیمارستان سینا
10		مریوان	مریوان	مرکز درمان پیشگیری هاری مریوان	087 - 34593860	ناصر رحمان پور	03188762375	مریوان - بولوار پرستار - بیمارستان بوعلی
1	کرمان	ارزنویه	شاهماران	بیمارستان امام حسین	034-42481859	مهدیه محمدنژاد	0479634-091382	ارزنویه-شاهماران-بلوار شهید نیرو انتظامی-بیمارستان امام حسین(ع)
2			صوغان	درمانگاه صوغان	034-42483067	حسن زنگنه	09133782381	ارزنویه-صوغان-علی آباد- مرکز خدمات جامع سلامت صوغان
3		یافت	یافت	مرکز پیشگیری و درمان هاری	034-42429351	نغمه عبدالهی	09133783089	یافت- بلوار امام خمینی-انتهای بلوار 22 بهمن - بیمارستان خاتم الانبیاء- مرکز پیشگیری و درمان هاری
4		بردسیر	بردسیر	سایت هاری مرکز بهداشت شهری بردسیر	034-33520688	محمد میرمحمدی	09138449947	بردسیر- میدان امام حسین خیابان شهید غلامحسین پور - مرکز بهداشت شهرستان بردسیر
5			نکار	سایت هاری مرکز نکار	034-33558691	محمدرضا کریم زاده	09138636956	نکار- میدان آزادی - مرکز خدمات جامع سلامت نکار
6			گلزار	سایت هاری مرکز گلزار	034-33558691	پیمان مصطفی پور	09126321036	گلزار- بلوار ولایت - مرکز خدمات جامع سلامت گلزار
7			لاله زار	سایت هاری مرکز لاله زار	034-33550094	توران فلاح	09137453719	لاله زار- بلوار امام خمینی - مرکز خدمات جامع سلامت لاله زار
8		رابر	رابر	مرکز پیشگیری و کنترل هاری شهری رابر	034-33556254	مرادعلی شمس الدینی	09132459311	رابر-جنب شهرداری- مرکز بهداشت شهرستان
9		راور	راور	مرکز پیشگیری و کنترل هاری شهری راور	034-33726110	بتول جوکار	09139970642	راور-خیابان پرستار ستاد مرکز بهداشت واقع در بیمارستان علی ابن ابی طالب
10		زرنند	زرنند	مرکز پیشگیری و کنترل هاری شهری زرنند	034-33428004	مهدی رشیدی	09137202365	زرنند- خیابان شهید باهنر- مرکز بهداشت شهرستان
11			یزدان شهر	مرکز شهید زارعی	034-33440115	اکرم شاهزاده	09132995647	یزدانشهر- روستای خالق آباد
12		شهربابک	ریحان شهر	مرکز خدمات جامع سلامت ریحان شهر	034-33468204	زهرا گلستانی	09132961076	ریحان شهر - تنگل سفلی
13			شهربابک	مرکز پیشگیری و درمان بیمارستان ولیعصر	034-34112050	خدا مراد عبدلی	09136130786	شهربابک- بلوار جهاد بیمارستان ولیعصر (عج)
14			کرمان	بیمارستان شهیدباهنر کرمان	034-32236522	خانم ده دشتی	09373949784	کرمان-بیمارستان باهنر کرمان
15			شهیداد	مرکز جامع سلامت شهیداد	034-33750480	آقای ناصری	09390670534	شهیداد- خیابان شفا
16			چترود	مرکز جامع سلامت چترود	034-33270045	آقای افضلی	09131991196	چترود- مرکز جامع سلامت چترود
17		کرمان	راین	مرکز جامع سلامت راین	034-33760026	خانم قادری	09133962934	راین- خیابان شریعتی پایگاه سلامت شهری
18			ماهان	مرکز جامع سلامت ماهان	034-33772334	خانم سخنور	09134414137	ماهان- مرکز بهداشتی جامع سلامت شهری ماهان
19			سیرج	مرکز جامع سلامت سیرج	034-333768123	آقای میرزایی	09132416516	سیرج- مرکز جامع سلامت
20			اختیار آباد	مرکز جامع سلامت اختیار آباد	034-33382982	آقای رحمانی	09133875796	اختیارآباد- خ ابن سینا مرکز خدمات جامع سلامت اختیارآباد
21			باغین	مرکز جامع سلامت باغین	034-3374522	خانم پورشجاعی	09131432152	باغین- مرکز بهداشت باغین
22			اندوهجرد	مرکز جامع سلامت اندوهجرد	034-33766217	خانم حیدری زاده	09130769965	اندوهجرد- خ مهدیه پلاک 37 مرکز جامع سلامت اندوهجرد
23			جوپار	مرکز جامع سلامت جوپار	034-33780217	خانم آتش افروز	09133870732	جوپار- خ دادبین مرکز بهداشت

24			کاظم آباد	مرکز جامع سلامت کاظم آباد	034-33280355	خانم نجفی	09132425889	مرکز خدمات جامع سلامت
25			زنگی آباد	مرکز جامع سلامت زنگی آباد	034-33292014	خانم باقری	09140945475	کمر بندی غربی جنب اورژانس 115
26			گلپاف	مرکز جامع سلامت گلپاف	034-33752114	آقای رضا زاده	09133879722	گلپاف - خیابان طالقانی
27			گروه	مرکز جامع سلامت گروه	034-33765320	آقای افصلی	09138400064	رای-ن-گروه - خانه بهداشت
28			ده لولو	مرکز جامع سلامت ده لولو	034-58112260	خانم کرمانی	09139549568	کوهپایه- روستای پشته شیران
29			رباط	مرکز جامع سلامت رباط	034-33371562	خانم کرمی	09135781130	رباط- مرکز جامع سلامت رباط
30			حجت آباد	مرکز جامع سلامت حجت آباد	034-33781622	خانم ابراهیمی	09131430308	حجت آباد- مرکز جامع سلامت
31			رحیم آباد	مرکز جامع سلامت رحیم آباد	034-33273442	خانم رحیم آبادی	09140671279	رحیم آباد- مرکز جامع سلامت
32	کوهستان		کوهستان	بیمارستان شهرستان کوهستان	034-33491101	منصور خجسته	09131987513	کوهستان- میدان آزادی بیمارستان کوهستان
33			کیانشهر	بیمارستان شهرستان کیانشهر	034-33455115	علی امیری	09139876504	کیانشهر - بلوار جانبازان مرکز بهداشت کیانشهر

ردیف مرکز‌های	دانشگاه علوم پزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز‌های	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری‌های
1	کرمانشاه	اسلام آبادغرب	اسلام آباد	مرکز جامع سلامت شماره 2	45235647	علی سعیدنی‌ا	9186227304	محله دستگاه جنب تالار غدیر مرکز شماره 2
2			حمیل	مرکز جامع سلامت حمیل	45622431	مهرداد خسروی	9188874803	مرکز جامع سلامت حمیل
3			هرسم	مرکز جامع سلامت هرسم	45722206	رسول احمدیان	9183596082	مرکز جامع سلامت هرسم
4		پاوه	پاوه	بی‌مارستان قدس	46125254	سعدی کریمی	9124209469	روژانس بی‌مارستان قدس شهرستان پاوه
5			ثلاث	بی‌مارستان سلامت	36723247	ناصر صیدزاده	9188853251	تازه آباد بی‌مارستان صحرایی
6		جوانرود	جوانرود	بی‌مارستان حضرت رسول	46222817	قهرمان نوری	9183395545	روژانس جوانرود بی‌مارستان حضرت رسول
7		دالاهو	دالاهو	مرکز جامع سلامت شماره 2	43724102	فهمیه ثقی پور	9186390335	کند غرب بلوار راه کریلا بستر درمان مرکز بهداشتی درمانی شماره 2 (درمان بستر)
8			گهواره	مرکز جامع سلامت گهواره	43743106	محمدحسن محمدی	9182904718	گهواره خیابان بسیج مرکز بهداشتی درمانی گهواره
9		دالاهو	زاوله	مرکز جامع سلامت زاوله	58561062	سمیرا امیرخانی	9186774539	بخش گهواره مرکز بهداشتی درمانی زاوله
10			ری‌جاب	مرکز جامع سلامت ری‌جاب	ندارد	شریف محمدی	9189347006	ری‌جاب – مرکز بهداشتی درمانی ری‌جاب
11			کامران	مرکز جامع سلامت کامران	ندارد	عزیز الماسی	9188397461	بخش گهواره مرکز بهداشتی درمانی کامران بی‌گرضا
12		روانسر	روانسر	مرکز بستر درمان روانسر	46528384	مرتضی اخگر	9189307988	روانسر – شهرک وی‌س القرن مرکز بستر درمان
13	کرمانشاه	سرپل ذهاب	سرپل ذهاب	بی‌مارستان شهدا	42230837	یاسین ارجمند	9183344155	روژانس بی‌مارستان شهدا
14			بزمیر آباد	مرکز جامع سلامت بزمیر آباد	58516042	فرزاد مروتی	9188343386	بزمیر پل ذهاب روستای بزمیر آباد
15		سنقر	گردنو	مرکز جامع سلامت گردنو	ندارد	خداداد کمری	9188340649	بزمیر پل ذهاب روستای گردنو
16			سنقر	مرکز جامع سلامت امام خمینی (ره)	48438399	مهدی سطاتیان	9901908244	روبروی بی‌مارستان قدیم جنب پارک ملت مرکز امام خمینی
17			باوله	مرکز جامع سلامت باوله	48862235	رضوان شریفی	9180651121	مرکز بهداشتی درمانی روستای باوله
18		صحنه	صحنه	مرکز جامع سلامت شماره 2	48328861	مرتضی غلامی	9189279879	خیابان مولوی کوچه اقاق‌ای 11 مرکز شماره 2
19			دینور	مرکز جامع سلامت دینور	48322569	صادق میرزایی	9185589582	مرکز بهداشتی درمانی دینور
20		قصر شیرین	قصر شیرین	بی‌مارستان حضرت ابولفضل	42420746	سمیه شریف نیا	9189911928	قصر جدید – بی‌مارستان حضرت ابولفضل
21			سومار	مرکز جامع سلامت سومار	42485023	غلام اکبری	9188344230	سومار مرکز بهداشتی درمانی سومار
22	کرمانشاه	کرمانشاه	کرمانشاه	کلینیک حاج دای	38453054	صباح محمدی	9189203764	کرمانشاه – بلوار مصطفی امامی چهار راه گلستان مرکز بهداشتی درمانی حاج دای
23			ماهیدشت	مرکز جامع سلامت ماهیدشت	34622028	ابراهیم کراری	9186190447	کرمانشاه – مرکز بهداشتی درمانی ماهیدشت
24			کوزران	مرکز جامع سلامت کوزران	34662184	میثم امیری	9189289312	مرکز بهداشتی درمانی کوزران
25			قلعه	مرکز جامع سلامت قلعه شاخانی	ندارد	امیر زیبایی	9189262463	مرکز بهداشتی درمانی قلعه شاخانی
26			چنار	مرکز جامع سلامت چنار	ندارد	علی گودرزی	9188335117	مرکز بهداشتی درمانی روستای بی‌چنار

27		کنتگاور	بی‌مارستان دکتر چمران	48235868	مولایار خزایی	9186907201	ورژانس بی‌مارستان دکتر چمران	
28			دهلر	مرکز جامع سلامت دهلر	48183555	علی اشرف سی‌فعلی	9187220954	مرکز بهداشتی درمانی روستای دهلر
29		گیلانغرب	کی‌لانغرب	مرکز // پای‌گاه شهری	43222130	بهزاد حسینی	9188341196	کی‌لانغرب اورژانس بی‌مارستان
30			هرسین	گواور	مرکز جامع سلامت گواور	43282018	سیدحسن روانمهر	9185813364
31	هرسین			بی‌مارستان شهدا	45124820	حمیدرضا ویسی	9183337665	ورژانس بی‌مارستان شهدا
32	بی‌ستون	مرکز جامع سلامت بی‌ستون		45882019	محمد خانیگی	9108011779	بی‌ستون مرکز بهداشتی درمانی بی‌ستون	
1	کهگیلوی‌بویراحمد	بویراحمد	ی‌اسوج	بخش حیوان گزی‌دگی بی‌مارستان شهید جللی	7433220784	عسکر حسینی نژاد	9103847807	ی‌اسوج بی‌مارستان شهید جللی بخش حیوان گزی‌دگی
2				شهید زارعی دشتروم	7433220784	خانم نجاتی	9176274971	دشتروم مرکز خدمات جامع سلامت شهید زارعی دشتروم
3				شهید صدیقی نقاره خانه	7433220784	خانم برنگ	9175196456	نقاره خانه مرکز خدمات جامع سلامت شهید صدیقی نقاره خانه
4				شهدای چی‌تاب	7433272450	خانم دلی‌نو	9924880393	چی‌تاب مرکز خدمات جامع سلامت شهدای چی‌تاب

ردیف	دانشگاه علوم پزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری				مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
5	بوی‌راحمند	ی‌اسوج		شهید کشاورز لوداب	7433280684	اقای نجیبی	9937420715	لوداب مرکز خدمات جامع سلامت شهید کشاورز لوداب
6				شهید سالاری کاکان	7433220784	اقای کریمی	9171454640	کاکان مرکز خدمات جامع سلامت شهید سالاری کاکان
7				شهید آزاد هدف سپیدار	7433263440	اقای اسلامی	9175156579	سپیدار مرکز خدمات جامع سلامت شهید آزاد هدف
8				شهید رجایی تنگ سرخ	7433220784	اقای رنجبر	9171461253	تنگ سرخ مرکز خدمات جامع سلامت شهید رجایی تنگ سرخ
9				شهید دانشی ابمورد	7433220784	اقای ی‌اهو	9177499771	ابمورد مرکز خدمات جامع سلامت شهید دانشی ابمورد
10				شهید چمانده چین	7433220784	اقای وصال	9160497890	چین مرکز خدمات جامع سلامت شهید چمانده چین
11		چرام	سرفاری‌اب	سرفاری‌اب	74332363901	محمدپیرروژه	9036179717	چرام شهر سرفاری‌اب جنب سپاه پاسداران
12		کهنکی‌لوی، بوی‌راحمند	بهمنی	لی‌کک	7432822206	فاضل نیک نام	9368857203	شهرستان بهمنی - شهر لی‌کک - مرکز بستر درمان لی‌کک
13				ممبی	7432829202	داوود نیک سرشت	9173448161	شهرستان بهمنی - بخش ممبی - مرکز جامع خدمات سلامت ممبی
14			گچساران	دوگنبدان	7432224811	محمد علی جلال منش	9168744621	گچساران - میدان پرستار - بی‌مارستان شهید رجایی
15	سی سخت			7433444656	خانم ثریا جهانفکر	9171456873	گچساران - بوی‌راحمند - شهر سی سخت	
16	کریک			مرکز جامع سلامت کریک	ندارد	خانم سعیده رضایی	919418990	گچساران - بوی‌راحمند - شهرستان دنا - کریک
17	توتنده		مرکز جامع سلامت توتنده	ندارد	خانم فاطمه مرادی	9170270702	گچساران - بوی‌راحمند - شهرستان دنا - توتنده	
18	پاتاوه		مرکز جامع سلامت پاتاوه	ندارد	آقای حسینی جمشیدی	9164719737	گچساران - بوی‌راحمند - شهرستان دنا - پاتاوه	
19	دنا		باگ	مرکز جامع سلامت باگ	ندارد	خانم معصومه مهران پور	9178410274	گچساران - بوی‌راحمند - شهرستان دنا - باگ
20			تمنک	مرکز جامع سلامت تمنک	ندارد	آقای امین دری‌انوش	9179902291	گچساران - بوی‌راحمند - شهرستان دنا - تمنک
21			بنستان	مرکز جامع سلامت بنستان	ندارد	خانم زینب راه انجام	9179908212	گچساران - بوی‌راحمند - شهرستان دنا - بنستان
22		دو راه	مرکز جامع سلامت دو راه	ندارد	خانم زینب راه انجام	9179908212	گچساران - بوی‌راحمند - شهرستان دنا - دو راه	
23		می‌مند	مرکز جامع سلامت می‌مند	ندارد	خانم لاله شجاعی	9170814598	گچساران - بوی‌راحمند - شهرستان دنا - کریک	
24	مارگون	مارگون	مارگون	ندارد	شرفی	98 917 473 350	مارگون مرکز شهید افتاده	
25		مارگون	جوکار	ندارد	دوره	917 343 3214	روستای بونه بن	
26		مارگون	موشمی	ندارد	رادجو	917 741 9768	روستای موشمی	
27		مارگون	پوله	ندارد	والامنفرد	98 917 589 028	روستای پوله	
28		باشت	شهید بهشتی	7432622225	خانم صالحی	9174580602	باشت خیابان اصلی رویرو بانک صادرات	
29		باشت	بیمارستان	7432620742	خانم آبنا	9010939095	باشت انتهای خیابان شهید فهمیده	
30		روستا	چاه تلخ	7432619201	خانم محمودپور	9170186782	روستای چاه تلخ	

31			شهر	بوستان	7432613287	خانم ممویی	9164862210	شهر بوستان
32			روستا	آبدهگاه	7458332002	شیروا علیزاده	9100570091	روستای آبدگاه
33		لنده	شهر	لنده	7432464752	سیمین مقینی	9179906142	لنده - خیابان دادگستری - مرکز خدمات جامع سلامت - مرکز درمان هاری
34			دی شموک	دی شموک	7432466535	خانم نصیری	9173449567	دی شموک
35			قلعه ری سی	قلعه ری سی	7432293443	برزگر	9171400982	قلعه ری سی
36			روستا	اسفندان	-	اسفرم	9176631370	اسفندان
37			روستا	درغک	7432467680	بهشتی فرد	9173449065	درغک
38			روستا	جاورده	7432292220	حبیب پور	9176263567	جاورده
39			روستا	قلعه دختر	7432259300	رسالت	9171485700	رسالت
40			سوق	سوق	7432282274	خانم موسوی	9357193113	سوق

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
1	گراش	گراش	گراش	گراش	7152447002	آقای محمد انصاری	176828434	گراش-بلوار شیخ احمد انصاری-مرکز آموزشی درمانی امیرالمومنین (علی)ع)
1	گلستان	آزادشهر	آزادشهر	مرکز هاری آزادشهریک	017-35723021	جواد شریفی قوجق	9119809166	آزادشهر خیابان کنبد روبروی ولایت 18
2			روستای کاشیدار	کاشیدار	1735706520	رضا سعیدی	9112723683	بخش چشمه ساران - روستای کاشیدار
3		گمیشان	سیمین شهر	مرکز هاری سیمین شهر	1734472231	عطلا گلدی قرتجیک	9300132637	استان گلستان - شهرستان گمیشان - سیمین شهر - بولوار طایجان آخوند محمدی قرجه - مرکز شبانه روزی سیمین شهر
4			گمیش تپه	مرکز هاری گمیش تپه	1734462090	ابوالفضل خدری	9366324942	استان گلستان - شهرستان گمیشان - شهر گمیش تپه - ابتدای بولوار مرزبانان - ستاد مرکز بهداشت شهرستان گمیشان
5		علی آباد	علی آبادکتول	بخش هاری شهرستان علی آبادکتول	1734225342	سیدهاشم میرکتولی	9111702696	گلستان-علی آبادکتول- مرکز بهداشت شهرستان-بخش هاری
6		گرگان	گرگان	مرکز بهداشت شهرستان گرگان	1732425817	ابوالفضل محمدی	9191741467	گرگان خ شهید رجایی خ رازی مرکز بهداشت شهرستان گرگان
7			مرکز بهداشتی درمانی جلین	مرکز بهداشتی درمانی جلین	1732140115	سیداسماعیل قاسمی	9119675830	جلینولمتر 5 جاده گرگان-علی آبادکتول مرکز بهداشتی درمانی جلین (درمانگاه امام رضا)
8		ترکمن	بندرترکمن	بندرترکمن	1734492500	سیدنظر کوسلی	9119649436	بندرترکمن - بولوارشهید آرخي - خیابان ساحل 4 - ستاد مرکز بهداشت شهرستان ترکمن
9			رامیان	رامیان	1735883454	رحمت فیروزی	9360929739	رامیان - مرکز جامع خدمات سلامت شبانه روزی رامیان
10			خان بیین	خان بیین	1735862466	حسین نصیری	9112792738	خان بیین - جنب پمپ بنزین- مرکز جامع خدمات سلامت خان بیین
11		کلاله	کلاله	بخش هاری شهرستان کلاله	1735445564	تایر فرزانه	9119963302	کلاله-خیابان بهشتی مرکز بهداشت شهرستان کلاله
12		گالیکش	گالیکش	مرکز درمان هاری گالیکش	1735838955	علی ملکا	9117689075	گالیکش-ابتدای خیابان امام- ستاد مرکز بهداشت شهرستان
13		گنبد کاووس	گنبد کاووس	مرکز درمان پیشگیری هاری شهرستان گنبد کاووس	1733267160	جلیل کل چشمه	9011569758	گنبد کاووس - خیابان شهید مطهری- مرکز بهداشت شهرستان گنبد کاووس
14			کرند	مرکز درمان پیشگیری هاری کرند	1733372366	مصطفی یتیم پرور	9905129149	گنبد کاووس - شهر کرند - مرکز خدمات جامع سلامت کرند
15			گنبد کاووس	مرکز درمان پیشگیری هاری داشلی برون	1733374603	ابراهیم صفایی پور	9112765903	گنبد کاووس - روستای داشلی برون - مرکز خدمات جامع سلامت داشلی برون
16			گنبد کاووس	مرکز درمان پیشگیری هاری باغلی مرامه	1733309366	عبدالصمد خرمالی	9118724887	گنبد کاووس - روستای باغلی مرامه - مرکز خدمات جامع سلامت باغلی مرامه
17			مرکز درمان پیشگیری هاری حاجی قوشان	مرکز درمان پیشگیری هاری حاجی قوشان	1733272479	شمس الدین آورد	9119976511	گنبد کاووس - مرکز خدمات جامع سلامت حاجی قوشان
18		مراوه تپه	مراوه تپه	مرکز درمان پیشگیری هاری مراوه تپه	1735452462	علی ممیان	9119653788	شهرستان مراوه تپه -شهر مراوه تپه- خیابان شهید مدنی-شیکه و مرکز بهداشت مراوه تپه
19		مراوه تپه	گلیداغ	گلیداغ	1735463450	سعید سبحانزاده	9113766045	شهرستان مراوه تپه-شهر گلیداغ- فلکه مرکزی خیابان امام خمینی ره مرکز خدمات جامع سلامت شهرستان مراوه تپه
20		مینودشت	مینودشت	مرکز درمان پیشگیری از هاری	1735224372	محمد گرایلی	9373742966	شهرستان مینودشت - خ پاسداران روبروی بانک رفاه -شیکه بهداشت و درمان شهرستان مینودشت (بی‌مارستان قدیم)
21	گناباد	بندرگز	بندرگز	مرکز هاری بندرگز	1734369780	یدالغزیز کرمانشاه	9901403998	بندرگز 20 متری روبروی حسینیه سیدالشهداء
22		آق قلا	آق قلا	بخش درمان هاری	1734521450	فرهاد چوگان	9377317884	خیابان امام خمینی شمالی-جنب کتابخانه عمومی قدیمی آق قلا
23		کردکوی	کردکوی	بخش درمان هاری مروستی	017-34351629	آی نور سعیدی	9118666040	کردکوی- خیابان ولیعصر- شیکه بهداشت و درمان- طبقه همکف
1	گناباد	گناباد	گناباد	فیاض بخش	5157220579	محمد نجاری	9153671917	گناباد- میدان غدیر- مرکز شماره 1 شهید فیاض بخش
2		بجستان	بجستان	مرکز طالقانی زارچ	5156522688	حسین رزم آرا	9105130315	بجستان - خیابان 7 تیر - روبروی داروخانه دکتر مظلوم - شیکه بهداشت و درمان - مرکز شهید آقای

1	گیلان	آستارا	آستارا	ستاد شبکه	013-43826061	شهرام حق‌ی فرد	9113816670	ستارا خیابان حکیم نظامی شرقی شبکه بهداشت و درمان واحد هاری
2		آستانه اشرفیه	آستانه اشرفیه	ستاد شبکه	013-42123057	محمد رضا مجبی	9113377476	ستانه اشرفیه -خ امام خمینی «روبروی پارادایس»مرکز بهداشت شهرستان آستانه اشرفیه
3		املش	املش	مرکز شماره 1	013-42729689	رضا مهدوی ملکوتی	91124267810	املش -خ امام خمینی(ره)پشت بانک کشاورزی
4		بندر انزلی	بندر انزلی	مرکز امام علی	013-44530700	محمد علی شمسی	9113306569	بندر انزلی -خ سپه -بعدبانک صادرات-کوچه زمانی -مرکز خدمات جامع سلامت امام علی
5		تالش	تالش	بی‌مارستان نورانی	013-43251601	مژگان جلیلی پور	9111842575	بی‌مارستان شهید نورانی تالش
6				مرکز جامع سلامت	013-44213223	حامد خالدی	9115042867	تالش -حویق -مرکز شبانه روزی
7		رشت	رشت	بی‌مارستان پورسینا	013-33320087	لیلا رضایی	9112309042	رشت بی‌مارستان پورسینا
8		رضوانشهر	رضوانشهر	بی‌مارستان شهدا	013-44629143	کریم آبشت	9113833607	رضوانشهر - بی‌مارستان
9		رودبار	رودبار	بی‌مارستان ولی‌عصر	013-31625067	لیلا صفورزاده	9118271350	رودبار خلخال آباد خیابان امام خمینی بی‌مارستان ولی‌عصر
10		رودسر	رودسر	مرکز شماره 2	013-42616361	اتابک عرض پیما	9112432850	خیابان انقلاب جنب مرکز بهداشت

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری				مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
11	گیلان	سیاهکل	سیاهکل	مرکز شماره 1	013-41322055	هوشیار محمدی	9371665827	سیاهکل-خیابان شهید بهشتی -مرکز بهداشتی درمانی شماره 1 شهری
12		شفت	شفت	مرکز شماره 2	013-34782291	بشیر نصرتی	9112352400	شفت-خ ولی-مصر- مرکز بهداشتی درمانی شماره یک
13		صومعه سرا	صومعه سرا	ستاد مرکز بهداشت	013-44327315	حسن دلدار	9118822763	صومعه سرا -جاده کسما -بلوارشهیددشاد-مرکزبهداشت صومعه سرا
14		فومن	فومن	مرکز شماره 3	013-34736069	مرتضی محبی	9116114470	فومن-خ. شهدا - ارتباطی خیابان شورا - مرکز خدمات جامع سلامت شماره 3
15		لامیجان	لامیجان	مرکز شماره 4	013-42227903	مرتضی عباس زاه	9112425546	لامیجان خ کاشف شرقی درمانگاه صدیقه طاهره
16		لنگرود	لنگرود	مجمع امینی	013-42548009	جواد ابراهیم زاده	9112453055	گیلان لنگرود مجمع امینی
17		ماسال	ماسال	بیمارستان رسالت	013-43666100	زی‌ور بخشبند	9113856714	ماسال - بیمارستان رسالت
1	لارستان	لار	لار	واحدبیماری‌های واگیر	7152248020	خلیل صفری	9171811936	لارشهرجدید رویروی راهنمایی رانندگی واحد بیماری‌های واگیر
2				بتارویه	7152564020	اله کرم کامگار	9017588697	مرکزبهداشتی درمانی بتارویه
3				جویم	7152573700	محمدحسین خوی‌شکار	9164949927	مرکز بهداشتی درمانی جویم
4		لارستان	بلغان	بلغان	7152582400	زهره محمدی	9178332006	مرکزبهداشتی درمانی بلغان
5				بیرم	7152556194	محمود باقری	9377469242	مرکز بهداشتی درمانی بیرم
6		خنج	خنج	خنج	7152627459	علی عابدی	9394802733	خنج خیابان شعبی مرکز شماره دو)درمانگاه منصوری(رویروی کلانتری - بصورت موقت
7		اوز	اوز	اوز	7152512213	شهرام مرادی	9178080075	اوز درمانگاه شماره یک
1	لرستان	ازنا	ازنا	خاتم الانبیاء	6643422061	فریدون آرشى	9166646382	ازنا بلوار جهاد مرکزجامع سلامت خاتم الانبیاء
2		الیگودرز	الیگودرز	درمانگاه 17 شهری‌ور	6643321577	احد یازوند	9168618680	خیابان ولی عصر شمالی درمانگاه 17 شهری‌ور
3			شول آباد	شول آباد	6643362080	رحمان کریوند	9168578085	شول آباد مرکز بهداشتی درمانی شول آباد
4			بزنوید	بزنوید	6643322212	سجاد کریمی	9940749064	پاخی‌مه گه. مرکز بهداشتی درمانی بزنوید
5		سلسله	الشتر	واحد پیشگیری درمان هاری	6632529912	تقی امیری	9163670341	الشتر بیمارستان امام خمینی (ره)
6		پلدختر	پلدختر	شهید بهشتی	6632222119	مصطفی بازگری	9163633554	پلدختر خیابان امام(ره)مرکز جامع سلامت شهید بهشتی
7		بروجرد	بروجرد	واحد پیشگیری از هاری بروجرد	6642515312	رضا مریدی	9168610013	بروجرد خیابان دانشگاه شمالی بیمارستان چمران (اورژانس) واحد هاری
8		خرم آباد	خرم آباد	بیمارستان عشایر	6633226824	هوشنگ اسدی	9167178836	خیابان انقلاب، بیمارستان شهدای عشایر، کلینیک جدی، طبقه اول، واحد درمان پیشگیری بیماری‌های هاری
9			بیران شهر	بیران شهر	6633135213	شیدا دالوند	9304247057	بیران شهر، مرکز خدمات جامع سلامت روستای بیران شهر
10			زاغه	زاغه	6633273230	عفت کاظمی	9030960981	کیلوکتری جاده خرم آباد بروجرد، مرکز خدمات جامع سلامت روستای زاغه
11		چکنی	دوره	بیمارستان امام خمینی	6633150222	مریم میثی	9160752275	سراب دوره -بیمارستان امام خمینی
12			چم پلک	مرکز جامع سلامت چم پلک	6633151017	هدیه عباسی	9184218200	چم پلک-مرکز جامع سلامت

13			ویسیان	مرکز جامع سلامت ویسیان	6633151017	فاطمه دلفان	9106574335	ویسیان-مرکز جامع سلامت
14			دورود	بی‌مارستان 7 تیر	6643214054	بهزاد رخ فرد	9373542039	بی‌مارستان 7 تیر
15			چالان چولان	چالان چولان	6643263320	محمد دالوند	9165596601	مرکز خدمات جامع سلامت روستای چالان چولان
16		رومشکان	چغابیل	چغابیل	6632651894	ایوب قربانی زاده	9120750325	چغابیل- شبکه بهداشت و درمان شهرستان رومشکان
17		سپیددشت	سپیددشت	مرکز شهید مفتح		امیر شاکرمی	9168767482	سپیددشت-بی‌مارستان امام خمینی-مرکز شهری روستای سپیددشت
18		کوه‌دشت	کوه‌دشت	بی‌مارستان	6632623081	حسین شیرواند	9168630151	بی‌مارستان امام خمینی کوه‌دشت -اورزانس
19			نورآباد	بی‌مارستان	6632728010	ایوب بختیاری	9166982012	میدان رضوان به سمت روستای خلیفه
20		دلفان	هفت چشمه	هفت چشمه	6632728010	جواد فرهادی	9167130241	روستای هفت چشمه
21			دهستان می‌ریگ جنوبی	دمباغ	6632728010	حجت حقی	9169608570	روستای دمباغ
1	مازندران	آمل	آمل	مرکز جامع سلامت بی‌ستون	1144299084	مظاهر دارابی	9113274612	آمل -خیابان طالب آملی -جنب دریای 23-شبکه بهداشت و درمان آمل-مرکز درمان پیشگیری هاری

تهیه شده توسط جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بیماری‌های و حیوان‌گزیدگی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زئونوز دانشگاههای علوم پزشکی کشور سال ۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری				مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
2	مازندران	بابلسر	بابلسر	مرکز درمان پیشگیری هاری	1135250646	حسین پورحسین	9117138718بابلسر - میدان شهربانی- شبکه بهداشت و درمان بابلسر	
3		بهشهر	بهشهر	بابلسر	1134536390	سید تقی نقی‌بی	9112511140بهشهر بلوار شهید هاشمی نژاد جنب بانک رفاه مرکزی - شبکه بهداشت و درمان شهرستان بهشهر کدپستی 38463-48516	
4		تنکابن	تنکابن	مرکز هاری شماره 1 بهشهر	1154232933	مهدی منصورکیا	9112914942تنکابن خیابان علامه شبکه بهداشت	
5		جویبار	کوهی خیل	مرکز پیشگیری و درمان شهرستان تنکابن	1142562655	آقای حسین نژاد	9359474311سه راه کوهی خیل به سمت بهمنی 100 متر قبل از پمپ بنزین سمت چپ (شیفت عصر)	
6		چالوس	چالوس	مرکز بهداشت کوهی خیل	1152221635	حق الله منجیری	9113952385چالوس خ امام.کوچه سلامت. مرکز بهداشت شهرستان چالوس	
7		رامسر	رامسر	مرکز هاری ستاد شهرستان	1155259780	جلال پوربخشیان	9112922272رامسر- خیابان شهید عباس مفرد مرکز شماره 2	
8		ساری	ساری	شماره 2	1133398234	علی رفیع زاده	9119594319ساری خیابان شهبند مرکز بهداشت ساری	
9		سوادکوه	پل سفید	مرکز بهداشت ساری	1142424853	هوشنگ شامانی	9111297573سوادکوه - پل سفید - شبکه بهداشت و درمان شهرستان سوادکوه	
10		سیرمرغ	کیاکلا	پل سفید	1142350572	سید محمود نوربخش	9112249089شهرستان سیرمرغ. شبکه بهداشت. روبروی آموزش و پرورش. درمانگاه شبانه روزی	
11		عباس آباد	سلمانشهر	درمانگاه شبانه روزی	1154612300	زینب آقاجانی	9903169473سلمانشهر/جنب شهرداری/روبروی برج عظیم زاده	
12		فریدونکنار	فریدونکنار	خدمات جامع سلامت فاطمه الزهرا(س)	1135669958	عباس شاه رضایی	9118608287خیابان ولی‌عصر- شبکه بهداشت و درمان شهرستان فریدونکنار	
13		قائم شهر	قائم‌شهر	پیشگیری و درمان هاری شهرستان فریدونکنار	1142270331	اقای حسین نژاد	9112235741خیابان تهران البرز 66کوی شهید رجایی شبکه بهداشت قائمشهر	
14		کلاردشت	کلاردشت	شبکه بهداشت	1152620120	نداری‌م	کلاردشت - میدان معلم - به سمت جاده عباس آباد - کوچه شهید لمعی فی	
15				شبکه بهداشت و درمان کلاردشت		فرشاد جواهری	9111956453	
16				مرکز درمان پیشگیری هاری گلوگاه	1134668330	محمد تات	9111548205گلوگاه- خیابان بهداری- روبروی پاسگاه نیروی انتظامی- مرکز خدمات جامع سلامت گلوگاه یک	
17		محمودآباد	محمود اباد	گلوگاه یک	1144742555	احمد وردی نژاد	9112206234محمود اباد روبروی بازار روز مرکز هفتم تیر	
18		سوادکوه شمالی	شیرگاه	مرکز هفتم تیر	42442229	علی اصغر عباسپور	9113134571شیرگاه- خیابان شهیددتی‌موری- مرکزخدمات جامع سلامت شیرگاه-مرکز هاری شهرستان سوادکوه شمالی	
19		میانرود	سورک	مرکز خدمات جامع سلامت شیرگاه	1133886810	مجتبی نصراله زاده	9113545573سورک-بلوار امام- مرکز شبانه روزی اشوری	
20		نکا	نکا	اشوری سورک	1134728990	مجید باقری	9111570910شهرستان نکا- روبروی مصلی شهرستان نکا- مرکز جامع سلامت نکای- واحد هاری شهرستان نکا	
21	نور	نور	نور	نکایک	1144529852	شهاب دی‌وسالار	9119226785نور- شبکه بهداشت و درمان شهرستان نور- اتاقی واکسن‌ناسیون هاری	
22			بلده	نور	1144613258	عابدی‌نوحی نیا	9111274378بلده- مرکز خدمات جامع سلامت بلده	
23		نوشهر	نوشهر	بلده	1152338328	محمد شاه حسینی	9113105420نوشهر- بلوار امام رضا- خ باباطاهر(صنعت)- مرکز خدمات جامع سلامت عابدی‌ن پور	
1	مراغه	مراغه	مراغه	مرکز درمان پیشگیری هاری رازی	041-37223055	آقای رسول پورنیا	9146427724مراغه - چهار راه مسلم - خیابان کاشانی - مرکز خدمات جامع سلامت شماره 6 رازی	
2			خداجو	خداجو	041- 37383404	آقای علی‌پور	9149219752مراغه شهر خداجو - مرکز خدمات جامع سلامت خداجو	
1	مرکزی	اراک	اراک	مرکز بهداشت شهرستان اراک	086-33137692	معصومه جعفری	9184342753اراک - خیابان هیکو، بلوار وحدت اسلامی، بعد از مسجد الزهرا، جنب شهرداری، واحد واکسن‌ناسیون	
2				بی‌مارستان ولی‌عصر	086-32222005	بی‌مارستان فرشته خداآبادی	9188490733اراک - میدان ولی‌عصر، بی‌مارستان ولی‌عصر، جنب بخش سوختگی، واحد واکسن‌ناسیون	

4			مرکز خدمات جامع سلامت داود آباد	086-33353440	محسن بقایای زاده	183634887	شهر داودآباد، ابتدای جاده دهنمک، پایگاه سلامت داودآباد
5	آشتیان	آشتیان	مرکز خدمات جامع سلامت شهید کاشفی	8637224740	جواد احمدی	189870692	آشتیان بلوار شهدا مرکز جامع سلامت شهری و روستایی شهید کاشفی
6	تفرش	تفرش	بی‌مارستان والفجر تفرش	8636225444	زهره تفرشی	187642501	تفرش - خیابان فیاض بخش بی‌مارستان والفجر
7	خنداب	خنداب	بی‌مارستان مهر خنداب	8635622160	محمد حصاری	188616572	خنداب- بلوار شهید بهشتی - بی‌مارستان مهر خنداب
8	دلیجان	دلیجان	مرکز بهداشت شهرستان دلیجان	8644221250	غلامرضا محمودی اژدر	128511900	دلیجان بسیج ، مرکز بهداشت شهرستان دلیجان
9	شازند	شازند	مرکز خدمات جامع سلامت شماره یک	8638222057	احمد روستا قلعه نویی	181501579	شازند خیابان مطهری جنب فرمانداری شبکه بهداشت و درمان شازند
10	فراهان	فرمهین	مرکز بهداشت شهرستان فراهان	33724427	احسان هاتفی	186019877	فرمهین - بلوار شهید فهمیده - روبروی گلزار شهدای گمنام - مرکز بهداشت فراهان
11	محلات	محلات	شبکه بهداشت و درمان محلات	8643222311	فاطمه عاشوری	185796604	محلات خ چهار-شبکه بهداشت و درمان شهرستان محلات
12	محلات	محلات	شبکه بهداشت و درمان محلات	8643242049	زهرافاسمی	9011838556	محلات-بی‌مارستان امام خمینی شهرستان محلات
13	کمیجان	کمیجان	بی‌مارستان امام خمینی شهرستان کمیجان	8635452277	محمد جواد حسینی	127989473	کمیجان-خیابان امام خمینی-روبروی بانک ملت

ردیف	دانشگاه علومپزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری				مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
1	مشهد	بردسکن	بردسکن	واحد هاری بردسکن	55428891	حمید کروژدهی	9369348591	بردسکن ، بی‌مارستان حضرت ولی عصر بردسکن
2		کاشمر	کاشمر	واحد هاری کاشمر	55234230	موسی پاک منش	9105020981	کاشمر خیابان خرمشهر ستاد مرکز بهداشت شهرستان کاشمر
3		کوهسرخ	ری‌وش	واحد هاری ری‌وش	55823311	زهره قرائی	9151192787	شهر ری‌وش ، مرکز خدمات جامع سلامت ری‌وش
4		سرخس	سرخس	واحد هاری سرخس	34525488	سیف ا.ئی‌موری	9158289328	سرخس ، ستاد مرکز بهداشت شهرستان سرخس
5			رشتخوار	واحد هاری رشتخوار	56223344	مجتبی فروغی	9381912019	رشتخوار ، خیابان امام خمینی ، ستاد مرکز بهداشت شهرستان رشتخوار
6			چنگل	واحد هاری چنگل	56243203	حسن سلیمی	9152203797	شهر چنگل مرکز بهداشتی درمانی چنگل
7		رشتخوار	سنگان	واحد هاری سنگان	56263203	محدثه زنگنه	9152204769	شهر سنگان مرکز بهداشتی درمانی سنگان
8		کلات	کلات	واحد هاری کلات	34723155	علی فرویدی‌ان	9153240851	شهرستان کلات ستاد مرکز بهداشت شهرستان کلات
9			چنار	واحد هاری چنار	34763203	ابراهیم امیری	9153240679	شهرستان کلات ، شهر چنار ، مرکز بهداشتی و درمانی
10			زاوین	واحد هاری زاوین	34743414	فرزانه نصرتی	9013764330	شهر زاوین ، مرکز بهداشتی و درمانی زاوین
11			تقی آباد	واحد هاری تقی آباد	34735308	رضا عرب زاده	9151051490	شهرستان کلات ، روستای تقی آباد ، مرکز بهداشتی تقی آباد
12		خواف	خواف	واحد هاری خواف	54227791	امیر مطبوع	9159320153	شهرستان خواف ستاد معاونت بهداشتی
13			قاسم آباد	واحد هاری قاسم آباد	55723431	حمزه عرب	9151194395	شهرستان خواف ، مرکز بهداشتی و درمانی قاسم آباد
14			چمن آباد	واحد هاری چمن آباد	54283751	حسین شریفی	9153325095	شهرستان خواف ، مرکز بهداشتی و درمانی چمن آباد
15		خلیل آباد	خلیل آباد	واحد هاری خلیل آباد	57725312	حسین حسینی	915550931	شهرستان خلیل آباد ، بی‌مارستان خاتم الانبیاء خلیل آباد
16		فریمان	فری‌مان	واحد هاری فری‌مان	34626115	قدیر فری‌مانی	9153019639	شهرستان فری‌مان ، ستاد مرکز بهداشت شهرستان فری‌مان
17		قوچان	قوچان	واحد هاری قوچان	47224488	روی شهبازی	9354482902	شهرستان قوچان ، ستاد معاونت بهداشتی ، جنب پل اترک
18		بینالود	طریقبه	واحد هاری طریقبه	34222611	محمد مطهری نژاد	9020040166	شهرستان بینالود ، مرکز بهداشتی درمانی طریقبه
19			شاندیز	واحد هاری شاندیز	34286103	جعفر کریم پور	9151217614	شهرستان بینالود مرکز بهداشتی و درمانی شاندیز
20		چناران	چناران	واحد هاری چناران	46128901	کاظم حقدادی‌ان	9151001196	شهرستان چناران ، ستاد معاونت بهداشتی شهرستان چناران
21		شهرستان گلبهار	گلبهار	واحد هاری گلبهار	46128901	محمد کیانی	9362880580	شهرستان گلبهار ، مرکز خدمات جامع سلامت شهرستان گلبهار
22		مشهد	مشهد 1	واحد هاری مشهد 1	35017279	علی مومن	9151238054	شهرستان مشهد ، بلوار وکیل آباد ۶۶،۶۸
23			مشهد 2	واحد هاری مشهد 2	33671191	محمد زینتی	9396699069	شهرستان مشهد ، پنجراه پای‌ی‌خیابان ، مرکز بهداشتی درمانی مشهد 2
24			مشهد 3	واحد هاری مشهد 3	3852816	عبدالله رضوی	9156856790	شهرستان مشهد ، چهارراه ابوطالب ، مرکز هاری مشهد 3
25			شهر ملک آباد	واحد هاری گلبهار	33523624	دکتر پویا اشبک	9153197147	شهرستان مشهد: مشهد 5، مرکز بهداشتی و درمانی ملک آباد
26		باخرز	شهر باخرز	واحد هاری باخرز	4825455	علیرضا اسدی	9153280762	شهرستان باخرز ؛ ستاد مرکز بهداشت شهرستان

27		درگز	شهر درگز	واحد هاری درگز	54229804	حجت رمضانی	9156116475	شهرستان درگز ؛ ستاد مرکز بهداشت شهرستان
28		تایباد	شهر تایباد	واحد هاری تایباد	5154525077	محمد مسلمان	9151364044	شهرستان تایباد ، ستاد مرکز بهداشت شهرستان
1	نی‌شاپور	نی‌شاپور	نی‌شاپور	مرکز درمان و پیشگیری هاری	051-43340035	حسین سعیدی	09335025392	خیابان شریعتی-خیابان جلال آل احمد
2			چکنه	مرکز درمان یسفر چکنه	051-42073676	فائزه محمدی	09153829894	ابتدای جاده چکنه به نی‌شاپور جنب فنی حرفه ای
3			فیروزه	فیروزه	051-43523240	محمد حکیمی	09157125265	کمال الملک جنوبی -کمال الملک 12
4			زیرخان	قدمگاه	051-43224033	ابوالفضل بایگی	09159518295	قدمگاه بلوار امام خمینی رویروی اداره برق مرکز خدمات جامع سلامت قدمگاه
1	هرمزگان	رودان	بندرلنگه	شهید رجایی	07644246270	عدنان شناسی	09177624403	بندرلنگه-بلوار امام خمینی- شبکه بهداشت و درمان شهرستان بندرلنگه
2			دهبارز	ستاد شبکه بهداشت	07642885580	حسین جاویدان	09179446875	رودان -بلوار ولایت-جنب بیمارستان علی ابن ابی طالب- شبکه بهداشت شهرستان رودان
4			زیارتعلی	زیارتعلی	07664785592	یحیی احمدی	09173656450	رودان-زیارتعلی -مرکز خدمات جامع سلامت شهری زیارتعلی
5			جغین شمالی	جغین شمالی	07642866061	مرتضی عباس زاده	09179046529	رودان-جغین شمالی -روستای گراپ -مرکز خدمات سلامت روستای جغین شمالی

تهیه شده توسط: جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بیماری‌های هاری و حیوان‌گزیدگی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زئونوز دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور سال ۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علوم پزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	پیش شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
6	هرمزگان	میناب	میناب	میناب	07642284288	حسن مهرانی	09171665015	شهرستان میناب - چهارراه ولایت - خیابان 17 شهریور - شبکه بهداشت و درمان شهرستان میناب
7		بندرعباس	بندرعباس	بندرعباس	07633340022	محسن ملکی	09177634954	بندرعباس- بلوار جمهوری اسلامی-روبروی بیمارستان شهید محمدی-مرکز بهداشت شهرستان بندرعباس
8		بندرعباس	فین	فین	07632620033	زهرابرزگر	09176257076	بندرعباس-فین-مرکز جامع سلامت روستایی فین
9		بندرعباس	هرمز	هرمز	07635322231	مهدی توانا	09177636216	بندرعباس-جزیره هرمز-مرکز جامع سلامت روستایی هرمز
10		حاجی‌آباد	حاجی‌آباد	مرکز پیشگیری و هاری شهرستان حاجی‌آباد	07635425058	رسول شاه‌رخی	09171682949	حاجی‌آباد بلوار امیر کبیر شبکه بهداشت و درمان شهرستان حاجی‌آباد
11		قشم	قشم	مرکز پیشگیری و هاری شهرستان قشم	07635222759	علیرضا ترغویی	09173816316	قشم خیابان شهید منتظری جنب داروخانه شبانه روزی دکتر آهنگ مرکز درمان پیشگیری و هاری شهرستان قشم
12		کیش	کیش	مرکز خدمات جامع سلامت بوعلی	07644432424	ابراهیم مرادی	09113446251	صفین، بلوار خاتم النبیا، خیابان اقبال، جنب بهزیستی، مرکز خدمات جامع سلامت بوعلی کیش
13		پارسیان	پارسیان	مرکز بهداشت شهرستان پارسیان	07644627171	محمدهادی شفیعی	09171244450	خیابان رازی - شبکه بهداشت و درمان
14		بستک	بستک	مرکز بهداشت شهرستان بستک	07644321610-1	محمدامین رهروی	09164359597	بستک - خیابان ولیعصر - مرکز بهداشت شهرستان بستک
15		ابوموسی	ابوموسی	مرکز بهداشت شهرستان ابوموسی	07635623236	صفر دهقانی سیاهیکی	09173602988	مرکز بهداشت شهرستان ابوموسی
16		جاسک	جاسک	مرکز پیشگیری و درمان هاری رازی	07642521921	رضا سلیمانی	09131490752	جاسک - خیابان امام خمینی - روبروی پمپ بنزین شرف
18		خمیر	بندر خمیر	مرکز پیشگیری و درمان هاری بندرخمیر	07633455316	مهسا شرفی	09103283713	بندر خمیر- میدان آزادی -مرکز خدمات جامع سلامت بندر خمیر
19		یشاکرد	یشاکرد	مرکز پیشگیری و درمان هاری یشاکرد	07642531331	شهاب صامتی	09179761740	یشاکرد - شبکه بهداشت و درمان شهرستان یشاکرد
20		سیریک	سیریک	مرکز پیشگیری و درمان هاری سیریک	07642377016	عبدالرحمن معروفی	09179859118	سیریک - شبکه بهداشت و درمان شهرستان سیریک
1	همدان	بهار	بهار	مرکز خدمات جامع سلامت شهیدان وزیری	8134502555	عباس زارعی	09188134817	شهرستان بهار-شهر بهار- سی متری شهید بهشتی - جنب سه راهی شهیدان شالباغیان
2		تویسرکان	تویسرکان	مرکز درمان پیشگیری هاری تویسرکان	081-34928405	مختار سهیلی زاد	09188569453	تویسرکان، میدان شهید فرشتی، هرمزی، مرکز بهداشت 7 تیر، مرکز درمان پیشگیری هاری
3		نهاوند	نهاوند	بیمارستان آی‌ت‌اله علی‌مردانیان بلوار پرستار	8133217084	علی احمدوند	09181502642	نهاوند، بلوار پرستار، میدان جانبازان
4		فامنین	فامنین	مرکز شهری فامنین (مرکز بهداشت)	8136858054	علی خسروی	09183082168	فامنین خیابان 30 متری خیابان معلم -مرکز بهداشت شهرستان-مرکز خدمات جامع سلامت شهری
5		ملایر	ملایر	فخریه	8132243341	رحمت اله یوسفی	09188522588	میدان مادر بیمارستان فخریه، پشت کلینیک تخصصی امید
6		کیودرآهنگ	کیودرآهنگ	شفا	8135224299	عباس سبحان الوندی	09183076243	کیودرآهنگ-خ سپاه-مرکز بهداشت شهرستان-مرکز درمان پیشگیری هاری
7		رزن	رزن	بیمارستان ولیعصر	8136226587	محمود طالبی	09360784370	رزن بلوار امام رضا بیمارستان ولیعصر واحد واکسناسیون هاری
8		درگزین	قروه	قروه - درگزین	8136462322	مصطفی جعفری	0919E +09	استان همدان -شهرستان درگزین -میدان مطهری(شهرداری)-(خیابان مطهری-درمانگاه شبانه روزی دکتر اعلایی-جنب فنی و حر
9		همدان	همدان	مرکز بهداشت شهرستان-همدان	8138254652	کاظم مظفری	09183198035	میدان جهاد ابتدای خ طالقانی ک بهداشت مرکز بهداشت شهرستان همدان واحد درمان پیشگیری همدان
1	یزد	ابركوه	ابركوه	مرکز خدمات جامع سلامت شهید ولی	3532820038	عباس زارعه‌زاده	09132514393	بلوار جمهوری
2		اردکان	اردکان	مرکز خدمات جامع سلامت شماره 4شهری	035-32254198	مهدی کرمانیان	09131583188	اردکان- شریف آباد-بلوار جمهوری(خ شهید شریعتی)-مرکز خدمات جامع سلامت شماره 4 شهری
3				مرکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی عقدا	035-32282114	محمد بابایی	09138595660	اردکان - شهر عقدا-خ 10دی-مرکز خدمات جامع سلامت شهری و روستایی عقدا

4			مرکز خدمات جامع سلامت روستای خرائق	035-32211233	محمدجواد رحیمی پور	دکان-روستای خرائق-بلوار امام رضا خ-خمینی-میدان احمدی روشن-مرکز خدمات جامع سلامت روستای خرائق
5			مرکز اشکذر	035 32728711	حمزه جعفری	اشکذر -خیابان امام -کنار شهرداری
6	اشکذر	اشکذر	مرکز صدراآباد	035 32723744	کمال هاشمی	اشکذر-صدراآباد رستاق -روبروی بانک صادرات
7			مرکز کافی آباد	035 32746300	انسیه بابایی	اشکذر - روستای کافی آباد
8	بافق	بافق	مرکز شماره یک	32431142	قاسم شهدادی	بافق-خیابان 15خرداد جنب داروخانه دکتر فخری
9	بهباباد	بهباباد	مرکز خدمات جامع سلامت بهباباد	3532470058	حسین فلاح	بهباباد-خیابان امام خمینی(ره)-میدان شهدا-انتهای کوچه پایگاه شهید محلاتی
10	تفت	تفت	اورژانس شهید بهشتی	3536802233	مهدی محمدی	تفت - بلوار شهید بهشتی - اورژانس بیمارستان شهید بهشتی
11	تفت	تفت	نور طلویی نیر	3532654695	مهدی دهقان نیری	تفت - نیر - میدان امام علی - مرکز شبانه روزی نور طلویی نیر
12	تفت	بخ	بخ و کاریزات	3532672201	اسماعیل فتوحی	تفت- کاریزات - جنب پاسگاه - مرکز شبانه روزی حضرت ابوالفضل کاریزات
13	خاتم	هرات	مهدیه هرات	035-32575143	محمود فتحی	هرات-ابتدای خیابان این سی-نا-مرکز خدمات جامع سلامت مهدیه هرات

تهیه شده توسط: جمشید پورمظفری کارشناس مسئول بیماری‌های و حیوان‌گزیدگی وزارت بهداشت با همکاری کارشناسان محترم زئونوز دانشگاههای علوم پزشکی کشور سال ۱۴۰۱

ردیف	دانشگاه علوم پزشکی	نام شهرستان	نام شهر	نام مرکز هاری	شماره و تلفن	نام مسئول	موبایل مسئول	آدرس مرکز درمان پیشگیری هاری
مرکز هاری					مرکز هاری	مرکز هاری	مرکز هاری	
14	یزد	خاتم	چاهک	چاهک	035-32563444	مجید حیدری	9107553516	خاتم- بخش چاهک
15			مروست	دکترعلیم مروستی	035-32582500	غلامرضا هوشمند	9132502417	مروست بلوار کشاورز مرکز دکترعلیم مروستی
16		مروست	ترکان هرابرجان	ترکان	035-32586456	محمود زیدانی	9134513081	مروست روستای ترکان هرابرجان- مرکز خدمات جامع سلامت
17			کرخنگان	کرخنگان	035-32588431	اسماعیل رضایی	9135161895	مروست روستای کرخنگان- مرکز خدمات جامع سلامت
18		مهریز	مهریز	مرکز خدمات جامع سلامت شهید بهشتی	532523160	جمال هاشمی	9368723080	مهریز- یغدادآباد - میدان فاطمیه- مرکز خدمات جامع سلامت شهید بهشتی
19		میبد	میبد	بی‌مارستان امام جعفرصادق(ع)	3533261176	هادی سعیدی پناه	9133581230	میبد - بلوار بسیج - بی‌مارستان امام جعفرصادق(ع)
20		میبد	ندوشن	مرکز خدمات جامع سلامت ندوشن	3532313300	جواد جعفری ندوشن	9139547663	میبد - ندوشن - مرکز خدمات جامع سلامت ندوشن
21		یزد	یزد	مرکز نی‌کوپور	03536222777	آقای مجید سلیمی	9137740087	یزد خیابان مطهری مرکز خدمات جامع سلامت نی‌کوپور
22				مرکز طالقانی زارچ	03535278411	آقای عباسعلی فضلی	09138564155	یزد زارچ کوره زارچ خیابان مجلسی مرکز خدمات جامع سلامت طالقانی زارچ

1. Rabies. <http://www.cdc.gov/rabies/>
2. Rabies. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs099/en/>
3. Rabies vaccines and immunoglobulins: WHO position April 2018
- .1 American Veterinary Medical Association. AVMA Guidelines for the Euthanasia of Animals. (2013) .
- .2 American Veterinary Medical Association. AVMA Guidelines on Euthanasia (2007)
- .3 OIE, Terrestrial Animal Health Code, Stray dog population control, chapter7. 7 (2010) .
- .4 The Humane Society of the United States. euthanasia reference manual. (2013) . Second edition.
- .5 Tasker, L. Methods for the euthanasia of dogs and cats. Editor: World society for the protection of animals.
- .6 Sharp,T , Saunders,G. Methods of euthanasia. (2004) . Department Of Primary Industries.
- .7 EAZA. Euthanasia statement (2011) .

۳- توصیه و تاییدیه کمیته کشوری پیشگیری از حیوان گزیدگی و هاری